

ÍNDICE

1. Introducción e Contextualización
2. Contribución dende as áreas ao desenvolvemento das competencias básicas
  - 2.1.- Obxectivos de educación primaria
  - 2.2.- Vinculación entre as competencias clave e os obxectivos da educación primaria
3. Programación Das Áreas
  - 3.1. Matemáticas
  - 3.2.Lingua Castelá E Literatura
  - 3.3. Lingua Galega E Literatura
  - 3.4. Área De Ciencias Sociais
  - 3.5. Área De Ciencias Da Natureza
  - 3.6. Área De Valores Sociais E Cívicos
  - 3.7. Educación Artística (Plástica)
  - 3.8. Área De Lingua Estranxeira
  - 3.9. Relixión Católica
  - 3.10. Educación Artística (Música)
4. Temporalización
5. Procedementos e instrumentos de avaliación nas materias impartidas polos titores
6. Directrices e instrumentos para a realización da avaliación inicial
7. Actividades de recuperación e reforzo para lograr dita recuperación
8. Metodoloxía Didáctica
9. Materiais e recursos didácticos
10. Criterios de promoción do alumnado
11. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente
12. Medidas de atención á diversidade
13. Actividades complementarias e extraescolares
14. Modificación da programación didáctica ante a situación do covid-19.

1.- INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

A presente programación está pensada para levala a cabo co alumnado do 2º nivel de Educación Primaria do CEIP Fermín Bouza Brey de Pontearreas.

De acordo co Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo de Educación Primaria na Comunidade Autónoma de Galicia especificamos nesta programación os obxectivos, competencias, criterios de avaliación e metodoloxía para o noso nivel, así como os materiais empregados que recollen os contidos que se utilizarán ao longo deste curso.

Este nivel constitúe unha unidade de ensino-aprendizaxe, polo que é imprescindible a coordinación de todo o profesorado implicado para o desenvolvemento correcto do currículo. Terá, pois, un carácter global e integrador.

O eixe de traballo será o desenvolvemento das competencias clave que permitan en camiñar todo o alumnado cara unha formación integral útil para o seu desenvolvemento persoal e social que no futuro facilitarán a súa integración laboral e cívica.

CONTEXTUALIZACIÓN

O CEIP “Fermín Bouza Brey” está situado en Pontearreas, ao sur da provincia de Pontevedra, pertencente á comarca do Condado. Trátase dunha vila con bastante crecemento de poboación, aínda que coa crise foron moitos os habitantes que marcharon para outras zonas e incluso para outros países en busca dun traballo. Dista 26 km. da área metropolitana de Vigo.

Dito concello conta cun total de 23.000 habitantes aproximadamente que se reparten entre as 24 parroquias existentes e o casco urbano. A este Centro acoden alumnos/as da propia vila e tamén dalgunhas das parroquias rurais. A maioría dos nenos e das nenas destas parroquias desprázanse en autobús escolar e quedan a comer no comedor do colexio.

Hai escolas unitarias nalgunhas destas parroquias, onde acode moito do noso alumnado de Educación Infantil. Ademais deste Colexio existen no casco urbano de Pontearreas outros dous colexios públicos e dous concertados.

Pontearreas conta cunha gardería infantil municipal e unha privada, con varios parques infantís, unha biblioteca municipal, un conservatorio de música de grao medio, tres bandas de música (do centro da vila e en dúas parroquias), corales polifónicas, unha piscina municipal, un polideportivo, un ambulatorio, moitas cafeterías, tendas, supermercados e hipermercados, etc.

O nivel sociocultural da poboación é de clase media-baixa. A maioría da poboación ten que desprazarse cara a Porriño e a Vigo para asistir aos seus postos de traballo.

A nivel lingüístico hai que diferenciar tres tipos de familias:

- As que usan sempre a lingua castelá ao falar normalmente coas persoas maiores da súa casa.
- As que usan sempre a lingua galega (a minoría).
- E as que usan indistintamente o castelán e o galego (é a opción que máis se dá)

A lingua que os pais empregan ao falar cos seus fillos é a castelá na maioría dos casos. En Pontearreas, os sectores de actividade económica maioritarios son os de servizos e ata antes de comezar a crise, a construción. A actividade agrícola, sendo minoritaria como ocupación principal mesmo nas parroquias do rural, constitúe normalmente un complemento económico para as familias. A gandería cada vez ten menos importancia nesta zona e non podemos falar de grandes explotacións.

O CENTRO

É un centro público onde se imparten ensinanzas de Segundo Ciclo de Infantil e de todos os Ciclos de Primaria. Conta con 5 unidades de Educación Infantil e 13 unidades de Educación Primaria.

A XORNADA ESCOLAR

O centro posúe xornada única que distribúese do seguinte xeito:

De luns a venres de 9:00h a 14:00h h cun recreo de 30 minutos, de 11:30h a 12:00h no horario lectivo, e os martes pola tarde de 16:00h a 18:00h adícanse a entrevistas persoais cos pais e ás diferentes reunións dos equipos.

O ALUMNADO

CARACTERÍSTICAS DOS NENOS/AS DE 6-7 ANOS A NIVEL DE DESENVOLVEMENTO AFECTIVO, PSICOMOTOR, COGNITIVO, DA PERSONALIDADE E SOCIAL

As peculiaridades máis relevantes dos alumnos no primeiro nivel da etapa da Educación Primaria, que *van condicionar de xeito decisivo a intervención docente na aula*, son as seguintes:

Desenvolvemento afectivo

- Melloran o control emocional (incentivo-emotivo) e desenvolven os sentimentos.
- Dependen aínda dos referentes máis significativos (pais, docentes, etc.).

Desenvolvemento psicomotor

- Consolidan o esquema corporal: ton, relaxación e respiración.
- Controlan as condutas motrices de base: postura, equilibrio e coordinación óculo- manual.

- c) Asentan as condutas neuromotrices: lateralidade, paratonías e sincinesias.
- d) Dominan as condutas perceptomotrices: orientación espacial, estruturación temporal e ritmo.
- e) Perfeccionan a psicomotricidade grossa e avanza coa fina.

Todas estas variables son fundamentais para a consolidación da madurez lecto-escritora, imprescindible para unha aprendizaxe eficaz.

Desenvolvemento Cognitivo

- a) Atópanse no estadio evolutivo-madurativo do desenvolvemento intelectual previo ao das operacións concretas, o que implica a necesidade de manipular (obxectos, linguaxe, etc.) para a formación de conceptos e a súa categorización, aínda que estes sexan aínda moi elementais.
- b) Pasan da intelixencia práctica intuitiva á operativa (diversidade e organización de operacións), coñecendo a través da súa experiencia persoal e cotiá, evolucionando progresivamente cara á lóxica.
- c) Fan xirar a realidade arredor da súa persoa.
- d) Detectan e manexan símbolos e signos, que lles permiten aprender e incorporarse aos códigos convencionais.
- e) Utilizan un pensamento sincrético e analóxico, relacionando os elementos por xustaposición, percibindo globalmente a realidade, establecendo analoxías sen realizar análises nin deducións, procedendo inductiva e intuitivamente.
- f) Adquiren progresivamente o pensamento causal, o que facilita a explicación real dos feitos, a liberación do subxectivismo e do egocentrismo, e o establecemento do límite entre o eu e a realidade.
- g) Manifestan gran curiosidade intelectual, e interésalle o porqué das cousas.
- h) Usan a repetición e organización, as estratexias da linguaxe escrita (madurez), o estudo, a atención e a memoria.
- i) Avanza no coñecemento de feitos (declarativo) e procesos (procesual).
  - l) Conceptúan o número e as súas operacións.
- m) Realizan clasificacións e seriacións.
- n) Inician e desenvolven a descentralización, a reversibilidade e a conservación.
- ñ) Inician e desenvolven as operacións aritméticas, lóxicas, físicas (materia, peso e volume), espaciais (topolóxicas, proxectivas e euclidianas), temporais e cinéticas.

- o) Inician e desenvolven a metacognición.
- p) Desenvolven progresivamente a capacidade de observación.
- q) Toman conciencia da permanencia do obxecto, das súas calidades e da importancia dos seus cambios, o que facilita o traballo con nocións físicas e matemáticas, e con procesos cíclicos de transformación.
- r) Melloran a función de representación do seu pensamento, coa cal amplían a concepción do espazo e do tempo, aínda de forma elemental.
- s) Desenvolven funcionalmente a linguaxe, o que determinará a estruturación do seu pensamento.

Desenvolvemento da Personalidade

- a) Consolidan progresivamente o seu autoconcepto, a súa autoestima e a súa eficacia.
- b) Melloran e estabilizan a estima dos demais.
- c) Definen o carácter.
- d) Manteñen unha sexualidade latente.
- e) Adaptación progresiva á escola.

Constrúen progresivamente a súa personalidade, partindo da toma de conciencia de si mesmos e da súa estima e da dos demais.

Desenvolvemento Social

- a) Afondan no coñecemento interpersoal (interese polas características dos demais) e as relacións (eu comunitario = amigos).
- b) Manifestan un razoamento e comportamento moral diversificado.
- c) Iníciáanse seu proceso de socialización, relacionándose cos demais, respectando regras, dialogando, escoitando e cooperando.
- d) Manifestan unha moral heterónoma.
- e) A través do xogo pasan da anomía á heteronomía e á autonomía. É máis evolucionan do egoísmo propio da etapa anterior ao coñecemento, á aceptación e á relación cos demais.

AS NOSAS AULAS

Estas aulas atópanse no primeiro andar do colexio (planta baixa). O 2º nivel de Educación Primaria consta na actualidade con 39 alumnos/as distribuídos en 2 grupos:

2º A: Titor: Ángel Prada González

Un total de 20 alumnos/as. Trátase dun alumnado moi heteroxéneo en canto a capacidades, motivacións, intereses, situación social, etc En canto ás necesidades específicas de apoio educativo, conta con dous alumnos que repetiron 2º curso, un deles tras unha incorporación tardía ao noso sistema educativo (fai dous cursos) chegando procedente do estranxeiro, é capaz de ler pero non correctamente e presenta moitas dificultades para escribir; o outro alumno repetir presenta pouca capacidade de atención así como pouco ritmo de traballo na aula. Dos nenos que xa estiveron co titor o curso pasado en 1º destacamos a unha nena pendente dun informe que a diagnostique con dislexia que presenta dificultades de aprendizaxe, un neno con dificultades para entendérselle cando fala que sae coa mestre especialista en Audición e Linguaxe e outra nena con pouco ritmo de traballo na aula.

Cabe destacar que a medida que o curso avance, poden pórse de manifesto distintas necesidades que presenten os alumnos, polo que, de ser o caso, poranse en coñecemento do Departamento de Orientación para darlle a resposta educativa axeitada.

2º B: Titor: Ana Isabel Campos Seoane.

Un total de 19 alumnos/as. Trátase dun alumnado moi heteroxéneo en canto a capacidades, motivacións, intereses, situación social, etc En canto ás necesidades específicas de apoio educativo, conta con dous alumnos que repetiron 2º curso.

Cabe destacar que a medida que o curso avance, poden pórse de manifesto distintas necesidades que presenten os alumnos, polo que, de ser o caso, poranse en coñecemento do Departamento de Orientación para darlle a resposta educativa axeitada.

2.- CONTRIBUCIÓN DENDE AS ÁREAS AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

A LOMCE identifica, nos compoñentes do currículo, as competencias básicas. Unha posible definición de competencia básica podería ser «a capacidade de poñer en práctica de forma integrada, en contextos e situacións diversas, os coñecementos, as habilidades e as actitudes persoais adquiridas. O concepto de competencia inclúe tanto os saberes como as habilidades e as actitudes e vai máis alá do saber e do saber facer, incluíndo o saber ser ou estar».

Cada unha das áreas contribúe ao desenvolvemento de diferentes competencias e, pola súa vez, cada unha das competencias básicas alcanzarase como consecuencia do traballo en varias áreas ou materias.

En base a isto, identificáronse sete competencias clave:

Comunicación lingüística (CCL): refírese á utilización da linguaxe como instrumento de comunicación oral e escrita, de representación, interpretación e comprensión da realidade, de construción e comunicación do coñecemento e de organización e autorregulación do pensamento, das emocións e da conduta.

Desta competencia implica ter conciencia das convencións sociais, dos valores e aspectos culturais e da versatilidade da lingua en función do contexto e da intención comunicativa. Implica a capacidade empática de poñerse no lugar doutras persoas.

Hai que dicir que na nosa Comunidade Autónoma, esta competencia refírese ás dúas linguas oficiais

Esta competencia acádase fundamentalmente a través das áreas de:

- Lingua galega e literatura.
- Lingua castelá e literatura.
- Linguas estranxeiras.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT): consiste na habilidade para utilizar e relacionar os números, as súas operacións básicas, os símbolos e as formas de expresión e razoamento matemático, tanto para producir e interpretar distintos tipos de información como para ampliar o coñecemento sobre aspectos cuantitativos e espaciais da realidade, e para resolver problemas relacionados coa vida cotiá e co mundo laboral. Compre destacar que esta competencia adquire maior importancia na medida en que se utilice para resolver os problemas da vida cotiá.

Esta competencia acádase fundamentalmente a través das áreas de:

- Matemáticas.
- Lingua galega e literatura.
- Lingua castelá e literatura.
- Ciencias Sociais
- Ciencias da natureza.
- Educación Musical.

Competencia dixital (CD): consiste en dispoñer de habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar información, e para transformala en coñecemento. Incorpora diferentes habilidades, que van desde o acceso á información ata a súa transmisión en distintos soportes unha vez tratada, incluíndo a utilización das tecnoloxías da información e da comunicación como elemento esencial para informarse, aprender e comunicarse.

Esta competencia acádase fundamentalmente a través das áreas de:

- Matemáticas.
- Lingua galega e literatura.
- Lingua castelá e literatura.
- Lingua estranxeira.
- Ciencias sociais.
- Ciencias da natureza

Aprender a aprender (CAA): supón dispoñer de habilidades para iniciarse na aprendizaxe e ser capaz de continuar aprendendo de xeito cada vez máis eficaz e autónomo de acordo cos propios obxectivos e necesidades. Esta competencia ten dúas dimensións fundamentais.

Por unha banda, a adquisición da consciencia das propias capacidades, do proceso e das estratexias necesarias para desenvovelas, así como do que se pode facer por un mesmo e con axuda doutras persoas ou recursos. Doutra banda, dispoñer dun sentimento de competencia persoal, baseado na motivación, na confianza nun mesmo e no gusto por aprender.

Esta competencia acádase en todas as áreas do currículo.

Competencias sociais e cívicas (CSC): é a habilidade para interactuar co mundo físico, tanto nos seus aspectos naturais como nos xerados pola acción humana, de tal modo que se posibilite a comprensión de sucesos, a predición de consecuencias e a actividade dirixida á mellora e preservación das condicións de vida propia, das demais persoas e do resto dos seres vivos. Esta competencia fai posible comprender a realidade social en que se vive, cooperar, convivir e exercer a cidadanía democrática nunha sociedade plural, así como comprometerse a contribuír á súa mellora.

Esta competencia acádase en todas as áreas do currículo.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE): Nela están integrados coñecementos diversos e habilidades complexas que permiten participar, tomar decisións, elixir como comportarse en determinadas situacións e responsabilizarse das eleccións e decisións adoptadas. Tamén foméntase a creatividade e a capacidade para a creación, á adquisición da consciencia e aplicación

dun conxunto de valores e actitudes persoais interrelacionadas, así como a capacidade de demorar a necesidade de satisfacción inmediata, de aprender dos erros e de asumir riscos.

Por outra banda, remite á capacidade de elixir con criterio propio, de imaxinar proxectos, e de levar adiante as accións necesarias para desenvolver as opcións e plans persoais responsabilizándose deles, tanto no ámbito persoal coma no social e no laboral.

Esta competencia acádase en todas as áreas do currículo.

Conciencia e expresións culturais (CCEC): supón coñecer, comprender, apreciar e valorar criticamente diferentes manifestacións culturais, artísticas e deportivas, utilízalas como fonte de enriquecemento e disfrute e consideralas como parte do patrimonio dos pobos.

Esta competencia acádase en todas as áreas do currículo.

2.1.- OBXECTIVOS DE EDUCACIÓN PRIMARIA

A Educación Primaria contribuirá a desenvolver nos nenos e as nenas as capacidades que lle permitan:

- a) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.
- b) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza nun mesmo, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe, e espírito emprendedor.
- c) Adquirir habilidades para a prevención e para a resolución pacífica de conflitos, que lles permitan desenvolverse con autonomía no ámbito familiar e doméstico, así como nos grupos sociais cos que se relacionan.
- d) Coñecer, comprender e respectar as diferentes culturas e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres, e a non discriminación de persoas con discapacidade.
- e) Coñecer e utilizar de xeito apropiado a lingua galega e a lingua castelá, e desenvolver hábitos de lectura en ambas as linguas.
- f) Adquirir en, polo menos, unha lingua estranxeira a competencia comunicativa básica que lles permita expresar e comprender mensaxes sinxelas, e desenvolverse en situacións cotiás.
- g) Desenvolver as competencias matemáticas básicas e iniciarse na resolución de problemas que requiran a realización de operacións elementais de cálculo, coñecementos xeométricos e estimacións, así como ser capaces de aplicarlos ás situacións da súa vida cotiá.

h) Coñecer os aspectos fundamentais das ciencias da natureza, as ciencias sociais, a xeografía, a historia e a cultura, con especial atención a aqueles relacionados e vinculados con Galicia.

i) Iniciarse na utilización, para a aprendizaxe, das tecnoloxías da información e a comunicación, desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que reciben e elaboran.

l) Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas, e iniciarse na construción de propostas visuais e audiovisuais.

m) Valorar a hixiene e a saúde, aceptar o propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas e utilizar a educación física e o deporte como medios para favorecer o desenvolvemento persoal e social.

n) Coñecer e valorar os animais máis próximos o ser humano e adoptar modos de comportamento que favorezan ao seu cuidado.

ñ) Desenvolver as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como unha actitude contraria á violencia, aos prexuízos de calquera tipo e aos estereotipos sexistas.

o) Fomentar a educación viaria e actitudes de respecto que incidan na prevención dos accidentes de tráfico.

p) Coñecer, apreciar e valorar as singularidades culturais, lingüísticas, físicas e sociais de Galicia, poñendo de relevancia as mulleres e homes que realizaron achegas importantes á cultura e á sociedade galegas.

*As contribucións ao desenvolvemento das competencias clave, a relación de estándares de aprendizaxe e a concreción de obxectivos por curso atópase dentro de cada área.

2.2.- VINCULACIÓN ENTRE AS COMPETENCIAS CLAVE E OS OBXECTIVOS DA EDUCACIÓN

PRIMARIA

ÁREA DE MATEMÁTICAS	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Competencia Lingüística.	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Competencia matemática e competencia en ciencia e tecnoloxía	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Competencia dixital		x	x		x	x	x	x	
Aprender a aprender	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Competencias sociais e cívicas		x	x	x	x	x	x	x	x
Sentido da iniciativa e espírito emprendedor	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Conciencia e expresións culturais		x			x	x			x

ÁREA DE LINGUA E LITERATURA CASTELÁN	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Competencia Lingüística.	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2. Competencia matemática e competencia en ciencia e tecnoloxía									
3. Competencia dixital	x		x		x	x	x		x
4. Aprender a aprender	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5. Competencias sociais e cívicas	x	x	x	x	x	x	x	x	x
6. Sentido da iniciativa e espírito emprendedor	x	x	x	x	x	x	x	x	x
7. Conciencia e expresións culturais	x	x		x		x	x		

ÁREA DE LINGUA E LITERATURA GALEGA	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Competencia Lingüística.	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2. Competencia matemática e competencia en ciencia e tecnoloxía									
3. Competencia dixital	x		x		x	x	x		x
4. Aprender a aprender	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5. Competencias sociais e cívicas	x	x	x	x	x	x	x	x	x
6. Sentido da iniciativa e espírito emprendedor	x	x	x	x	x	x	x	x	x
7. Conciencia e expresións culturais	x	x		x		x	x		

ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Competencia Lingüística.	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2. Competencia matemática e competencia en ciencia e tecnoloxía					x	x	x	x	x
3. Competencia dixital		x	x			x	x		x
4. Aprender a aprender	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5. Competencias sociais e cívicas	x	x	x	x	x	x	x	x	x
6. Sentido da iniciativa e espírito emprendedor		x	x	x	x	x	x	x	x
7. Conciencia e expresións culturais		x	x	x		x	x	x	

ÁREA DE CIENCIAS NATURAIS	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Competencia Lingüística.	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2. Competencia matemática e competencia en ciencia e tecnoloxía	x	x	x	x			x	x	x
3. Competencia dixital		x			x	x		x	x
4. Aprender a aprender	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5. Competencias sociais e cívicas	x	x	x	x	x	x	x	x	x
6. Sentido da iniciativa e espírito emprendedor		x	x	x	x	x	x	x	x
7. Conciencia e expresións culturais			x		x	x			x

3.- PROGRAMACIÓN DAS ÁREAS

3.1. MATEMÁTICAS

As matemáticas son un conxunto de saberes asociados aos números e ás formas, que permiten a análise de distintas situacións reais. Identifícanse coa dedución, a indución, a estimación, a aproximación, a probabilidade, a precisión, o rigor, a seguridade etc. e axúdannos a enfrontarnos a situacións abertas, sen solución única e pechada. Son unha agrupación de ideas e formas que nos permiten analizar os fenómenos e as situacións que se presentan na realidade para obter informacións e conclusións que non estaban explícitas e actuar, preguntármonos, obter modelos e identificar relacións e estruturas, de modo que levan consigo, sobre todo, encontrar patróns, regularidades e leis matemáticas e non só utilizar cantidades e formas xeométricas.

Na educación primaria é fundamental o rol do persoal docente, pois debe ser capaz de deseñar tarefas ou situacións de aprendizaxe que posibiliten a aplicación dos coñecementos en situacións contextualizadas. Debe orientar a construción individual e colectiva de coñecementos matemáticos que ensinen aos nenos e nenas a desenvolver as súas aprendizaxes e que os e as animen a ter as súas propias opinións confrontándoas criticamente con outras fontes de información para melloralas. Búscase alcanzar unha eficaz alfabetización numérica, entendida como a capacidade para enfrontarse con éxito a situacións nas que interveñan os números e as súas relacións. Para lograr este obxectivo non basta con dominar os algoritmos de cálculo escrito, é necesario actuar con seguridade ante os números e as cantidades, utilízaos sempre que sexa necesario e identificar as relacións básicas que se dan entre eles.

O traballo nesta área na educación primaria estará asentado na experiencia, as matemáticas apréndense utilizándoas en contextos funcionais relacionados con situacións da vida cotiá, para ir adquirindo progresivamente coñecementos máis complexos a partir das experiencias e dos coñecementos previos. A aprendizaxe baseada en competencias debe abordarse de forma conxunta entre todas as áreas e por parte das diversas instancias que conforman a comunidade educativa, tanto nos ámbitos formais, coma nos non formais e informais. O seu dinamismo reflíctese en que as competencias non se adquiren nun determinado momento e permanecen inalterables, senón que implican un proceso de desenvolvemento mediante o cal os individuos van adquirindo maiores niveis de desempeño no seu uso. Para lograr este cambio curricular é preciso favorecer unha visión interdisciplinaria na que cada persoa docente deseñará, implementará e avaliará tarefas integradas nas que o alumnado acade ou elabore un produto social relevante. Para isto é necesario secuenciar unha serie de actividades e exercicios que impliquen procesos cognitivos de diferente nivel. Tendo en conta todo o anterior, resulta imprescindible o traballo colaborativo entre eles, coas familias e con entidades sociais do contexto e unha estreita colaboración entre o persoal

docente no desenvolvemento curricular e na transmisión de información sobre a aprendizaxe dos alumnos e das alumnas.

Os procesos de resolución de problemas constitúen un dos eixes principais da actividade matemática e deben ser fonte e soporte principal da aprendizaxe ao longo da etapa, posto que constitúen a pedra angular da Educación matemática. Na resolución dun problema requírense e utilízanse moitas das capacidades básicas ata a comunicación dos resultados: ler, reflexionar, planificar o proceso de resolución, establecer estratexias e procedementos e revisalos, modificar o plan se é necesario, comprobar a solución se se encontrou.

O currículo básico formulouse partindo do desenvolvemento cognitivo e emocional no que se encontra o alumnado desta etapa, da concreción do seu pensamento, das súas posibilidades cognitivas, do seu interese por aprender e relacionarse cos seus iguais e co ámbito, e do seu paso cara a un pensamento abstracto cara ao final da etapa.

Os contidos organizáronse en cinco grandes bloques para facilitar a concreción curricular: Procesos, métodos e actitudes en matemáticas. Números. Medida. Xeometría. Estatística e probabilidade. Pero esta agrupación non determina métodos concretos, só é unha forma de organizar os contidos que serán abordados dun xeito enlazado atendendo a configuración cíclica do ensino da área e construíndo uns contidos sobre os outros, como unha estrutura de relacións observables de forma que se facilite a súa comprensión e aplicación en contextos cada vez máis enriquecedores e complexos. Esta agrupación implica unha organización aberta que permitirá distribuír de diferentes maneiras os contidos adoptando a metodoloxía máis axeitada ás características destes e do grupo de alumnos e alumnas.

O Bloque 1 é a columna vertebral do resto dos bloques e debe formar parte do quefacer diario na aula para traballar o resto dos contidos e conseguir que todo o alumnado, ao rematar a educación primaria, sexa quen de describir e analizar situacións de cambio, encontrar patróns, regularidades e leis matemáticas en contextos numéricos, xeométricos e funcionais, valorando a súa utilidade para facer predicións. Débese traballar no afondamento nos problemas resoltos, formulando pequenas variacións nos datos, outras preguntas etc., expresando verbalmente de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema, utilizando procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas.

Por último, establecéronse os estándares de aprendizaxe avaliábeis que permitirán definir os resultados das aprendizaxes, e que concretan mediante accións o que o alumnado debe saber e saber facer na área de Matemáticas. Estes estándares están graduados e secuenciados ao longo da educación primaria e deberán estar todos acadados e consolidados ao finalizar a etapa.

Tendo en conta todo o antedito establécense unha serie de orientacións metodolóxicas para a área que favorecerán un enfoque competencial, así como a consecución, consolidación e integración dos diferentes estándares por parte do alumnado:

- Potenciarase un enfoque globalizador e interdisciplinario que teña en conta a transversalidade da aprendizaxe fundamentada en competencias.
- A selección dos contidos e as metodoloxías activas e contextualizadas deben asegurar o desenvolvemento das competencias clave ao longo de toda a etapa.
- Os métodos utilizados deben partir da perspectiva do persoal docente como persoal orientador, promotor e facilitador do desenvolvemento competencial no alumnado; ademais, deben enfocarse á realización de tarefas ou situacións-problema nas que o alumnado debe resolver facendo uso axeitado dos distintos tipos de coñecementos matemáticos, destrezas, actitudes e valores. Así mesmo, mediante prácticas de traballo individual e cooperativo, terase en conta a atención á diversidade e o respecto polos distintos ritmos e estilos de aprendizaxe.
- As estruturas de aprendizaxe cooperativa posibilitarán a resolución conxunta das tarefas e dos problemas, e potenciarán a inclusión do alumnado.
- Resulta fundamental a motivación por aprender nos alumnos e nas alumnas, polo que o persoal docente deberá xerar neles e nelas a curiosidade e a necesidade de adquirir e aplicar coñecementos, destrezas, actitudes e valores.
- traballo por proxectos, especialmente relevante para a aprendizaxe por competencias, susténtase na proposta dun plan de acción co que se busca conseguir un determinado resultado práctico. Esta metodoloxía pretende axudarlle ao alumnado a organizar o seu pensamento favorecendo nel a reflexión, a crítica, a elaboración de hipóteses e a tarefa investigadora a través dun proceso no que cada un asume a responsabilidade da súa aprendizaxe, aplicando os seus coñecementos e habilidades a proxectos reais.
- Resulta recomendable a aplicación de diferentes técnicas para a avaliación do desempeño do alumnado como por exemplo o portfolio, as rúbricas, mapas mentáis, diarios, debates, probas específicas, solución de problemas...
- profesorado debe involucrarse na elaboración e no deseño de diferentes tipos de materiais, adaptados aos distintos niveis e aos diferentes estilos e ritmos de aprendizaxe dos alumnos e das alumnas, co obxecto de atender a diversidade na aula e personalizar os procesos de construción das aprendizaxes. Débese potenciar o uso dunha variedade de materiais e recursos, considerando especialmente a integración das tecnoloxías da información e da comunicación no proceso de ensino-aprendizaxe que permiten o acceso a recursos virtuais.
- A implicación das familias no proceso de ensino-aprendizaxe é un factor determinante que tentaremos potenciar activamente. A súa colaboración redundará positivamente no rendemento e nos resultados académicos do alumnado.

- Finalmente, é necesaria unha axeitada coordinación entre o persoal docente sobre as estratexias metodolóxicas e didácticas que se utilicen. Os equipos educativos deben formular, con criterios consensuados, unha reflexión común e compartida sobre a eficacia das diferentes propostas metodolóxicas.

ÁREA	MATEMÁTICAS		CURSO	SEGUNDO
Obxectivos	Contidos	Criteria de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
BLOQUE 1. PROCESOS, MÉTODOS E ACTITUDES EN MATEMÁTICAS				
g e	B1.1. Resolución de problemas que impliquen a realización de cálculos, explicando oralmente o significado dos datos, a situación planeada, o proceso seguido e as solucións obtidas.	B1.1. Resolver problemas sinxelos relacionados con obxectos, feitos e situacións da vida cotiá e explicar oralmente o proceso seguido para a súa resolución.	MTB1.1.1. Explica oralmente o proceso seguido para resolver un problema.	CMCT CCL
b h	B1.2. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes apropiadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico	B1.2. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais polo traballo matemático ben feito.	MTB1.2.1. Desenvolve e amosa actitudes axeitadas para o traballo limpo, claro e ordenado no caderno e en calquera aspecto que se vaia traballar na área de Matemáticas.	CMCT CAA
b g i	B1.3. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe.	B1.3. Utilizar, coa guía do mestre ou da mestra, os medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe e para a resolución de problemas.	MTB1.3.1. Utiliza os medios tecnolóxicos na resolución de problemas.	CMCT CD CAA
BLOQUE 2. NÚMEROS				
b e g	B2.1. Números naturais ata o 999. B2.2. Nome e grafía dos números ata o 999. B2.3. Equivalencias entre os elementos do sistema de numeración decimal: unidades, decenas e centenas B2.4. O sistema de numeración decimal: valor de posición das cifras. B2.5. Identifica o número anterior e o seguinte a un dado. B2.6. Identifica o número maior, o menor e o igual a un dado. B2.7. Redondear, aproximar e estimar. B2.8. Construción de series ascendentes e descendentes.	B2.1. Ler, escribir e ordenar números enteiros utilizando razoamentos apropiados.	MTB2.1.1. Le, escribe e ordena números ata o 999.	CMCT CCL
			MTB2.1.2. Identifica o valor de posición das cifras en situacións e contextos reais.	CMCT CAA
			MTB2.1.3. Realiza correctamente series tanto ascendentes como descendentes.	CMCT CAA
b e g	B2.9. Números pares e impares. B2.10. Identifica e relaciona os números ordinais do 1º ao 10º.	B2.2. Interpretar diferentes tipos de números segundo o seu valor, en situacións da vida cotiá.	MTB2.2.1. Utiliza os números ordinais en contextos reais.	CMCT

	B2.11. Utilización dos números ordinais. Comparación de números. B2.3. Equivalencias entre os elementos do sistema de numeración decimal: unidades, decenas e centenas.		MTB2.2.2. Interpreta en textos numéricos e da vida cotiá números naturais ata o 999.	CMCT CAA CCL
			MTB2.2.3. Descompón e compón números naturais, interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras	CMCT
			MTB2.2.4. Identifica os números pares e os impares.	CMCT
b g	B2.12. Iniciación no desenvolvemento de estratexias persoais de cálculo mental. B2.13. Gusto pola presentación ordenada e limpa dos cálculos e dos resultados. B2.14. Cálculo de sumas e restas con levadas. B2.15. Propiedades conmutativa e asociativa da suma. B2.16. Proba da resta. B2.17. Cálculo de multiplicacións. B2.18. Construción das táboas de multiplicar e apoiándose no número de veces, suma repetida, disposición en cuadrículas... B2.19. Termos da suma, resta e multiplicación. B2.20. Utilización en situacións familiares da sumas, restas e multiplicacións.	B2.3. Realizar operacións e cálculos numéricos mediante diferentes procedementos, incluído o cálculo mental, en situación de resolución de problemas.	MTB2.3.1. Realiza cálculos numéricos coas operacións de suma e resta na resolución de problemas contextualizados.	CMCT CAA
			MTB2.3.2. Realiza cálculos numéricos básicos coa operación da multiplicación na resolución de problemas contextualizados.	CMCT CAA
			MTB2.3.3. Resolve operacións con cálculo mental	CMCT CAA
b g	B2.21. Resolución de problemas da vida cotiá.	B2.4. Identificar e resolver problemas da vida cotiá, adecuados ao seu nivel, establecer conexións entre a realidade e as matemáticas e valorar a utilidade dos coñecementos matemáticos adecuados reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.	MTB2.4.1. Resolve problemas que impliquen o dominio dos contidos traballados.	CMCT CAA
			MTB2.4.2. Reflexiona sobre o procedemento aplicado á resolución de problemas: revisando as operacións empregadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto.	CMCT CSIEE CAA
BLOQUE 3. MEDIDA				
g	B3.1. Unidades de lonxitude: quilómetro, metro e centímetro. B3.2. Unidades de peso: quilo, medio quilo e cuarto de quilo. B3.3. Unidades de capacidade: litro, medio litro e cuarto de litro. B3.4. Elección da unidade máis axeitada para a expresión dunha medida. B3.5. Realización de medicións.	B3.1. Coñecer e utilizar o quilómetro, o metro e o centímetro como unidades de medida de lonxitude.	MTB3.1.1. Coñece e utiliza o quilómetro, o metro e o centímetro como unidades de medida de lonxitude.	CMCT
		B3.2. Coñecer e utilizar o quilo, o medio quilo e o cuarto quilo como unidades de medida de peso.	MTB3.2.1. Coñece e utiliza o quilo, o medio quilo e o cuarto quilo como unidades de medida de peso.	CMCT
		B3.3. Coñecer e utilizar o litro, medio litro e cuarto litro como unidades de medida de capacidade.	MTB3.3.1. Coñece e utiliza o litro, medio litro e cuarto litro como unidades de medida de capacidade	CMCT

b g	B3.6. Unidades de medida do tempo e as súas relacións: minuto, hora, día, semana e ano. B3.7. Lectura en reloxos analóxicos e dixitais	B3.4. Coñece as unidades básicas de medida do tempo e as súas relacións, utilizándoas para resolver problemas da vida diaria.	MTB3.4.1. Le a hora en reloxos analóxicos e dixitais. (En punto, medias e cuartos)	CMCT
			MTB3.4.2 Resolve problemas sinxelos da vida diaria utilizando as medidas temporais axeitadas e as súas relación.	CMCT CAA
b g	B3.8. O sistema monetario da Unión Europea. Unidade principal: o euro. Valor das diferentes moedas e billetes. B3.9. Manexo de prezos de artigos cotiáns B3.10. Equivalencias entre moedas e billetes.	B3.5. Coñece o valor e as equivalencias entre as diferentes moedas e billetes do sistema monetario da Unión Europea	MTB3.5.1. Coñece a función e o valor das diferentes moedas e billetes do sistema monetario da Unión Europea utilizándoas tanto para resolver problemas en situación reais como figuradas.	CMCT CAA CSC
b g	B3.11. Resolución de problemas de medida.	B3.6. Identificar e resolver problemas da vida cotiá adecuados ao seu nivel, establecer conexións entre a realidade e as matemáticas e valorar a utilidade dos coñecementos matemáticos axeitados reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.	MTB3.6.1. Resolve problemas sinxelos de medida.	CMCT CAA
			MTB3.6.2. Reflexiona sobre o proceso seguido na resolución de problemas revisando as operacións utilizadas e as unidades dos resultados.	CMCT CAA CSIEE
BLOQUE 4. XEOMETRÍA				
g	B4.1. Elaboración de simetrías sinxelas. B4.2. Eixes de simetría.	B4.1. Identificar e completar figuras simétricas.	MTB4.1.1. Completa figuras partindo do seu eixe de simetría.	CMCT
b g	B4.3. Identificación comparación e clasificación de figuras planas en obxectos e ámbitos cotiáns: triángulos, cuadriláteros, circunferencias, círculos e cadrados. B4.4. Tipos de triángulos: equilátero, isóscele e escaleno. B4.5. Elementos xeométricos básicos: lado, vértice e ángulo.	B4.2. Nomear un polígono segundo o seu número de lados.	MTB4.2.1. Coñece os diferentes tipos de polígonos en obxectos do entorno inmediato.	CMCT CAA
b g	B4.6. Identificación de corpos xeométricos en obxectos e ámbitos cotiáns: prisma, pirámide, cono, cilindro e esfera. B4.7. Formación de figuras planas e corpos xeométricos a partir doutras por composición e descomposición.	B4.3. Discriminar prismas, pirámides, conos, cilindros e esferas.	MTB4.3.1. Recoñece corpos con formas cúbicas e esféricas en obxectos do entorno inmediato.	CMCT CAA
b g	B4.8. Interpretación, descrición e elaboración de esbozos de itinerarios sinxelos. B4.9. Uso de vocabulario xeométrico para describir itinerarios.	B4.4. Interpretar representacións espaciais realizadas a partir de sistemas de referencia e de obxectos ou situacións familiares.	MTB4.4.1. Realiza e interpreta esbozos de itinerarios sinxelos	CMCT CAA
b g	B4.10. Resolución de problemas de xeometría relacionados coa vida cotiá explicando	B4.5. Identificar, resolver problemas da vida cotiá axeitados ao seu nivel, establecer conexións entre a realidade e as	MTB4.5.1. Resolve problemas xeométricos sinxelos que impliquen dominio dos contidos traballados.	CMCT CAA

	oralmente por escrito o procedemento seguido e as solución obtidas.	matemáticas e valorar a utilidade dos coñecementos matemáticos axeitados reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.	MTB4.5.2. Reflexiona sobre o procedemento aplicado á resolución de problemas: revisando as operacións empregadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto.	CMCT CAA CSIEE
BLOQUE 5. ESTADÍSTICA E PROBABILIDADE				
b g	B5.1. Interpretación de diferentes gráficos: de barras, de barras dobres, de pictogramas e estadísticas. B5.2. Utilización de técnicas para a recollida e ordenación de datos en contextos familiares e próximos.	B5.1. Recoller e rexistrar unha información cuantificable, utilizando algúns recursos de representación gráfica: táboas de datos, bloques de barras, diagramas lineais, gráficos de pictogramas... comunicando a información.	MTB5.1.1. Rexistra e interpreta datos en representacións gráficas.	CMCT CAA
			MTB5.1.2. Resolve problemas contextuais nos que interveñen a lectura de gráficos.	CMCT CAA
b g	B5.3. Distinción entre o imposible, o seguro e aquilo que é posible pero non seguro, e utilización na linguaxe habitual e de expresións relacionadas coa probabilidade.	B5.2. Realizar estimacións en situacións de azar utilizando o vocabulario: seguro, posible e imposible.	MTB5.2.1. Diferenza o concepto de suceso seguro, suceso posible e suceso imposible.	CMCT CAA

CRITERIOS MÍNIMOS ESIXIBLES

- Explicar oralmente o proceso seguido para resolver un problema.
- Ler, escribir e ordenar números ata o 999.
- Realizar correctamente series tanto ascendentes como descendentes.
- Descompoñer e compoñer números naturais, interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras ata o 999.
- Identificar os números pares e os impares.
- Realizar cálculos numéricos coas operacións de suma e resta na resolución de problemas contextualizados.
- Realizar cálculos numéricos básicos coa operación da multiplicación na resolución de problemas contextualizados.
- Coñecer e utiliza o quilómetro, o metro e o centímetro como unidades de medida de lonxitude.
- Coñecer e utiliza o quilo, o medio quilo e o cuarto quilo como unidades de medida de peso.
- Coñecer e utiliza o litro, medio litro e cuarto litro como unidades de medida de capacidade
- Ler a hora en reloxos analóxicos e dixitais. (En punto, medias e cuartos)
- Coñecer a función e o valor das diferentes moedas e billetes do sistema monetario da Unión Europea utilizándoas tanto para resolver problemas en situación reais como figuradas.
- Coñecer os diferentes tipos de polígonos en obxectos do entorno inmediato.
- Recoñecer corpos con formas cúbicas e esféricas en obxectos do entorno inmediato.
- Diferenciar o concepto de suceso seguro, suceso posible e suceso imposible.

3.2.LINGUA CASTELÁ E LITERATURA

O ensino da área de Lingua castelá e literatura ao longo da educación primaria ten como obxectivo o desenvolvemento da competencia comunicativa lingüística do alumnado. Esta debe achegar durante toda a etapa as ferramentas e os coñecementos necesarios para que os nenos e as nenas poidan desenvolverse satisfactoriamente nos ámbitos privado e público, relacionados coas interaccións individuais e sociais cotiás propias da súa idade.

A lingua apréndese, non para falar, ler ou escribir sobre a lingua, senón para falar, ler e escribir sobre emocións, afectos, aventuras, sobre o mundo. Ademais, a lingua é o medio das relacións interpersoais e a porta de acceso ao coñecemento. Neste marco, o profesorado de lingua debe guiar o alumnado para facelo usuario consciente do potente instrumento que é a lingua, a competencia en comunicación lingüística, para comprender, crear e/ou transformar o seu mundo; utilizar a potencia do manexo efectivo da lingua para unha comunicación eficaz, e lograr un avance substancial no desenvolvemento das súas posibilidades.

Nesta concepción da lingua como instrumento para a transmisión de información e ferramenta para operar co coñecemento, debe situarse o ensino da Literatura. Transmisora de cultura e tamén liberadora, a Literatura incita á fantasía, á evocación de mundos posibles, á creación e á reflexión crítica. E vai de par coa lingua que achega aspectos metalingüísticos e instrumentais fundamentais para acceder aos textos literarios e para crealos. Así, a aprendizaxe da literatura debe constituír tanto un instrumento de aprendizaxe como unha fonte de gozo e de creatividade.

En consecuencia co anterior, o currículo da área de Lingua castelá e literatura organízase en bloques que responden á educación literaria, ás actividades lingüísticas ou destrezas esenciais para a comunicación oral e escrita, e ao coñecemento metalingüístico.

- *Bloque 1 Comunicación oral: escoitar e falarestablece* as habilidades necesarias para que os nenos e nenas comuniquen con precisión as súas propias ideas e axusten o propio discurso, cada vez máis elaborado segundo se avanza na etapa, ás distintas situacións de comunicación. Ademais, aborda aspectos esenciais da interacción social como a escoita atenta e o respecto das ideas dos e das demais.

Está pois centrado na xestión das relacións sociais a través do diálogo e na planificación e exposición dos discursos orais.

Este bloque inclúe, ademais, os elementos non verbais como parte integrante do proceso comunicativo, xa que en moitas ocasións actúan como reguladores do proceso de comunicación, contribuíndo a ampliar, modificar ou reducir o significado da mensaxe.

- Os Bloques 2 e 3 *Comunicación escrita: ler e escribir* deben fomentar o achegamento, en contextos persoais, académicos e sociais á comprensión e produción de textos de diferente tipoloxía, atendendo tanto a forma da mensaxe (descritivos, narrativos, dialogados, expositivos e argumentativos) como a intención comunicativa (informativos, literarios, prescritivos e persuasivos)

Comprender un texto implica poñer en marcha unha serie de estratexias de lectura que deben practicarse na aula e proxectarse en todas as esferas da vida e en calquera finalidade de lectura: ler para obter información, ler para aprender ou ler por pracer.

Pola súa parte, o bloque sobre a escritura pretende a aprendizaxe desta como un procedemento estruturado en tres fases: planificación do escrito, redacción, e revisión de borradores antes de producir o texto definitivo. Así, a ensinanza da escrita non se debe centrar no produto final, elaborado de forma individual ou en grupo, senón en todo ao proceso de escritura. Do mesmo modo, a avaliación está ligada a todo o desenvolvemento do texto escrito, no que, ademais, a revisión en grupo como práctica habitual contribuirá a favorecer a aprendizaxe autónoma.

- Bloque 4 *Coñecemento da lingua* responde á necesidade de suscitar a aprendizaxe progresiva metalingüística para apropiarse do léxico e das regras gramaticais e ortográficas imprescindibles para o uso adecuado da lingua, é dicir, falar, ler e escribir correctamente. Debe ser unha aprendizaxe fundamentalmente funcional e significativa, integrada no proceso de lectura e escritura.
- Bloque 5 *Educación Literaria* pretende implicar aos alumnos e alumnas nun proceso de formación lectora que continúe ao longo de toda a súa vida. A reflexión literaria a través da lectura, comprensión e interpretación de textos significativos favorece o coñecemento das posibilidades expresivas da lingua, desenvolve a capacidade crítica e creativa do alumnado, dálle acceso ao coñecemento doutras épocas e culturas e enfróntao a situacións que enriquecen a súa experiencia do mundo e favorecen o coñecemento do mesmo. Os nenos e nenas deben ir adquirindo, coa guía do persoal docente, os recursos persoais propios dunha persoa lectora activa. Do mesmo xeito, foméntase a produción de textos persoais con intención literaria a través de proposta de tarefas lúdicas e creativas.

O currículo deste século non pode deixar de lado as tecnoloxías da información e da comunicación (TIC). Toda a súa potencialidade en relación co desenvolvemento das habilidades lingüístico-comunicativas debe aproveitarse nas aulas para favorecer interactivamente tanto a aprendizaxe de linguas e o desenvolvemento das competencias básicas do alumnado como a propia aprendizaxe do uso destas tecnoloxías.

A organización do currículo en bloques e a secuencia destes non indican xerarquía nas aprendizaxes dentro do aula, ben ao contrario, estas deben ser abordadas desde enfoques

comunicativos e, na medida do posible, globalizadores e interdisciplinares, que teñan en conta a transversalidade da aprendizaxe baseada en competencias.

Os métodos utilizados deben enfocarse á posibilitar a realización de tarefas que o alumnado deba resolver facendo uso axeitado dos distintos tipos de coñecementos, destrezas, actitudes e valores. O traballo por proxectos resulta especialmente relevante para a aprendizaxe por competencias pois permite aplicar a contextos da vida real ou verosímiles as aprendizaxes realizadas, e motiva para aprender máis ao xerar nos nenos e nenas a curiosidade e a necesidade de adquirir novos coñecementos, destrezas, actitudes e valores na resolución do proxecto.

A integración das TIC debe ir acompañada dun cambio metodolóxico que oriente a aprendizaxe da lingua cara á mellora dos usos comunicativos, desterrando das aulas prácticas rutineiras centradas na análise e descrición de unidades lingüísticas descontextualizadas. Para iso, o uso das TIC nas actividades de ensino- aprendizaxe debe darse sempre no marco de proxectos de comunicación, inscritos en situacións reais, que teñan sentido para o alumnado e cuxa finalidade sexa a produción e a comprensión de textos reais tanto de carácter oral como escrito.

Así mesmo, nas decisións metodolóxicas deben terse en conta a atención á diversidade e a consideración dos distintos ritmos e estilos de aprendizaxe do alumnado, mediante prácticas de traballo individual e cooperativo que posibiliten a resolución conxunta das tarefas, e potencien a inclusión do alumnado. En canto á avaliación, é recomendable a utilización de diferentes técnicas como, por exemplo, o portfolio, as rúbricas, mapas conceptuais, debates, solución de problemas contextualizados, ademais das probas específicas.

A implicación das familias no proceso de ensino-aprendizaxe é un factor a potenciar, xa que o proceso de ensino-aprendizaxe competencial dáse tanto desde os ámbitos formais coma nos informais e non formais. A súa colaboración redundará positivamente no rendemento e nos resultados académicos do alumnado.

Finalmente, a situación de sociedade multilingüe na que vivimos solicita un enfoque metodolóxico de carácter plurilingüe que potencie o desenvolvemento comunicativo dos nenos e nenas nas linguas que vaian adquirindo ao longo da súa vida, con independencia da diferenza de fins e niveis de dominio con que as utilicen. Isto implica un tratamento integrado das linguas que o alumnado está a aprender na escola. No caso das áreas de Lingua castelá e literatura e de Lingua galega e literatura, os currículos presentan certos contidos similares, e unha distribución igualmente similar en cada un dos cursos que conforman a educación primaria. Evidentemente, cada lingua ten as súas características propias, que requiren dun tratamento e traballo específico, pero hai determinados aspectos do currículo que, pola afinidade ou similitude que presentan en ambas as áreas, precisan ben ser abordados de maneira parella, ben ser presentados só nunha lingua pero traballados e practicados en cada unha delas. Así pois, o profesorado implicado no proceso de

ensino-aprendizaxe da Lingua castelá e literatura e de Lingua galega e literatura, en cada curso da educación primaria, deberá organizar o seu labor para evitar a repetición de contidos naqueles aspectos comúns á aprendizaxe de calquera lingua, como son as estratexias de lectura, ou o proceso de escritura, a tipoloxía textual ou a definición de termos lingüísticos.

En consonancia co anterior, é preciso que o profesorado utilice a mesma terminoloxía nas dúas linguas para non dificultar innecesariamente o proceso de aprendizaxe do alumnado.

Ademais, no centro teñen presenza lingua(s) estranxeira(s) que tamén son abordadas na aula desde un enfoque comunicativo e intercultural, pois o coñecemento dos valores e as crenzas compartidas por grupos sociais doutros países resulta esencial para a comunicación nesta sociedade globalizada. Así, para o tratamento integrado de linguas é preciso que, igual que acontece non caso das dúas linguas cooficiais, haxa unha coordinación entre o profesorado destas e o de lingua estranxeira, para evitar a repetición de contidos na liña das que se mencionaron para as linguas ambientais, e para unificar a terminoloxía. Pois, non se pode esquecer que o achegamento do alumnado á lingua estranxeira prodúcese, na maior parte dos casos, partindo das linguas próximas, a materna e (as) ambiental(is).

ÁREA	LINGUA CASTELÁ E LITERATURA		CURSO	SEGUNDO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. FALAR E ESCOITAR				
a c d e	B1.1. Estratexias e normas básicas para o intercambio comunicativo: participación; escoita; respecto á quenda de palabra; respecto polos sentimentos, ideas e coñecementos dos e das demais.	B1.1. Participar en situacións de comunicación, dirixidas ou espontáneas, respectando o quenda de palabra e a intervención dos e das demais.	LCB1.1.1. Expresa de forma global sentimentos, vivencias e opinións.	CCL CAA CSC
			LCB1.1.2. Aplica as normas socio - comunicativas: escoita, espera de quendas.	CCL CAA CSC
b e	B1.2. Comprensión e expresión de mensaxes verbais e non verbais, especialmente xestos e ton de voz que complementen o significado da mensaxe.	B1.2. Recoñecer a información verbal e non verbal dos discursos orais e integrala na produción propia.	LCB1.2.1. Integra de xeito global os recursos básicos verbais e non verbais para comunicarse oralmente, identificando, de xeito global, o valor comunicativo destes.	CCL
			LCB1.2.2. Exprésase cunha pronunciación e unha dicción axeitada ao seu nivel.	CCL
a b e	B1.3. Participa en situacións de comunicación, espontáneas e dirixidas, utilizando unha secuencia lineal sinxela. □	B1.3. Expresarse con coherencia básica de forma oral para satisfacer necesidades de comunicación en diferentes situación de aula.	LCB1.3.1. Participa activamente en diversas situacións de comunicación: - diálogos -exposicións orais guiadas, con axuda, cando cumpra, das tecnoloxías da información e da comunicación.	CCL CD CAA CSC CSIEE
b e	B1.4. Dedución das palabras evidentes polo contexto. Interese pola ampliación de vocabulario. Creación de redes semánticas sinxelas.	B1.4. Ampliar o vocabulario a partir das experiencias de aula.	LCB1.4.1. Utiliza o vocabulario axeitado ao seu nivel.	CCL
			LCB1.4.2. Identifica polo contexto o significado de distintas palabras.	CCL

b d e i	B1.5. Comprensión global de textos orais de diversa tipoloxía e procedentes de diversas fontes (producción didáctica, gravacións, medios de comunicación).	B1.5.Recoñecer o tema e o sentido xeral dun texto oral breve e sinxelo, de diferente tipoloxía, atendendo á forma da mensaxe (descritivos, narrativos, dialogados) e a súa intención comunicativa (informativos, literarios e prescritivos).	LCB1.5.1. Comprende, de forma global, a información xeral dun texto oral sinxelo de uso habitual, do ámbito escolar e social.	CCL CAA
			LCB1.5.2. Recoñece a tipoloxía moi evidente de textos orais sinxelos atendendo á forma da mensaxe e a súa intención comunicativa: cartas, anuncios, regulamentos, folletos....	CCL CAA
			LCB1.5.3. Responde preguntas correspondentes á comprensión literal.	CCL
b d e i	B1.6. Valorar os medios de comunicación social como instrumento de comunicación.	B1.6. Valorar os medios de comunicación social como instrumento de comunicación.	LCB1.6.1. Iníciase na utilización guiada dos medios audiovisuais e dixitais para obter información.	CCL CD CAA
			LCB1.6.2. Recoñece de forma global o contido principal dunha entrevista, noticia ou debate infantil procedente dos medios de comunicación.	CCL CD CAA CSC
b e	B1.7. Audición e reprodución de textos adecuados ao nivel que estimulen o seu interese.	B1.7. Reproducir textos axeitados aos seus gustos e intereses.	LCB1.7.1. Reproduce de memoria textos literarios ou non literarios, sinxelos e breves, axeitados aos seus gustos e intereses.	CCL CAA CCEC
b e	B1.8. Dramatizacións de textos literarios adaptados á idade e de producións propias.	B1.8. Dramatizar, de xeito colaborativo, textos infantís	LCB1.8.1. Adecúa a entoación, o volume e o xesto á representación dramática.	CCL
b e	B1.9. Produción de textos orais breves e sinxelos segundo a súa tipoloxía: atendendo á forma da mensaxe (descritivos, narrativos, dialogados) e a súa intención comunicativa (informativos, literarios e prescritivos).	B1.9. Producir textos orais breves, imitando modelos a atendendo á forma e a intención comunicativa.	LCB1.9.1. Elabora comprensiblemente textos orais sinxelos, do ámbito escolar e social, de diferente tipoloxía: noticias, avisos, contos, poemas, anécdotas....	CCL CAA CSIEE
			LCB1.9.2. Organiza o discurso cunha secuencia coherente elemental.	CCL CAA CSIEE

a d e m	B1.10. Uso dunha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.	B1.10. Usar unha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.	LCB1.10.1 Usa unha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.	CCL CSC
a b e	B1.11. Estratexias para utilizar a linguaxe oral como instrumento de comunicación e aprendizaxe: escoitar e preguntar.	B1.11. Utilizar de xeito efectivo a linguaxe oral: escoitar e preguntar.	LCB1.11.1 Emprega de xeito efectivo a linguaxe oral para comunicarse: escoita e pregunta para asegurar a comprensión.	CCL CAA CSC CSIEE
BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER				
b e	B2.1. Lectura de distintos tipos de texto: próximos á súa experiencia.	B2.1. Ler en voz alta e en silencio, diferentes textos sinxelos de carácter infantil.	LCB2.1.1. Le en voz alta, con pronunciación e entoación axeitada, diferentes tipos de textos moi sinxelos apropiados á súa idade.	CCL
			LCB2.1.2. Le en silencio textos moi sinxelos próximos á súa experiencia infantil.	CCL
e	B2.2. Comprensión de textos de diversa tipoloxía, adecuados á súa idade utilizando a lectura como medio para ampliar o vocabulario.	B2.2. Comprender distintos tipos de textos adaptados á idade e utilizando a lectura como medio para ampliar o vocabulario.	LCB2.2.1. Identifica o tema dun texto sinxelo.	CCL CAA
			LCB2.2.2. Distingue, de forma xeral, entre as diversas tipoloxías textuais en textos do ámbito escolar e social, atendendo á forma da mensaxe (descritivos, narrativos, dialogados) e a súa intención comunicativa (informativos, literarios e prescritivos).	CCL CAA
b e	B2.3. Utilización de estratexias para a comprensión lectora de textos: consideración do título e das ilustracións. Identificación de palabras clave. Anticipación de hipótese de significado polo contexto. Recoñecemento básico da tipoloxía textual.	B2.3. Utilizar de xeito guiado estratexias elementais para a comprensión lectora de textos moi sinxelos de diversa tipoloxía.	LCB2.3.1. Activa, de forma guiada, coñecementos previos para comprender un texto.	CCL CAA
			LCB2.3.2. Formula hipóteses sobre o contido do texto a partir do título e das ilustracións redundantes	CCL CAA

			LCB2.3.3. Relaciona a información contida nas ilustracións coa información que aparece no texto.	CCL CAA
e	B2.4. Gusto pola lectura. B2.5. Selección de libros segundo o gusto persoal. B2.6. Lectura dos libros establecidos no Plan lector.	B2.4. Ler por propia iniciativa diferentes tipos de textos.	LCB2.4.1. Dedicar, de xeito guiado, momentos de lecer para a lectura voluntaria. LCB2.4.2. Explica, de xeito sinxelo, as súas preferencias lectoras.	CCL CCL
e i	B2.7. Uso da biblioteca para a procura de información e utilización da mesma como fonte de información e lecer.	B2.5. Usa, de xeito guiado, a biblioteca para localizar libros axeitados aos seus intereses.	LCB2.5.1. Consulta na biblioteca, de xeito guiado, diferentes fontes bibliográficas e textos en soporte informático para obter información sobre libros do seu interese.	CCL CD CAA
a b e	B2.8. Iniciación á creación da biblioteca persoal.	B2.6. Mostrar interese por ter unha biblioteca propia.	LCB2.6.1. Coida, conserva e organiza os seus libros.	CCL CSC
a e	B2.9. Identificación das mensaxes transmitidas polo texto.	B2.7. Identifica, con axuda, a estrutura básica de diferentes textos lidos.	LCB2.7.1. Diferencia, con axuda, entre información e publicidade. LCB2.8.1. Formula hipóteses, de xeito guiado, sobre a finalidade de diferentes textos moi sinxelos a partir da súa tipoloxía, e dos elementos lingüísticos e non lingüísticos moi redundantes, axeitados á súa idade.	CCL CAA CSC CCL CAA CSC
b e i	B2.10. Uso guiado das Tecnoloxías da Información e Comunicación para a procura e tratamento igualmente guiado, da información.	B2.8. Utilizar de xeito guiado as Tecnoloxías da Información e Comunicación para a procura da información.	LCB2.8.1. Utiliza, de xeito guiado, as Tecnoloxías da Información e Comunicación para buscar información.	CCL CD CAA
BLOQUE 3. COMUNICACIÓN ESCRITA. ESCRIBIR				
b e	B3.1. Producción de textos para comunicar coñecementos, experiencias e necesidades: con diferentes formatos (descritivos, narrativos,	B3.1. Producir textos sinxelos segundo un modelo con diferentes formatos (descritivos, narrativos, dialogados) e intencións comunicativas(informativos,	LCB3.1.1. Escribe, con axuda, en diferentes soportes, textos sinxelos propios da vida cotiá, do ámbito escolar e social, atendendo á forma da	CCL CD

m	dialogados) e intencións comunicativas (informativos, literarios e prescritivos). B3.2. Cohesión do texto: mantemento do tempo verbal, puntuación. B3.3. Aplicación das normas ortográficas axeitadas ao nivel. B3.4. Produción de textos segundo o Plan de escritura do centro.	literarios e prescritivos, aplicando as regras ortográficas de nivel e coidando a presentación.	mensaxe e a súa intención comunicativa)e respectando as normas gramaticais e ortográficas básicas: cartas, folletos informativos, noticias, instrucións, receitas, textos literarios...	CAA
	LCB3.1.2. Presenta os seus traballos con caligrafía clara e limpeza, evitando riscos etc.		CCL CAA	
b e m	B3.5. Valoración da súa propia produción escrita, así como a produción escrita dos seus compañeiros.	B3.2. Valorar a súa propia produción escrita, así como a produción escrita dos seus compañeiros.	LCB3.2.1. Valora a súa propia produción escrita, así como a produción escrita dos seus compañeiros.	CCL CSC
b e	B3.6. Normas e estratexias para a produción de textos: planificación (función, destinatario, xeración de ideas, estrutura...) B3.7. Textualización en frases elementais con secuencia lineal. B3.8. Revisión e mellora do texto.	B3.3. Aplicar, de xeito guiado, todas as fases do proceso de escritura na produción de textos escritos de distinta índole: planificación, textualización, revisión e reescritura.	LCB3.3.1. Utiliza borradores que amosan a xeración e selección de ideas e a revisión ortográfica na escritura de textos sinxelos propios do ámbito da vida persoal, social e escolar.	CCL CAA CSIEE
b e i	B3.9. Creación de textos utilizando a linguaxe verbal e non verbal con intención informativa: carteis publicitarios. Anuncios. Cómic.	B3.4. Elaborar, de xeito guiado, proxectos individuais ou colectivos sobre diferentes temas da área.	LCB3.4.1. Elabora, de forma guiada, gráficas sinxelas sobre experiencias realizadas: plantar fabas, cría de vermes de seda...	CCL CAA
			LCB3.4.2. Elabora e presenta, de forma guiada, textos sinxelos, que ilustra con imaxes de carácter redundante co contido.	CCL CD CAA
e i	B3.10. Creación de textos utilizando as Tecnoloxías da Información e Comunicación de xeito guiado. B3.11. Produción de textos segundo o Plan de escritura do centro	B3.5. Utilizar as Tecnoloxías da Información e Comunicación de xeito guiado para presentar as súas produción.	LCB3.6.1. Usa, con axuda, as Tecnoloxías da Información e Comunicación para escribir e presentar textos moi sinxelos.	CCL CD CAA

BLOQUE 4. COÑECEMENTO DA LINGUA

b e	B4.1. A palabra.	B4.1. Aplicar os coñecementos gramaticais básicos sobre a estrutura da lingua, (categorías gramaticais), para favorecer unha comunicación máis eficaz.	LCB4.1.1. Utiliza de xeito guiado categorías gramaticais básicas: o nome, artigo, adxectivo, verbo.	CCL
	B4.2. Recoñecemento das distintas clases de palabras (nome, verbo, adxectivo, pronomes, artigos) Características e uso de cada clase de palabra. B4.3. Tempos verbais: presente, pasado e futuro.		LCB4.1.2. Utiliza con corrección os tempos verbais: presente, pasado e futuro ao producir textos orais e escritos.	CCL
e	B4.2. Recoñecemento das distintas clases de palabras (nome, verbo, adxectivo, pronomes, artigos). Características e uso de cada clase de palabra. B4.4. Vocabulario. Frases feitas. Formación de substantivos, adxectivos e verbos. Recursos derivativos: prefixos e sufixos B4.5. Recoñecemento dos constituíntes oracionais: a oración simple, suxeito e predicado.	B4.2. Desenvolver as destrezas e competencias lingüísticas a través do uso da lingua.	LCB4.2.1. Utiliza sinónimos e antónimos, polisémicas na expresión oral e escrita.	CCL
			LCB4.2.2. Forma palabras compostas a partir de palabras simples.	CCL
			LCB4.2.3. Identifica o suxeito/grupo nominal e predicado nas oracións simples.	CCL
b e	B4.6. Ortografía: utilización das regras básicas de ortografía e puntuación.	B4.3. Aplicar os coñecementos básicos sobre as regras ortográficas para favorecer unha comunicación máis eficaz.	LCB4.3.1. Utiliza os signos de puntuación e as normas ortográficas propias do nivel e as aplica á escritura de textos sinxelos.	CCL
b e	B4.7. Clases de nomes: comúns e propios. B4.8. As relacións gramaticais Recoñecemento e explicación reflexiva das relacións que se establecen entre o substantivo e o resto dos compoñentes do grupo nominal.	B4.4. Desenvolver estratexias para mellorar a comprensión oral e escrita a través do coñecemento da lingua.	LCB4.4.1. Aplica as normas de concordancia de xénero e número na expresión oral e escrita.	CCL
			LCB4.4.2. Utiliza signos de puntuación nas súas composicións escritas.	CCL
			LCB4.4.3. Utiliza unha sintaxe básica nas producións escritas propias.	CCL
e i	B4.9. Utilización do material multimedia educativo e outros recursos didácticos ao seu alcance e propios da súa idade.	B4.5. Utilizar programas educativos dixitais para realizar tarefas e avanzar na aprendizaxe.	LCB4.5.1. Utiliza de forma guiada, distintos programas educativos dixitais.	CCL CD CAA
d e	B4.10. Identificación das variedades da lingua na nosa comunidade autónoma. Identificación das similitudes e diferenzas entre as linguas que coñece para mellorar na súa aprendizaxe e	B4.6. Comparar aspectos básicos das linguas que coñece para mellorar na súa aprendizaxe e lograr unha competencia integrada.	LCB4.6.1. Compara aspectos (gráficos, sintácticos, léxicos) das linguas que coñece.	CCL CAA

o	lograr unha competencia comunicativa integrada.			
BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA				
d e	B5.1. Valoración dos textos literarios como fonte de gozo persoal.	B5.1. Valorar textos como fonte de lecer e información.	LCB5.1.1. Valora de forma global, textos propios da literatura infantil: contos, cancións, poesía, cómics, refráns e adiviñas	CCL CCEC
d e	B5.2. Lectura guiada e comentada de textos narrativos de tradición oral, literatura infantil, adaptacións de obras clásicas e literatura actual. B5.3. Identificación de recursos literarios.	B5.2. Iniciar a lectura e expresiva de textos literarios narrativos, líricos e dramáticos na práctica escolar.	LCB5.2.1. Inicia a lectura guiada de textos narrativos sinxelos de tradición oral, literatura infantil, adaptacións de obras clásicas e literatura actual. LCB5.2.2. Interpreta, intuitivamente e con axuda, a linguaxe figurada en textos literarios (personificacións)	CCL CAA CCEC CCL CAA
d e	B5.4 Valoración de recursos literarios.	B5.3. Valorar os recursos literarios da tradición oral: poemas, cancións, contos, refráns, adiviñas.	LCB5.3.1. Valora os recursos literarios da tradición oral: poemas, cancións, contos, refráns, adiviñas.	CCL CCEC
b e	B5.5 Creación de textos literarios en prosa ou en verso: contos, poemas, adiviñas, cancións, e teatro.	B5.5. Reproducir, con axuda, a partir de modelos dados, textos literarios sinxelos: contos e poemas.	LCB5.5.1. Crea, con axuda, sinxelos textos literarios (contos, poemas) a partir de pautas ou modelos dados.	CCL CAA CSIEE CCEC
a b e	B5.6. Comprensión, memorización e recitado de poemas co ritmo, entoación e dicción adecuados.	B5.6. Reproducir textos literarios breves e moi sinxelos adaptados á súa idade.	LCB5.6.1. Reproduce textos orais moi breves e sinxelos: cancións e poemas.	CCL
d e	B5.7. Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios.	B5.7. Participar con interese en dramatizacións de sinxelos textos literarios adaptados á idade.	LCB5.7.1. Realiza dramatizacións individualmente e en grupo de textos literarios axeitados á súa idade.	CCL CAA CCEC
d e o	B5.8. Valoración da literatura en calquera lingua (maioritaria, minoritaria ou minorizada) como vehículo de comunicación e como recurso de lecer persoal.	B5.8. Valorar a literatura en calquera lingua, especialmente en lingua galega, como vehículo de comunicación e como recurso de lecer persoal.	LCB5.8.1. Valora a literatura en calquera lingua, especialmente en lingua galega, como vehículo de comunicación e como recurso de lecer persoal.	CCL CSC CCEC

CRITERIOS MÍNIMOS ESIXIBLES

- Expresar de forma global sentimentos, vivencias e opinións.
- Aplicar as normas socio - comunicativas: escoita, espera de quendas.
- Utilizar o vocabulario axeitado ao seu nivel.
- Comprender, de forma global, a información xeral dun texto oral sinxelo de uso habitual, do ámbito escolar e social.
- Responder preguntas correspondentes á comprensión literal.
- Elaborar comprensiblemente textos orais sinxelos, do ámbito escolar e social, de diferente tipoloxía: noticias, avisos, contos, poemas, anécdotas....
- Ler en voz alta, con pronunciación e entoación axeitada, diferentes tipos de textos moi sinxelos apropiados á súa idade.
- Ler en silencio textos moi sinxelos próximos á súa experiencia infantil.
- Identificar o tema dun texto sinxelo.
- Presentar os seus traballos con caligrafía clara e limpeza, evitando riscos etc.
- Utilizar de xeito guiado categorías gramaticais básicas: o nome, artigo, adxectivo, verbo.
- Utilizar con corrección os tempos verbais: presente, pasado e futuro ao producir textos orais e escritos.
- Utilizar sinónimos e antónimos, polisémicas na expresión oral e escrita.
- Formar palabras compostas a partir de palabras simples.
- Identificar o suxeito/grupo nominal e predicado nas oracións simples.
- Utilizar os signos de puntuación e as normas ortográficas propias do nivel e as aplica á escritura de textos sinxelos.
- Aplicar as normas de concordancia de xénero e número na expresión oral e escrita.
- Utilizar signos de puntuación nas súas composicións escritas.
- Crear, con axuda, sinxelos textos literarios (contos, poemas) a partir de pautas ou modelos dados.

3.3.- LINGUA GALEGA E LITERATURA

A lingua é un instrumento empregado constante e necesariamente na vida diaria tanto para entender como para producir mensaxes, nos intercambios comunicativos orais e escritos. Interactuase coa familia, coas amizades e con outras persoas (ámbito profesional) nas conversas diarias ou a través de cartas, correos electrónicos, mensaxes curtas, blogs...

Polo tanto, ter unha alta competencia lingüística e comunicativa permite que as persoas desenvolvan unha vida normal, que poidan interactuar con aquelas outras que pertencen ao seu contorno e que están próximas e tamén coas que están moi lonxe.

Ademais, a lingua está presente en calquera proceso de ensino-aprendizaxe. O alumnado emprega a lingua en calquera das súas clases no propio centro educativo, tanto para entender as instrucións e explicacións do profesorado e poder ser participe con el no proceso de descubrimento, como para poder xustificar e exemplificar a interiorización dos contidos.

Non obstante, máis alá do ámbito escolar e familiar, na sociedade actual a competencia comunicativa e lingüística é fundamental para poder vivir satisfactoriamente. Se desde sempre o dominio lingüístico foi elemental para poder desenvolverse na maioría dos aspectos da vida, agora, na sociedade da información é, se cabe, moito maior esta necesidade. Na era de internet e da abundancia de medios de comunicación, os cidadáns e cidadás deben estar preparados para entender e elaborar calquera tipo de mensaxe: interactuar correctamente coa persoa que os atende en calquera negocio ou entidade pública, escoitar e procesar as noticias da televisión, ler un xornal, escribir un correo electrónico ou participar nun blog.

Non se pode esquecer o valor que a literatura supón dentro do ensino desta área. A literatura é un produto de expresión artística que permite transmitir as necesidades e os pensamentos dunha persoa ou persoas nun determinado momento histórico. É, pois, unha disciplina moi relacionada coas Ciencias Sociais, a Música, a Arte... Pero, ademais, a literatura é un produto creado con palabras, coa lingua, coa fermosura e beleza dos elementos da linguaxe e, por iso, é enorme a vinculación entre ambas as disciplinas e xustifica que se dean a man no desenvolvemento desta área.

Unido a calquera lingua minorizada hai que ter en conta intereses próximos á sociolingüística, como a valoración dese sistema de expresión e a súa literatura, os textos elaborados nese código como representantes dunha cultura, na que creceron os nosos antepasados e moitos de nós e que cómpre coidar e cultivar. Xa que logo, aprender lingua é tamén apropiarse dos significados culturais que esta transmite e dos modos en que as persoas do contorno entenden e interpretan a realidade.

O currículo para a área de Lingua galega e literatura ten unha estrutura similar nos 6 cursos da educación primaria. Os contidos aparecen repartidos en bloques, o que non presupón que a actividade docente se deba corresponder a esta ordenación; ao contrario, débense producir múltiples conexións entre todos eles.

- O bloque 1, Comunicación Oral: falar e escoitar, recolle diversos aspectos da lingua oral. O uso oral é obxecto de observación e de análise para recoñecer as normas que rexen o intercambio comunicativo, para observar as estratexias que usan as persoas talantes para se comunicar satisfactoriamente, así como aquelas que empregan para comprender mensaxes orais ou para producilas.
- O bloque 2, Comunicación escrita: ler, recolle diversos aspectos da comprensión escrita. A lectura implicará dominar a descodificación do texto e achegarse a unha progresiva regulación de estratexias que permiten operar co significado do texto, establecendo relacións entre coñecementos previos e información nova. O alumnado debe ser quen de entender textos de diferente complexidade e xénero e extraer as ideas explícitas e implícitas no texto co fin de elaborar o seu propio pensamento crítico e creativo. Comprender un texto implica poñer en marcha unha serie de estratexias de lectura que deben practicarse na aula e proxectarse a todas as esferas da vida e a calquera tipo de lectura: ler para obter información, ler para aprender a propia lingua, ler por pracer.
- O bloque 3, Comunicación escrita: escribir, potencia o uso persoal, autónomo e creativo da lingua escrita. Este uso da lingua implica o coñecemento das posibilidades que ofrece o código desde o punto de vista do léxico, da ortografía, da estrutura do discurso e da dimensión estética. A produción escrita significará buscar para cada situación o tipo de texto, adecuando, planificando e redactando, atendendo a aspectos diversos e revisando a escrita final. Nesta etapa consolidaranse o dominio de técnicas gráficas, a relación son-grafía, as normas ortográficas convencionais e a disposición do texto. O ensino do proceso de escritura pretende conseguir que o alumnado tome conciencia deste proceso como un procedemento estruturado en tres partes: planificación, redacción a partir de borradores e redacción e revisión do texto definitivo.
- O bloque 4, Coñecemento da lingua, integra contidos relacionados co código e coa súa organización e responde á necesidade de reflexión sobre a propia lingua, coa finalidade de servir de base para o uso correcto da lingua, afastándose da pretensión de utilizar os coñecementos lingüísticos como fin en si mesmo. Os contidos estrutúranse arredor de catro eixes. O primeiro é a observación da palabra, o seu uso e os seus valores significativos e expresivos; o segundo aborda as relacións gramaticais que se establecen entre as palabras e os grupos de palabras dentro do texto; o terceiro afonda nos elementos que participan na

confección dun discurso correcto; e o cuarto céntrase na valoración e coñecemento da lingua galega dentro do contexto plurilingüe.

- O bloque 5, Educación literaria, asume o obxectivo de facer dos alumnos e das alumnas lectores competentes, implicados nun proceso de formación lectora que continúe ao longo de toda a vida. Para acadar este obxectivo é necesario alternar a lectura, comprensión e interpretación de obras literarias próximas aos seus gustos persoais e á súa madurez cognitiva coa de textos literarios e obras completas que acheguen o coñecemento básico sobre algunhas obras representativas tradicionais e actuais da nosa literatura.

Os tres primeiros bloques do currículo, a lingua oral e a escrita, desenvolveranse a través dun traballo sistemático que utilice unha ampla gama de situacións comunicativas, cotiás e funcionais. Na vida diaria da escola prodúcese moitas situacións de comunicación oral que se potenciarán e aproveitarán para acadar obxectivos de área; entre estas situacións están: as comunicacións para planificar; chegar a consenso; poñer en común; debater; tomar decisións sobre procesos que se van seguir; establecer responsabilidades; comunicar resultados; comparar; contrastar respostas, opinións e significados; xustificar e verbalizar estratexias; valorar tarefas; transmitir emocións e informacións; estruturar coñecemento; defender argumentos e puntos de vista; preguntar... A práctica destas situacións colaborará no labor da lingua como vehículo e instrumento para a aprendizaxe das distintas áreas do currículo. Con todo, para acadar unha correcta competencia en comunicación lingüística, as prácticas orais deben formar parte da actividade cotiá da aula en todas as áreas do currículo.

O cuarto bloque, debe ser abordado na aula, de forma contextualizada, relacionado coa comprensión e produción de textos, froito da concepción do coñecemento da lingua como instrumento e non como fin en si mesmo. O quinto bloque pretende reforzar o bloque 2, engadindo o achegamento ao feito literario, para que o alumnado o recoñeza como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento da nosa cultura e como recurso de gozo persoal. Do mesmo xeito, complementa o bloque 3, motivando outro tipo de produción escrita que atenda especialmente a creatividade do alumnado.

O tratamento de todos estes contidos ten que ser abordado desde unha óptica competencial, valorando as relacións que cada un deles ten coas competencias clave, que aparecen especificadas, a partir dos estándares de aprendizaxe avaliábeis, neste currículo.

A avaliación terá que ser coherente coa diversidade de contidos traballados e, polo tanto, ter en conta os contidos abordados nos 5 bloques en que se estrutura este currículo. Do mesmo xeito, deberá ser unha avaliación competencial, que teña en conta a relación que se establece no currículo entre os estándares de aprendizaxe detallados en cada bloque, coas competencias clave.

Esta área de Lingua galega e literatura está estreitamente relacionada coa de lingua castelá e literatura. Ambas áreas teñen unha distribución de contidos similar en cada un dos cursos que conforman a educación primaria. Evidentemente, cada lingua ten as súas características propias, polo que requiren dun tratamento e traballo específico, pero hai determinados aspectos do currículo que, pola afinidade que presentan en ambas as áreas, precisan ser abordados de maneira parella. O profesorado implicado no proceso de ensino e aprendizaxe de lingua galega e literatura e de lingua castelá e literatura, en cada curso da educación primaria, deberá organizar o seu labor para evitar a repetición de contidos teóricos cun tratamento similar. Serán os contidos do bloque 4 os que requiren unha maior distribución entre as dúas áreas, pero algúns dos tres primeiros bloques, que teñen que ver coas características da tipoloxía textual, coas normas básicas de presentación de traballos ou o uso da puntuación, tampouco deben ser abordados en ambas as áreas desde un punto de vista teórico. Do mesmo xeito, é preciso que o profesorado se decante polo uso da mesma terminoloxía nas dúas linguas para non dificultar innecesariamente o proceso de ensino e aprendizaxe do alumnado. Todas estas medidas deberán ser contempladas na programación anual de cada área, para cada curso da educación primaria, onde tamén deberá mencionarse, se é preciso, a colaboración entre o profesorado para desenvolver determinadas actividades ou probas orais.

Do mesmo xeito, no centro teñen presenza lingua(s) estranxeira(s) que tamén son abordadas na aula desde un enfoque comunicativo. Na busca dun tratamento integrado de linguas é preciso que, igual que acontece no caso das dúas linguas cooficiais, haxa unha coordinación entre o profesorado destas linguas e o de lingua estranxeira, para evitar a repetición de contidos teóricos, na liña dos que se mencionaron para as linguas ambientais, e se unifique a terminoloxía, sempre que sexa preciso. Ademais, non se pode esquecer que o achegamento do alumnado á lingua estranxeira se produce, na maior parte dos casos, partindo das linguas próximas, a materna e a(s) ambiental(is). Polo tanto, na programación de todas as áreas lingüísticas terán que terse en conta as iniciativas que promoven o tratamento integrado das linguas, así como a colaboración entre o profesorado antes detallada.

En definitiva, o currículo desta área persegue como obxectivo último crear cidadáns e cidadás conscientes e interesados no desenvolvemento e na mellora da súa competencia comunicativa e capaces de interactuar satisfactoriamente en todos os ámbitos que forman e van formar parte da súa vida.

ÁREA	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	SEGUNDO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL: FALAR E ESCOITAR				
a e	B1.1. Comprensión e valoración de textos orais sinxelos procedentes da radio e da televisión para obter información xeral e relevante sobre feitos e acontecementos próximos á experiencia infantil e ao contorno máis inmediato.	B1.1. Comprender a información xeral e relevante de textos orais sinxelos procedentes da radio ou da televisión, próximos á experiencia infantil.	LGB1.1.1. Comprende a información xeral e relevante de textos orais sinxelos procedentes da radio ou da televisión, próximos á experiencia infantil. LGB1.1.2. Recoñece a función dos medios de comunicación como fonte de información.	CCL CAA CCL CSC
b d e i	B1.2. Comprensión global e específica de informacións audiovisuais sinxelas procedentes de diferentes soportes establecendo relacións de identificación, de clasificación e de comparación entre elas.	B1.2. Comprende información audiovisuais sinxelas procedentes de diferentes soporte.	LGB1.2.1. Comprende información relevantes sinxelas dos documentos audiovisuais que inclúan imaxes e elementos sonoros de carácter redundante.	CCL CD CAA CSC
a b c e o	B1.3. Comprensión e produción de textos orais sinxelos para aprender e para informarse, tanto os producidos con finalidade didáctica como os de uso cotián (breves exposición ante a clase, conversas sobre contidos de aprendizaxe e explicación sobre a organización do traballo).	B1.3. Comprender e producir textos orais sinxelos, propios do uso cotián ou do ámbito académico.	LGB1.3.1. Participa nunha conversa entre iguais, comprendendo o que di o interlocutor e contestando se é preciso. LGB1.3.2. Sigue unha exposición breve da clase ou explicación sobre a organización do traballo e pregunta, se é preciso, para verificar a súa comprensión. LGB1.3.3. Elabora e produce textos orais sinxelos ante a clase e responde preguntas elementais sobre o seu contido. LGB1.3.4. Participa no traballo en grupo.	CCL CAA CSC CSEIEE CCL CAA CCL CSIEE CAA CCL CSIEE CAA
a c e o	B1.4. Actitude de escoita adecuada ante situacións comunicativas e respecto das opinións de quen fala, sen interrupcións inadecuadas.	B1.4. Manter unha actitude de escoita adecuada, respectando as opinións dos e das demais.	LGB1.4.1. Atende as intervención dos e das demais en conversas e exposicións, sen interromper. LGB1.4.2. Respecta as opinións da persoa que fala.	CCL CSC CCL CSC
a				CCL

c d e	B1.5. Participación e cooperación nas situacións comunicativas da aula (peticións, anuncios, ordes, explicacións sinxelas, avisos, instrucións, conversas ou narracións de feitos vitais, emocións e sentimentos), con valoración e respecto das normas que rexen a interacción oral (quendas de palabra, ton adecuado, mantemento do tema, mostra de interese, mirar a quen fala, actitude receptiva de escoita e respecto ás opinións das demais persoas).	B1.5. Participar nas diver-sas situacións de intercambio oral que se producen na aula amosando valoración e respecto polas normas que rexen a interacción oral.	LGB1.5.1. Respecta as quendas de palabra nos intercambios orais.	CSC CAA
			LGB1.5.2. Respecta as opinións das persoas participantes nos intercambios orais.	CCL CSC CCEC
			LGB1.5.3. Utiliza a lingua galega en calquera situación de comunicación dentro da aula e valora o seu uso fóra dela.	CCL CSC CCEC
			LGB1.5.4. Mira a quen fala nun intercambio comunicativo oral.	CCL CSC CCEC
			LGB1.5.5. Mantén o tema nun intercambio comunicativo oral, mostra interese, unha actitude receptiva de escoita e respecta as opinións das demais persoas.	CCL CSC CCEC
			LGB1.5.6. Participa na conversa formulando e contestando preguntas.	CCL CSC CCEC CAA
a b e o	B1.6. Uso de fórmulas de tratamento adecuadas para saudar, despedirse, presentarse, felicitar, agradecer, escusarse e solicitar axuda.	B1.6. Usar fórmulas de tratamento adecuadas nos intercambios comunicativos máis habituais.	LGB1.6.1. Usa fórmulas de tratamento adecuadas para saudar, despedirse, presentarse, felicitar, agradecer, escusarse e solicitar axuda.	CCL CAA
b d e	B1.7. Actitude de cooperación e de respecto en situacións de aprendizaxe compartida.	B1.7. Amosar respecto e cooperación nas situacións de aprendizaxe en grupo.	LGB1.7.1. Amosa respecto ás achegas dos e das demais e contribúe ao traballo en grupo.	CCL CAA CSIEE
e o	B1.8. Interese por expresarse oralmente coa pronuncia e coa entoación adecuadas.	B1.8. Interesarse por amosar unha pronuncia e entoación adecuadas.	LGB1.8.1. Interésase por expresarse oralmente coa pronuncia e entoación axeitada a cada acto comunicativo e propia da lingua galega.	CCL CAA CCEC CSIEE
a d e o	B1.9. Uso dunha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas, en especial ás referentes ao xénero, ás razas e ás etnias.	B1.9. Usar unha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.	LGB1.9.1. Identifica o uso da linguaxe discriminatoria e sexista evidente.	CCL CSC
			LGB1.9.2. Usa unha linguaxe respectuosa coas diferenzas, en especial ás referentes ao xénero, ás razas e ás etnias.	CCL CSC
a d e o	B1.10. Identificación da lingua galega con diversos contextos de uso oral da lingua: en diferentes ámbitos profesionais (sanidade, educación, medios de comunicación...) e en conversas con persoas coñecidas ou descoñecidas.	B1.10. Identificar a lingua galega con diversos contextos de uso oral.	LGB1.10.1. Identifica a lingua galega oral con diversos contextos profesionais: sanidade, educación, medios de comunicación...	CCL CCEC
			LGB1.10.2. Recoñece a validez da lingua galega para conversas con persoas coñecidas ou descoñecidas.	CCL CCEC CSC

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA: LER

b e l j o	<p>B2.1. Comprensión de informacións concretas en textos de uso cotián como invitacións, felicitacións, notas e avisos ou mensaxes curtas.</p> <p>B2.2. Comprensión de información xeral sobre feitos e acontecementos próximos á experiencia do alumnado en textos procedentes dos medios de comunicación social, especialmente a noticia.</p> <p>B2.3. Localización de información en textos para aprender vinculados á experiencia, tanto en textos producidos con finalidade didáctica como nos de uso cotián (folletos, descricións, instrucións e explicacións).</p>	<p>B2.1. Comprender e localizar información explícita en textos sinxelos de uso cotián ou procedentes dos medios de comunicación.</p>	<p>LGB2.1.1. Comprende a información relevante de textos sinxelos, sobre feitos e acontecementos próximos á experiencia do alumnado, procedentes dos medios de comunicación.</p>	<p>CCL CD CSC</p>
			<p>LGB2.1.2. Comprende informacións concretas en textos sinxelos, propios de situacións cotiás, como invitacións, felicitacións, notas e avisos ou mensaxes curtas.</p>	<p>CCL</p>
			<p>LGB2.1.3. Localiza información en textos vinculados á experiencia, tanto os producidos con finalidade didáctica como os de uso cotián (folletos, descricións, instrucións e explicacións).</p>	<p>CCL CAA CSIEE</p>
b e	<p>B2.4. Integración de coñecementos e de informacións procedentes de ilustracións.</p>	<p>B2.2. Interpretar e comprender, de maneira xeral, a información procedente de ilustracións.</p>	<p>LGB2.2.1. Interpreta e comprende, de maneira xeral, a información de ilustracións</p>	<p>CCL CAA CSC CSIEE CMCT</p>
a b e	<p>B2.5. Lectura guiada de textos adecuados aos intereses infantís para chegar progresivamente á expresividade e autonomía lectoras.</p> <p>B2.6. Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios e non literarios.</p>	<p>B2.3. Ler, de forma guiada, textos adecuados aos seus intereses para chegar progresivamente á expresividade e autonomía lectoras, e dramatiza cando é preciso.</p>	<p>LGB2.3.1. Descodifica de forma axeitada na lectura de textos diversos.</p>	<p>CCL CAA</p>
			<p>LGB2.3.2. Le textos sinxelos, en voz alta, coa velocidade adecuada.</p>	<p>CCL</p>
			<p>LGB2.3.3. Fai lecturas dramatizadas de textos.</p>	<p>CCL CSC</p>
a b e i	<p>B2.7. Introducción ao uso das bibliotecas da aula e do centro, como instrumento cotián de busca de información e fonte de recursos textuais diversos.</p>	<p>B2.4. Coñecer, de forma xeral, o funcionamento da bibliotecas de aula, e de centro como instrumento cotián de busca de información e fonte de recursos textuais diversos.</p>	<p>LGB2.4.1. Usa a biblioteca de aula con certa autonomía, para obter datos e informacións, e colabora no seu coidado e mellora.</p>	<p>CCL CAA CSC</p>
			<p>LGB2.4.2. Coñece, de xeito xeral, o funcionamento da biblioteca de aula e de centro, como instrumento cotián de busca de información e fonte de recursos textuais diversos</p>	<p>CCL CAA CSC</p>
a b e	<p>B2.8. Mantemento adecuado e ampliación da biblioteca persoal.</p>	<p>B2.5. Ter interese por ter unha biblioteca propia.</p>	<p>LGB2.5.1. Coida, conserva e organiza os seus libros.</p>	<p>CCL CAA CSC</p>

a b e o	B2.9. Interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e como medio de comunicación de experiencias, de regulación da convivencia e de lecer	B2.6. Amosar interese polos textos como fonte de aprendizaxe e medio de comunicación e de lecer.	LGB2.6.1. Amosa interese pola lectura como fonte de aprendizaxe, medio de comunicación e de lecer.	CCL CAA CSC CCEC
a b e m o	B2.10. Desenvolvemento da autonomía lectora, da capacidade de elección de temas e de textos e de expresión das preferencias persoais, así como a apreciación do texto literario como recurso de gozo persoal.	B2.7. Amosar certa autonomía lectora e capacidade de selección de textos do seu interese, así como ser quen de expresar preferencias.	LGB2.7.1. Selecciona textos do seu interese con certa autonomía, en función dos seus gustos e preferencias. LGB2.7.2. Explica dun xeito moi sinxelo as súas preferencias lectoras.	CCL CCL CSC CAA CSIIE
BLOQUE 3. COMUNICACIÓN ESCRITA: ESCRIBIR				
a b e o	B3.1. Producción e reescritura de textos sinxelos relativos a situación cotiás infantís como invitacións, felicitacións, notas ou avisos, utilizando as características habituais deses textos. B3.2. Composición de textos sinxelos propios dos medios de comunicación social e/ou dos seus elementos (novas, titulares, pés de foto...) sobre acontecementos próximos á experiencia do alumnado en soportes habituais no ámbito escolar. B3.3. Composición de textos sinxelos relacionados coa escola para obter, organizar e comunicar información (cuestionarios, listaxes, descricións, explicacións elementais). B3.4. Respecto polas convencións xerais da escrita: uso das maiúsculas e do punto. B3.5. Utilización de xeito guiado de estratexias para a produción de textos, respondendo as preguntas de <i>para quen</i> , e <i>que</i> escribir, recoñecendo o tipo de texto (nota, aviso, conto).	B3.1. Producir e reescribir textos sinxelos, relativos a situacións cotiás infantís, aqueles propios dos medios de comunicación ou os relacionados coa escola.	LGB3.1.1. Produce e reescribe textos relativos a situación cotiás infantís como invitacións, felicitacións, notas ou avisos, utilizando as características habituais deses textos. LGB3.1.2. Elabora o texto, con coherencia xeral e de xeito creativo LGB3.1.3. Usa nos seus escritos o punto, a coma, dous puntos, puntos suspensivos, signos de exclamación e interrogación. LGB3.1.4. Aplica, de maneira xeral, as regras ortográficas, con especial atención ao uso das maiúsculas. LGB3.1.5. Compón, seguindo modelos, textos relacionados coa escola (listaxes, descricións e explicacións elementais) ou cos medios de comunicación social (novas sinxelas, titulares, pés de foto) sobre acontecementos próximo á súa experiencia.	CCL CSIIE CAA CCL CAA CSIEE CCL CSC CCEC CCL CAA CSIIE

a b e j o	B3.6. Creación de textos sinxelos con intención informativa utilizando a linguaxe verbal e non verbal: carteis publicitarios, anuncios, cómic.	B3.2. Elaborar textos sinxelos que combinen a linguaxe verbal e a non verbal.	LGB3.2.1. Elabora textos sinxelos que combinan a linguaxe verbal e non verbal: carteis publicitarios, anuncios, cómic.	CCL CSC CCEC CAA CSIEE
b d e i j	B3.7. Iniciación á utilización de programas informáticos de procesamento de textos.	B3.3. Usar de xeito guiado, programas informáticos de procesamento de texto.	LGB3.3.1. Usa de xeito guiado, programas informáticos de procesamento de texto.	CCL CD CAA CSIEE
b e i j	B3.8. Utilización de elementos gráficos e sinxelos como a ilustración para facilitar a comprensión.	B3.4. Utilizar recursos gráficos, como a ilustración, que faciliten a comprensión dos textos.	LGB3.4.1. Ilustra creativamente os seus textos con imaxes redundantes co seu contido.	CCL CD CSIEE
a b e i	B3.9. Interese polo coidado e a presentación dos textos escritos e respecto pola norma ortográfica. B3.10. Interese polos textos escritos como medio de aprendizaxe, como medio de comunicación de experiencias, de regulación da convivencia e de expresión creativa.	B3.5. Presentar adecuadamente os traballos escritos en calquera soporte e valorar a lingua escrita como medio de comunicación e de expresión creativa.	LGB3.5.1. Presenta os textos seguindo as normas básicas de presentación establecidas: disposición no papel, limpeza e calidade caligráfica. LGB3.5.2. Valora a lingua escrita como medio de comunicación e de expresión creativa.	CCL CD CAA CCL CSC
BLOQUE 4. COÑECEMENTO DA LINGUA				
e	B4.1. Inicio na identificación implícita e uso dos termos lingüísticos elementais, nas actividades de produción e interpretación: denominación dos textos traballados; enunciado, palabra e sílaba, nome común e nome propio. B4.2. Observación das variacións morfolóxicas (de singular e plural, feminino e masculino) en textos.	B4.1. Utilizar terminoloxía lingüística e gramatical básica, como apoio á comprensión e á produción de textos, así como aplicar o seu coñecemento no uso da lingua.	LGB4.1.1. Sinala a denominación dos textos traballados e recoñece nestes, enunciados, palabras e sílabas LGB4.1.2. Diferencia as sílabas que conforman cada palabra. LGB4.1.3. Identifica nomes comúns e propios a partir de palabras dadas, frases ou textos. LGB4.1.4. Sinala o xénero e número de palabras dadas.	CCL CAA CCL CAA CCL CAA
b e	B4.3. Coñecemento das normas ortográficas máis sinxelas.	B4.2. Coñecer e aplicar as normas ortográficas máis sinxelas.	LGB4.2.1. Coñece de forma xeral as normas ortográficas máis sinxelas e aprecia o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas.	CCL CSC CCEC
e	B4.4. Recoñecemento da relación entre son e grafía no sistema lingüístico galego. B4.5. Identificación da palabra como instrumento para a segmentación da escritura.	B4.3. Recoñecer a relación entre o son e grafía, así como as palabras como instrumento para a segmentación da escritura.	LGB4.3.1. Recoñece a relación entre son e grafía. LGB4.3.2. Identifica as palabras como instrumento para a segmentación da escritura.	CCL CAA CCL CAA

a d e h m	B4.6. Observación das diferenzas entre a lingua oral e a lingua escrita.	B4.4. Recoñecer de forma xeral, as diferenzas entre a lingua oral e a lingua escrita.	LGB4.4.1. Recoñece, de forma xeral, as diferenzas entre a lingua oral e a lingua escrita.	CCL CCEC
a d e h m	B4.7. Identificación de similitudes e diferenzas entre as linguas que coñece para mellorar na súa aprendizaxe e lograr unha competencia comunicativa integrada.	B4.5. Comparar aspectos básicos das linguas que coñece para mellorar na súa aprendizaxe e lograr unha competencia integrada.	LGB4.5.1. Compara aspectos moi elementais e evidentes (gráficos, fonéticos, sintácticos, léxicos) das linguas que coñece.	CCL CAA
BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA				
b d e o	B5.1. Recreación e reescritura de diversos textos literarios sinxelos (narrativos ou poéticos): contos, poemas, refráns, adiviñas, trabalinguas, cantigas e xogos de sorte; usando modelos. B5.2. Valoración e aprecio do texto literario galego como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento da nosa cultura e como recurso de gozo persoal.	B5.1. Recrear e reescribir diversos textos literarios, usando modelos.	LGB5.1.1. Recrea e reescribe diversos textos literarios sinxelos: contos, poemas, refráns, adiviñas, trabalinguas, cantigas e xogos de sorte; usando modelos.	CCL CAA CCEC
			LGB5.1.2. Valora os textos da literatura galega como fonte de coñecemento da nosa cultura e como recurso de gozo persoal.	CCL CCEC
b d e i	B5.3. Lectura guiada de textos adecuados aos intereses infantís, para chegar progresivamente á expresividade e á autonomía lectoras.	B5.2. Ler, de forma guiada, textos adecuados aos intereses infantís, para chegar progresivamente á expresividade e á autonomía lectoras	LGB5.2.1. Le, de forma guiada, textos en silencio, adecuados aos intereses infantís, para chegar progresivamente á autonomía lectora.	CCL CCEC CD
			LGB5.2.2. Le, de forma guiada, textos en voz alta, adecuados aos intereses infantís, para chegar progresivamente á expresividade lectora.	CCL CCEC CD
b e	B5.4. Recreación e composición de poemas sinxelos e relatos breves para comunicar sentimentos, emocións, preocupacións, desexos, estados de ánimo ou lembranzas.	B5.3. Recrear e componden poemas sinxelos e relatos breves a partir de modelos sinxelos dados	LGB5.3.1. Recrea e compón poemas sinxelos e relatos breves, a partir de modelos sinxelos dados, para comunicar sentimentos, emocións, preocupacións, desexos, estados de ánimo ou lembranzas.	CCL CCEC CSC
b d e	B5.5. Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios sinxelos adaptados á súa idade.	B5.4. Participar en dramatizacións de textos literarios sinxelos adaptados á súa idade.	LGB5.4.1. Participa en dramatizacións de textos literarios sinxelos adaptados á súa idade.	CCL
a d e o	B5.6. Valoración da literatura en calquera lingua (maioritaria, minoritaria ou minorizada), como vehículo de comunicación e como recurso de gozo persoal.	B5.5. Valorar a literatura en calquera lingua, como vehículo de comunicación e como recurso de gozo persoal.	LGB5.5.1. Valora a literatura en calquera lingua, como vehículo de comunicación, e como recurso de gozo persoal.	CCL CSC CCEC

a d e o	<p>B5.7. Interese por coñecer os modelos narrativos e poéticos que se utilizan noutras culturas.</p> <p>B5.8. Comparación de imaxes, símbolos e mitos facilmente interpretables que noutras culturas serven para entender o mundo e axudan a coñecer outras maneiras de relacións sociais.</p>	<p>B5.6. Amosar interese, respecto e tolerancia ante as diferenzas persoais, sociais e culturais.</p>	<p>LGB5.6.1. Amosa curiosidade por coñecer outros costumes e formas de relación social, respectando e valorando a diversidade cultural.</p>	<p>CCL CCEC</p>
------------------	--	---	---	---------------------

CRITERIOS MÍNIMOS ESIXIBLES

- Participar nunha conversa entre iguais, comprendendo o que di o interlocutor e contestando se é preciso.
- Elaborar e producir textos orais sinxelos ante a clase e responde preguntas elementais sobre o seu contido.
- Atender as intervención dos e das demais en conversas e exposicións, sen interromper.
- Utilizar a lingua galega en calquera situación de comunicación dentro da aula e valora o seu uso fóra dela.
- Mirar a quen fala nun intercambio comunicativo oral.
- Participar na conversa formulando e contestando preguntas.
- Usar fórmulas de tratamento adecuadas para saudar, despedirse, presentarse, felicitar, agradecer, escusarse e solicitar axuda.
- Comprender informacións concretas en textos sinxelos, propios de situacións cotiás, como invitacións, felicitacións, notas e avisos ou mensaxes curtas.
- Ler textos sinxelos, en voz alta, coa velocidade adecuada.
- Elaborar o texto, con coherencia xeral e de xeito creativo
- Usar nos seus escritos o punto, a coma, dous puntos, puntos suspensivos, signos de exclamación e interrogación.
- Aplicar, de maneira xeral, as regras ortográficas, con especial atención ao uso das maiúsculas.
- Presentar os textos seguindo as normas básicas de presentación establecidas: disposición no papel, limpeza e calidade caligráfica.
- Diferenciar as sílabas que conforman cada palabra.
- Identificar nomes comúns e propios a partir de palabras dadas, frases ou textos.
- Sinalar o xénero e número de palabras dadas.
- Coñecer de forma xeral as normas ortográficas máis sinxelas e aprecia o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas.
- Ler, de forma guiada, textos en voz alta, adecuados aos intereses infantís, para chegar progresivamente á expresividade lectora.

3.4. ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS

A área de Ciencias sociais ten como obxecto contribuír ao desenvolvemento persoal e social do alumnado, achegándolle os recursos necesarios para integrarse e participar de forma activa na sociedade na que vive, partindo da comprensión da realidade física, social e histórica máis próxima ata poder comprender o mundo dun xeito máis global.

O desenvolvemento persoal e social dos alumnos e alumnas como futuros cidadáns e cidadás implica, por unha banda, coñecer os mecanismos fundamentais da democracia respectando as regras da vida colectiva e, por outra, interactuar coa contorna e o medio velando pola súa conservación ao seren estes bens comúns e compartidos.

A mobilización de todos os recursos que conforman a área contribuirá á adquisición das competencias clave e ao desenvolvemento integral do alumnado ao longo de toda a etapa. Para iso, os elementos curriculares de Ciencias sociais deberán abordarse desde un enfoque metodolóxico práctico, integral, de uso social e con carácter funcional.

A área das Ciencias sociais integra diversos ámbitos de estudo, centrándose en aspectos xeográficos, sociolóxicos, económicos e históricos. A organización de contidos da área por bloques establécese en base a estes ámbitos co fin de facilitar a concreción curricular da área e da etapa. En ningún caso, o desenvolvemento curricular se limitará a seguir esta estrutura, senón que os contidos serán abordados dun xeito global e interdisciplinar.

- Bloque 1, se establecen os contidos comúns da área, facendo referencia ás distintas técnicas, estratexias e métodos de traballo que potencian e favorecen a adquisición de aprendizaxes sobre o coñecemento do medio por parte do alumnado. Polo tanto, este bloque constitúe o eixe fundamental para abordar os elementos curriculares dos outros bloques cun enfoque transversal. Supón, ademais, a iniciación no coñecemento científico, non como saber disciplinar senón como un conxunto de procesos, destrezas e actitudes que contribúen a explorar e comprender a realidade.

O uso das ferramentas TIC tamén ten especial consideración neste bloque pois se considera recurso fundamental, entre outras fontes, para a busca de información, simulación de procesos e presentación de conclusións referidas ás Ciencias sociais.

- No Bloque 2, O mundo no que vivimos, realízase o estudo da xeografía, tanto da contorna próxima, achegando ao alumnado á realidade que coñece, como de contextos máis afastados para fomentar unha visión máis completa. No desenvolvemento deste bloque utilizaranse diferentes tipos de fontes xeográficas de información: textos, cadros e gráficos, esquemas, representacións cartográficas, fotografías e imaxes sintéticas para identificar e localizar obxectos e feitos xeográficos, facendo especial atención no territorio galego e español. O bloque

inclúe contidos que abranguen desde o Universo, a representación da Terra e a orientación no espazo, a auga e o consumo responsable, o clima e o cambio climático, a paisaxe e os seus principais elementos (relevo, clima, hidrografía...) e a intervención humana no medio e as súas consecuencias ambientais.

- A través dos contidos do Bloque 3, Vivir en sociedade, será posible iniciar un proceso de comprensión das características dos distintos grupos sociais, respectando e valorando as súas diferenzas e ás persoas integrantes, a produción e reparto dos bens de consumo, sectores de produción, a vida económica dos cidadáns e cidadás, a capacidade emprendedora dos membros da sociedade e a función dinamizadora da actividade empresarial na sociedade, a organización social, política e territorial galega e española e o coñecemento do territorio, institucións e poboación europeas.
- No Bloque 4, As pegadas do tempo, traballarase a comprensión de conceptos como o tempo histórico e a súa medida, a capacidade de ordenar temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade a través da realización de cronogramas, liñas do tempo, mapas mentais, árbores xenealóxicas, biografías etc. Investigarase sobre as grandes etapas históricas da humanidade para adquirir unha idea da idade da historia, asociadas aos feitos que marcan os seus inicios e seus finais, sendo preciso coñecer as condicións históricas, eventos e persoas relevantes en diferentes períodos de tempo. É importante para o alumnado adquirir as referencias históricas que lles permitan elaborar unha interpretación persoal do mundo, a través duns coñecementos básicos da historia de Galicia e de España, respectando e valorando os aspectos comúns e de carácter diverso.

Neste bloque utilizaranse diversas fontes textuais e gráficas como mapas e calquera outra representación adecuada para a identificación e a análise de procesos históricos.

O tratamento de todos os aspectos curriculares establecidos nos bloques comentados anteriormente, a adquisición eficaz das competencias clave por parte del alumnado e a súa contribución ao logro dos obxectivos da etapa educativa, requiren ter en conta unha serie de principios metodolóxicos e de organización que permitan avanzar cara mellora dos resultados:

- Deseño e desenvolvemento de propostas didácticas integradas, activas, contextualizadas, cunha finalidade e funcionalidade clara, planificadas con rigor, que impliquen e posibiliten a activación da variedade de procesos cognitivos e contribúan e aseguren o desenvolvemento de todas as competencias ao longo de toda a etapa. Serán propostas de traballo que xurdan dun problema, acontecemento ou inqueda, que supoñan un proceso de investigación e acción que garanta a participación activa do alumnado, a experimentación e a funcionalidade das aprendizaxes e que lle permita organizar o seu pensamento, a reflexión crítica e facilite o proceso de autorregulación das aprendizaxes. O traballo por proxectos, os estudos de casos, a aprendizaxe

baseada en problemas, as experiencias de aprendizaxe por servizo, as prácticas de aprendizaxe colaborativa, as prácticas de ensinanza e aprendizaxe baseadas no pensamento crítico e creativo e as experienciais en comunidades de aprendizaxe serían propostas que responderían a ese perfil.

- É fundamental na área de Ciencias sociais o aproveitamento dos recursos propios da contorna, non soamente físicos, senón tamén humanos. Neste sentido, consideraranse as diferenzas interculturais como un aspecto enriquecedor que achega posibilidades de aprendizaxe.
- A planificación e o desenvolvemento destas propostas levan asociada a utilización de diversos instrumentos de avaliación: cartafol, diarios, rúbricas, debates, mapas mentais, probas específicas etc. que evidencian os distintos graos de execución das aprendizaxes. Destaca o papel activo do alumnado no proceso de avaliación, pois o uso do cartafol lle permite potenciar a autonomía e desenvolver o pensamento crítico e reflexivo.
- Para a construción e a consolidación das aprendizaxes partírase, en todo momento, dos coñecementos previos do alumnado, do contexto máis próximo e do seu nivel evolutivo, cognitivo e emocional. Este proceso implica a secuenciación dos contidos partindo do que eles xa coñecen para así avanzar e ir de aprendizaxes máis simples cara outros máis complexos.
- O alumnado debe ser o protagonista das súas aprendizaxes, a construción das aprendizaxes é persoal e, polo tanto, moi diversa polo que se presentarán propostas de traballo individual e de equipo que posibilitan a resolución conxunta das tarefas e favorezan a inclusión do alumnado.
- O persoal docente deberá buscar propostas e estratexias que activen ao alumnado que promovan a curiosidade e a motivación neste, de cara á investigación e resolución de problemas e que lle permitan ser consciente de que el é o responsable das súas aprendizaxes.
- Desde o equipo educativo e as distintas comisións de coordinación fomentárase unha reflexión metodolóxica conxunta da que xurda unha proposta de centro común, acordada e compartida á hora de desenvolver un currículo coherente cun enfoque global e interdisciplinar que garanta o cumprimento dos principios pedagóxicos que se propoñen desde a área de Ciencias sociais. A existencia de contidos compartidos entre distintas áreas fai necesaria a dita coordinación docente e a dita concepción integral da proposta curricular.

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	SEGUNDO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
BLOQUE 1. CONTIDOS COMÚNS				
b d e h i	<p>B1.1.O establecemento de conxecturas, de predicións e, a observación, e experimentación como procesos básicos que favorecen a Iniciación ao coñecemento científico.</p> <p>B1.2.Propostas de traballo que xurdan dunha situación problema, acontecemento ou inquietude da contorna que os rodea, que supoña un proceso de investigación e acción por parte do alumnado e facilite o proceso de autorregulación de aprendizaxes.</p> <p>B1.3.Introdución no uso das TIC e outras fontes (directas e indirectas) para obter información, analizala, organizala, documentar o proceso mediante o uso do cartafol e a comunicación das conclusións.</p> <p>B1.4. Planificación, xestión e presentación dos traballos co fin de acadar obxectivos.</p>	<p>B1.1.Realizar traballos de investigación que partan do establecemento de conxecturas, da observación, experimentación e da toma de conciencia dos sentimentos e sensacións como medios básicos para obter información, selecciónala, organizala, extraer conclusións e comunicalas sen esquecer a introdución ao manexo das TIC para este fin e valorando o esforzo realizado.</p>	<p>CSB1.1.1.Fai conxecturas, predicións e recolle información a través da observación e experimentación iniciándose no emprego das TIC e outras fontes directas e indirectas, selecciona a información relevante e a organiza, obtén conclusións sinxelas e as comunica.</p> <p>CSB1.1.2.Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas coidando a súa presentación, ten iniciativa na toma de decisións e asume responsabilidades.</p>	<p>CAA CCL CD CMCCT</p> <p>CSIEE CAA CSC</p>
a b c d m	<p>B1.5.O traballo en equipo.</p> <p>B1.6.Iniciación na creación e o uso de hábitos e técnicas de estudo.</p> <p>B1.7.Valoración do esforzo e coidado do material.</p> <p>B1.8.A cooperación e o diálogo como valores democráticos e recursos básicos na resolución pacífica de conflitos.</p>	<p>B1.2.Traballar en equipo e adoitar un comportamento de respecto e tolerancia ante as achegas alleas.</p> <p>B1.3.Empregar os mapas mentais como unha técnica básica de estudo.</p>	<p>CSB1.2.1.Participa en actividades individuais e de grupo adoitando un comportamento responsable, construtivo e solidario, valorando o esforzo e o coidado do material.</p> <p>CSB1.3.1.Elabora algúns mapas mentais sinxelos como técnica básica de estudo.</p>	<p>CSC CAA</p> <p>CAA</p>
h o	<p>B1.9. Utilización da terminoloxía propia da área.</p>	<p>B1.4.Coñecer e iniciarse no emprego da terminoloxía propia da área.</p>	<p>CSB1.4.1.Identificaa terminoloxía propia da área.</p>	<p>CCL CMCCT CSC</p>
BLOQUE 2. O MUNDO QUE NOS RODEA				
a h i o	<p>B2.1.Investigamos sobre os usos da auga, os lugares nos que aparece na contorna próxima e os uso responsable desta empregando as TIC.</p>	<p>B2.1. Recoñecer a auga como elemento natural analizando os usos que o ser humano fai da auga: domésticos, económicos, públicos e deportivos recreativos. O uso responsable deste ben.</p>	<p>CSB2.1.1 Pon un exemplo de cada un dos usos que, o ser humano, fai da auga.</p> <p>CSB2.1.2. Realiza un uso responsable da auga na súa vida cotiá.</p>	<p>CMCCT CD CCL</p>

		B2.2. Observar e localizar nun mapa os lugares nos que hai auga distinguindo entre zonas de auga doce e salgada.	CSB2.2.1. Identifica os lugares onde hai auga na contorna e localiza, en mapas sinxelos, como se distribúe a auga doce e salgada no territorio.	CMCCT CD CAA
a h o	B2.2.Os ecosistemas da contorna e o ser humano.	B2.3. Coñecer os elementos básicos que forman un ecosistema, identificando as actividades humanas que orixinan desequilibrios neles e espertando actitudes de defensa, respecto e recuperación deles.	CSB2.3.1.Explica de maneira sinxela os elementos básicos que forman un ecosistema identificando as actividades humanas que orixinan desequilibrios neles e cita algunha medida de respecto e recuperación.	CMCCT CSC CCL
		B2.4 Realizar sinxelos traballos dalgún ecosistema en concreto: acuático, terrestre.	CSB2.4.1.Nomea os elementos e as características básicas dos ecosistemas sobre os que se investigou na aula.	CMCCT CCL
a h e o	B2.3.A paisaxe natural. O coidado e a contaminación. Tipos de paisaxes. A paisaxe natural que nos rodea. Tipos de paisaxe e a súa conservación. Observación de diferentes tipos de paisaxe (a través de fotos, de imaxes da web, libros), comparación e identificación do tipo de paisaxe que corresponde ao contexto no que vive.	□ B2.5. Identificar as diferenzas entre paisaxe natural e urbana, analizando en grupo as consecuencias que a intervención humana provoca na conservación da paisaxe natural e definindo algunhas medidas para a conservación desta.	CSB2.5.1.Identifica os elementos da paisaxe natural e urbana mais próxima.	CMCCT
			CSB2.5.2.Describe as paisaxes de costa diferenciándoas das de interior.	CMCCT CCL
			CSB2.5.3.Coñece e leva á practica accións positivas para a protección do medio natural.	CMCCT CSC
h e o	B2.4.Realización dun mapa mental cos elementos máis significativos que conforman a paisaxe da localidade: relevo, ríos, illas, encoros, lagoas... e citar algunha característica deles.	B2.6.Identificar os elementos básicos que conforman a paisaxe local e coñecer algunha características máis significativa destes.	CSB2.6.1.Cita algúns dos elementos básicos que conforman a paisaxe local e coñece as características máis significativa destes	CMCCT CCL
h e o	B2.5.Rochas e minerais da contorna: cor, textura, forma, dureza. Usos básicos destes materiais.	B2.7.Identificar algunhas rochas e minerais presentes na contorna e recoñecer algúns usos que as persoas fan deles.	CSB2.7.1.Identifica algúns minerais e rochas da súa contorna e coñece algúns usos aos que se destinan.	CMCCT CCL
h e	B2.6.Orientacións espaciais, nocións básicas que lle permitan orientarse nun debuxo ou nun plano sinxelo da contorna máis próxima.	B2.8.Empregar correctamente as nocións topolóxicas básicas de posición e proximidade para orientarse na contorna máis próxima.	CSB2.8.1.Elabora un esbozo do plano do barrio no que este situada a escola e deseñar posibles itinerarios de acceso desde a súa casa	CMCCT CAA CSIEE
BLOQUE 3. VIVIR EN SOCIEDADE				
a c h o	B3.1.Quen goberna a túa localidade? O Concello e os seus servizos básicos. O exercicio activo da cidadanía..	B3.1. Coñecer organización social da súa contorna próxima e as súas formas de goberno e diferenciar entre unha localidade e un municipio	CSB3.1.1.Describe a organización social da contorna mais próxima e as súas formas de goberno e diferencia entre que é unha localidade e un municipio.	CSC CCL

		B3.2. Identificar as funcións e servizos dos seus diversos organismos: bombeiros e bombeiras, policía...	CSB3.2.1. Explica e valora as funcións que desempeñan algún dos servizos do Concello.	CSC CCL
		B3.3. Recoñecer a importancia que o exercicio activo da cidadanía polas persoas que o habitan ten para unha convivencia pacífica.	CSB3.3.1. Describe algunhas accións da cidadanía que contribúen ao desenvolvemento dunha convivencia pacífica	CSC CCL
a h d	B3.2.A pertenza a grupos sociais da localidade: deportivos, recreativos, culturais,...	B3.4. Manifestar satisfacción pola pertenza a un grupo e respectar as características das persoas coas que convivimos e que pertencen a diferentes grupos sociais.	CSB3.4.1. Amosa unha actitude de aceptación e respecto ante as diferenzas individuais nos grupos aos que pertence e cos que convive, nos xogos e nas tarefas escolares.	CSC
a d h j o	B3.3. Investigación sobre as diferentes manifestacións culturais da contorna.	B3.5. Recoñecer algunha das manifestacións culturais e obras máis representativas da comarca e da comunidade, valorar a súa diversidade e contribuír á súa conservación.	CSB3.5.1. Explica oralmente algunhas festas, costumes, folclore, ... propias da escola, da cidade, da comunidade así como algunha obra que sexa moi representativa na contorna próxima.	CSC CCL CCEC
d h e	B3.4. Os medios de comunicación. Impacto social.	B3.6. Analizar, de maneira sinxela, os cambios que as comunicacións provocaron nas actividades persoais e sociais.	CSB3.6.1. Cita algúns cambios que provocaron, nas actividades persoais e sociais, a evolución dos medios de comunicación.	CSC CCL
h g o	B3.5. As profesións. Preparar unha enquisa, para coñecer as profesións das familias do alumnado do centro, analizar cales son as máis usuais. Indagar sobre todo en aquelas que o alumnado descoñeza, as ferramentas que empregan, responsabilidade, servizos que prestan e comunicar os resultados	B3.7. Identificar as profesións que non lle son tan familiares, coñecer un pouco sobre elas e clasificalas segundo o servizo que prestan á comunidade e se se realizan en fábricas ou ao aire.	CSB3.7.1. Describe as funcións das profesións que lle son máis novas, responsabilidades, ferramentas que empregan e o servizo que lle prestan á poboación. CSB3.7.2. Diferencia entre traballos na natureza, traballos nas fábricas e traballos que prestan servizos.	CSC CCL CSC CAA
a h n	B3.6. Seguridade viaria como persoas viaxeiras e peóns ou peoas.	B3.8. Coñecer e respectar as normas básicas do coidado e seguridade viaria como peóns e peoas e como persoa usuaria de medios de transporte.	CSB3.8.1. Explica as normas básicas viarias que ten como viaxeiro ou viaxeira e como peón ou peoa nos medios de transporte. CSB3.8.2. Recoñece a importancia do coidado e limpeza da vía pública e dos seus elementos.	CSC CCL CAA CSC
BLOQUE 4. AS PEGADAS DO TEMPO.				
h	B4.1. Conceptos temporais básicos: antes, despois, durante, pasado, presente e futuro, ano e década.	B4.1. Comprender e distinguir os conceptos temporais: pasado, presente e futuro.	CSB4.1.1. Utiliza os conceptos temporais: pasado, presente e futuro nas conversas da vida cotiá.	CCL CMCCT

h	B4.2.O reloxo e o calendario como instrumentos para medir o tempo. A súa evolución.	B4.2.Coñecer os instrumentos básicos para a medida do tempo, iniciarse no seu uso e manexo.	CSB4.2.1.Coñece os instrumentos de medida do tempo e se inicia no seu manexo.	CMCCT CAA
h g	B4.3.Toma de conciencia do paso do tempo investigando sobre a evolución dalgún elemento do espazo próximo (os medios de transporte,os medios de comunicación, a escola como institución, a evolución dalgún aparello), realizando unha árbore xenealóxica dunha persoa, ordenando os feitos máis importantes da súa vida, da familia, da súa contorna...	B4.3. Recoñecer, comprender e ordenar cronoloxicamente os cambios producidos polo paso do tempo na evolución do obxectos, persoas, feitos ou acontecementos sobre os que se investigou.	CSB4.3.1.Ordena cronoloxicamente distintas secuencias que indican a evolución no tempo de obxectos, persoas, feitos ou acontecementos sobre os que se investigou.	CMCCT
			CSB4.3.2.Describe algún acontecemento vivido na familia, na escola, na súa contorna ou outros feitos próximos expresándoos con criterios temporais.	CCL CSC CMCCT
h j o	B4.4.O patrimonio histórico, cultural e artístico. Coidado e conservación.	B4.4.Recoñecer a cultura e o patrimonio da contorna que nos rodea comprendendo a importancia da súa conservación.	CSB4.4.1.Coñece a importancia que ten a conservación dos restos históricos para entender a historia da vida humana.	CSC CCEC
h j	B4.5.Os museos como espazo de aprendizaxe e de goce.	B4 5.Coñecer que é un museo, cal é a súa función e valorar o seu papel gozando da contemplación de obras artísticas.	CSB4.5.1.Explica que é un museo e cales son as súas funcións.	CCL CSC
			CSB4.5.2.Recoñece os museos, e os sitios arqueolóxicos como espazos de gozo e ocio.	CSC CCEC

CRITERIOS MÍNIMOS ESIXIBLES

- Elaborar algúns mapas mentais sinxelos como técnica básica de estudo.
- Poñer un exemplo de cada un dos usos que, o ser humano, fai da auga.
- Identificar os lugares onde hai auga na contorna e localizar, en mapas sinxelos, como se distribúe a auga doce e salgada no territorio.
- Nomear os elementos e as características básicas dos ecosistemas sobre os que se investigou na aula.
- Identificar os elementos da paisaxe natural e urbana mais próxima.
- Describir as paisaxes de costa diferenciándoas das de interior.
- Citar algúns dos elementos básicos que conforman a paisaxe local e coñecer as características máis significativa destes
- Amosar unha actitude de aceptación e respecto ante as diferenzas individuais nos grupos aos que pertence e cos que convive, nos xogos e nas tarefas escolares.
- Describir as funcións das profesións que lle son máis novas, responsabilidades, ferramentas que empregan e o servizo que lle prestan á poboación.
- Diferenciar entre traballos na natureza, traballos nas fábricas e traballos que prestan servizos.
- Explicar as normas básicas viarias que ten como viaxeiro ou viaxeira e como peón ou peoa nos medios de transporte.
- Recoñecer a importancia do coidado e limpeza da vía pública e dos seus elementos.
- Utilizar os conceptos temporais: pasado, presente e futuro nas conversas da vida cotiá.
- Coñecer os instrumentos de medida do tempo e se inicia no seu manexo.
- Ordenar cronoloxicamente distintas secuencias que indican a evolución no tempo de obxectos, persoas, feitos ou acontecementos sobre os que se investigou.

3.5.- ÁREA DE CIENCIAS DA NATUREZA

Os coñecementos científicos intégranse no currículo da educación primaria para proporcionar ao alumnado as bases dunha formación científica e tecnolóxica que contribúa a desenvolver as competencias necesarias para comprender a realidade, desenvolverse na vida cotiá e interactuar co seu medio natural. O coñecemento competencial integra un coñecemento de base conceptual (saber dicir), un coñecemento relativo ás destrezas (saber *facer*) e *un coñecemento con grande influencia social e cultural e que implica un conxunto de valores e actitudes (saber ser)*. As competencias clave non se adquiren nun determinado momento e permanecen inalterables, senón que implican un proceso de desenvolvemento mediante o cal os individuos van adquirindo maiores niveis de desempeño no seu uso.

O argumento sinalado, que fala dun proceso, deberá permitir a aproximación ao método científico e ao uso das tecnoloxías de maneira secuenciada. Ao ingresar en educación primaria, o período evolutivo fala dun pensamento intuitivo, global e concreto: o alumnado non está suxeito a unha previa análise ou dedución lóxica, senón que a súa expresividade nace da intuición ou da percepción sensorial; así inicia o ensino primario cun conxunto de ideas, representacións, coñecementos, habilidades, destrezas e disposicións emocionais e afectivas relacionadas co contorno, que estrutura en forma de esquemas xunto a teorías ou hipóteses que lle permiten dar resposta a todo o que sucede. A interpretación, comprensión, explicación e expresión da realidade non son habilidades autónomas dunha determinada área. Precisan da confluencia de todas as áreas de coñecemento, favorecendo unha visión interdisciplinaria na que cada equipo docente e cada mestra ou mestre deseñará, implementará e avaliará tarefas integradas contextualizadas nas que o alumnado se implique nun proceso que o leve acadar un produto que satisfaga as competencias que se sinalan, para cada particularidade.

O currículo da área está formulado partindo do desenvolvemento cognitivo e emocional no que se atopa o alumnado desta etapa, da concreción do seu pensamento, das súas posibilidades cognitivas, do seu interese por aprender e relacionarse cos seus iguais e co contorno e da súa andaina cara a un pensamento máis abstracto ao final da etapa.

Todos os aspectos da área de Ciencias da natureza son concibidos como ámbitos de aprendizaxe desde os cales se pode facer fincapé na comprensión da realidade e no desenvolvemento de actitudes críticas. Preténdese que os alumnos e as alumnas desenvolvan as súas habilidades cognitivas de observar, comparar, ordenar, clasificar, inferir, transferir, representar, avaliar...

A adquisición de conceptos científicos non debe ser o único propósito da área senón que tamén debe lograr introducir o valor funcional da ciencia para que o alumnado sexa quen de explicar fenómenos cotiáns proporcionándolles as ferramentas para explorar a realidade natural de forma

obxectiva, rigorosa e comprobada. Debe fomentar a curiosidade sobre fenómenos novos ou problemas inesperados, a necesidade de respectar o medio ambiente, o espírito de iniciativa e tenacidade, a confianza en si mesmo/a, a necesidade de coidar do seu propio corpo, o pensamento crítico que non se contenta cunha actitude pasiva, a flexibilidade intelectual, o rigor metodolóxico e permitirles pensar e desenvolver o seu pensamento de forma independente así como respectar a opinión dos e das demais e iniciarse na argumentación e no debate de ideas.

Os contidos están organizados en 5 bloques que, dada a súa interrelación, non deben ser traballados de forma illada senón integrada. O tratamento dos seus conceptos debe permitir ao alumnado avanzar na adquisición de ideas do coñecemento científico e na súa estruturación e organización, de forma coherente e articulada. Por outra banda, os contidos procedementais, relacionados co "saber facer" teórico e práctico, han de permitir ao alumnado iniciarse en coñecer e empregar algunhas das estratexias e técnicas habituais na actividade científica, tales como a observación, a identificación e análise de problemas, a recollida, a organización e o tratamento de datos, a emisión de hipóteses, o deseño e desenvolvemento da experimentación, a busca de solucións e o emprego de fontes de información, incluíndo as proporcionadas polos medios tecnolóxicos actuais e a comunicación dos resultados obtidos. Para o desenvolvemento de actitudes e valores, os contidos seleccionados han de promover a curiosidade, o interese, o respecto por si mesmo/a, polos demais, pola natureza e cara ao traballo propio das ciencias experimentais, así como unha actitude de colaboración no traballo en grupo.

- O bloque 1: Iniciación á actividade científica, oriéntase basicamente aos coñecementos necesarios para a planificación, realización e posterior comunicación dos resultados de tarefas integradas, proxectos, experimentacións ou pequenas investigacións. Integra así coñecementos conceptuais, procedementais e actitudinais necesarios para o desenvolvemento dos catro bloques restantes tendo, polo tanto, carácter fundamental e transversal para o desenvolvemento da área.
- O bloque 2: O ser humano e a saúde, integra coñecementos, habilidades e destrezas encamiñados ao coñecemento do propio corpo e das interaccións deste cos demais seres humanos e co medio, á prevención de condutas de risco e a desenvolver e fortalecer comportamentos responsables e estilos de vida saudables. Recolle tamén o coñecemento de si mesmo/a para valorarse como diferente, respectar a diversidade e para facilitar o equilibrio emocional.
- O bloque 3: Os seres vivos, oriéntase fundamentalmente ao coñecemento, respecto e aprecio das plantas e dos animais, á iniciación aos outros reinos e ao interese por conservar a biodiversidade.

- O bloque 4: Materia e enerxía, inclúe contidos relacionados coas propiedades dos materiais e as diferentes formas de enerxía, as consecuencias medioambientais do seu uso, así como a experimentación de fenómenos físicos e químicos sinxelos.
- O bloque 5: A tecnoloxía, aparellos e máquinas, inclúe basicamente contidos relacionados coas máquinas e cos aparellos de uso cotián, a enerxía que empregan e os avances científicos e tecnolóxicos que inflúen nas condicións de vida actual.

Por último, establécense as seguintes *orientacións metodolóxicas*:

- Os contidos da área de Ciencias da natureza están interrelacionados cos doutras áreas polo que se potenciará un enfoque globalizador e interdisciplinario que teña en conta a transversalidade da aprendizaxe baseada en competencias. Resulta imprescindible unha estreita colaboración entre os docentes no desenvolvemento curricular e na transmisión de información sobre a aprendizaxe dos alumnos e das alumnas, así como cambios nas prácticas de traballo e nos métodos de ensinanza.
- Os contidos conceptuais, procedementais e actitudinais deben ser traballados na aula arredor da realización de tarefas integradas que faciliten a contextualización de aprendizaxes, proxectos, pequenas investigacións no medio, actividades de experimentación, resolución de problemas concretos, realización de debates sobre temas de actualidade (medioambientais, de saúde, de consumo...), onde o alumnado avance no desempeño das competencias clave ao longo da etapa, elixindo en cada caso a metodoloxía axeitada en función das necesidades.
- As estruturas de aprendizaxe cooperativa posibilitarán a resolución conxunta de tarefas, proxectos e investigacións, fomentarán hábitos de traballo en equipo, a resolución pacífica de conflitos e potenciarán unha axeitada atención á diversidade.
- Resulta recomendable a aplicación de diferentes técnicas para a avaliación do desempeño do alumnado como, por exemplo, o portfolio, as rúbricas, os mapas mentáis, diarios, debates, probas específicas, resolución de problemas...
- Debe potenciarse a variedade de materiais e recursos, considerando especialmente a integración das tecnoloxías da información e da comunicación no proceso de ensino-aprendizaxe.
- No currículo establécense os estándares de aprendizaxe avaliábeis que permitirán definir os resultados das aprendizaxes e que concretan mediante accións o que o alumnado debe saber e saber facer na área de Ciencias da natureza. Estes estándares están graduados e secuenciados ao longo da etapa e, una vez finalizada esta, deberán estar acadados e consolidados.

ÁREA	CIENCIAS DA NATUREZA		CURSO	SEGUNDO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
BLOQUE 1. INICIACIÓN Á ACTIVIDADE CIENTÍFICA				
b e h i j	B1.1. Iniciación á actividade científica. B1.2. Realización de proxectos con guía na súa estrutura e presentación de resultados. B1.3. Busca guiada de información en internet e noutros soportes. B1.4. Elaboración guiada de textos escritos básicos, murais, paneis, esquemas ou presentacións para recoller conclusións.	B1.1. Iniciarse na actividade científica a través de proxectos: buscar, seleccionar información de forma guiada e comunicar os resultados en diferentes soportes.	CNB1.1.1. Manifesta certa autonomía na observación e na planificación de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións.	CAA CMCCT CSIEE
a b c m	B1.5. O traballo cooperativo. B1.6. Iniciación ás técnicas de traballo. Recursos e técnicas de traballo intelectual. B1.7. Hábitos de traballo, esforzo e responsabilidade.	B1.2. Traballar de forma cooperativa, respectando os compañeiros/as, o material e as normas de convivencia.	CNB1.2.1. Utiliza estratexias para traballar de forma individual e en equipo e respecta os compañeiros/as, o material e as normas de convivencia.	CAA CMCCT CSC CSIEE
BLOQUE 2. O SER HUMANO E A SAÚDE				
b e d h k m	B2.1. Identificación e observación das partes do corpo humano. B2.2. Relación co medio e co seu contorno. B2.3. Recoñecemento da respiración e da nutrición como funcións vitais. B2.4. Aceptación do propio corpo e do dos e das demais, coas súas limitacións e posibilidades. B2.5. Identificación e verbalización de emocións (medo, tristura, enfado, ledicia, felicidade) e sentimentos propios e alleos.	B2.1. Identificar semellanzas e diferenzas entre as persoas valorando a diversidade.	CNB2.1.1. Identifica e describe as partes do corpo humano e compárao co doutros seres vivos. CNB2.1.2. Recoñece a respiración e a nutrición como funcións vitais. CNB2.1.3. Verbaliza e comparte emocións e sentimentos propios e alleos.	CMCCT CCL CSC CMCCT CMCCT CSC CCL
a b d	B2.6. Hábitos saudables: alimentación, hixiene, exercicio físico e descanso. B2.7. Hábitos de prevención de enfermidades e	B2.2. Relacionar os hábitos de alimentación, hixiene, exercicio físico e descanso coa saúde e coa enfermidade.	CNB2.2.1. Coñece algún trastorno alimentario e as estratexias para a súa prevención.	CMCCT CSC CAA

h k m	de accidentes no seu contorno e identificación de comportamentos apropiados de actuación cando se producen.		CNB2.2.2. Relaciona o exercicio físico, o descanso e a adecuada alimentación coa propia saúde.	CMCT CSC
b c e h	B2.8. Pirámide alimentaria. B2.9. Alimentos diarios necesarios. B2.10. Análise de costumes na alimentación diaria.	B2.3. Diseñar, de forma colectiva, un menú semanal de merendas saudables para o recreo.	CNB2.3.1. Identifica os alimentos diarios necesarios aplica o menú semanal de merendas na escola.	CMCCT
BLOQUE 3. OS SERES VIVOS				
g e l	B3.1. Diferenzas entre seres vivos e inertes. B3.2. Identificación das características e dos comportamentos de animais e plantas para adaptarse ao seu medio, tendo en conta o seu contorno.	B3.1. Identificar as principais características e comportamentos de animais e plantas para adaptarse ao seu medio, tendo en conta o seu contorno	CNB3.1.1. Explica as diferenzas entre seres vivos e inertes observando o seu contorno.	CMCT CCL
			CNB3.1.2. Identifica e describe animais e plantas do seu contorno, empregando diferentes soportes.	CMCT CCL
b c e h i j l m o	B3.3. Observación dun animal ou dunha planta no seu medio natural ou reproducindo o medio na aula, empregando diferentes soportes: orais, escritos, gráficos, informáticos, fotográficos... B3.4. Rexistro elemental da observación e do contraste de datos entre os compañeiros/as. B3.5. Valoración da responsabilidade no coidado de plantas e animais domésticos. B3.6. Respecto polos seres vivos do contorno.	B3.2. Observar e rexistrar, de maneira elemental e en equipo, algún ser vivo no seu medio natural ou na aula e comunicar de xeito oral e escrito os resultados, empregando diferentes soportes.	CNB3.2.1. Nomea e clasifica, con criterios elementais a partir da observación, seres vivos do seu contorno adoptando hábitos de respecto.	CMCCT CCL CSC
BLOQUE 4. MATERIA E ENERXÍA				
a b e g h	B4.1. Recoñecemento da presenza da auga e do aire no medio físico. B4.2. Uso responsable da auga e valoración da importancia do aire limpo para a vida. B4.3. Tarefas de redución, reutilización e	B4.1. Identificar e describir a auga e o aire como recursos fundamentais para a vida, e tomar conciencia da necesidade do seu uso responsable.	CNB4.1.1. Valora e aplica usos responsables da auga na escola.	CMCT CSC CCL
			CNB4.1.2. Reduce, reutiliza e recicla residuos na escola.	CMCT CSC

	recicla na escola e no seu contorno próximo.			CSIEE
b g h	B4.4. Observación dos efectos da aplicación dunha forza. B4.5 Realización de experiencias sinxelas para analizar efectos das forzas sobre obxectos e movementos cotiáns.	B4.2. Realizar experiencias sinxelas para analizar efectos das forzas sobre obxectos e movementos cotiáns.	CNB4.2.1 Realiza experiencias sinxelas sobre os efectos da aplicación dunha forza en situacións da vida cotián.	CMCT CAA CSIEE
	CNB4.2.2 Analiza os efectos das forzas sobre obxectos e movementos cotiáns.		CMCT CAA CSIEE	
BLOQUE 5. A TECNOLOXÍA, OBXECTOS E MÁQUINAS				
a b c d e h m	B5.1. Observación e clasificación de aparellos e máquinas sinxelas do contorno identificando a súa utilidade evitando estereotipos sexistas. B5.2. Manipulación e observación do funcionamento de obxectos, aparellos simples domésticos e escolares, das partes que os compoñen e da enerxía que necesitan para funcionar. B5.3. Prevención de riscos no emprego de máquinas e aparellos de uso cotián.	B5.1. Observar, manexar e clasificar obxectos e aparellos simples domésticos e escolares identificando a súa utilidade, as partes que os compoñen e a enerxía que empregan.	CNB5.1.1. Identifica e coñece a diversidade de máquinas do seu contorno e os beneficios que producen na vida cotiá.	CMCCT CSC
			CNB5.1.2. Coñece os oficios das persoas do seu contorno e valora a importancia de cada profesión, a responsabilidade e a contribución social, evitando estereotipos sexistas.	CMCCT CSC
			CNB5.1.3. Manexa obxectos simples de uso cotián identificando as situacións que poden xerar risco e estereotipos sexistas.	CMCCT CSC
a b h i	B5.4. Identificación dos compoñentes básicos dun ordenador. B5.5 Coidado dos recursos informáticos.	B5.2. Empregar o ordenador identificando os compoñentes básicos e coidando o seu uso.	CNB5.2.1. Identifica e describe as partes dun ordenador durante o seu uso.	CMCCT CD CCL
			CNB5.2.2. Emprega o ordenador de forma guiada e fai un bo uso.	CMCCT CD

CRITERIOS MÍNIMOS ESIXIBLES

- Identificar e describir as partes do corpo humano e compárao co doutros seres vivos.
- Recoñecer a respiración e a nutrición como funcións vitais.
- Identificar os alimentos diarios necesarios aplica o menú semanal de merendas na escola.
- Explicar as diferenzas entre seres vivos e inertes observando o seu contorno.
- Identificar e describir animais e plantas do seu contorno, empregando diferentes soportes.
- Nomear e clasificar, con criterios elementais a partir da observación, seres vivos do seu contorno adoptando hábitos de respecto.
- Realizar experiencias sinxelas sobre os efectos da aplicación dunha forza en situacións da vida cotián.
- Coñecer os oficios das persoas do seu contorno e valora a importancia de cada profesión, a responsabilidade e a contribución social, evitando estereotipos sexistas.
- Identificar e describir as partes dun ordenador durante o seu uso.

3.6.- ÁREA DE VALORES SOCIAIS E CÍVICOS

Os Valores sociais e cívicos resultan fundamentais na nosa sociedade, para que as persoas poidan exercer a cidadanía democrática e participar plenamente na vida cívica e social. De aí a importancia de que a educación facilite a construción da identidade individual e potencie relacións interpersoais enriquecedoras para fortalecer a convivencia, consonte valores cívicos socialmente recoñecidos.

A área Valores sociais e cívicos axuda, en gran medida, a garantir o dereito universal dos nenos e das nenas a recibir unha educación que lles permita desenvolverse plenamente nas súas posibilidades, formarse no respecto dos dereitos humanos e as liberdades fundamentais e prepararse para asumir unha vida responsable nunha sociedade libre e tolerante coas diferenzas.

Así mesmo, reforza a preparación das persoas para actuar como cidadanía participativa e implicada na mellora da cohesión, a defensa e o desenvolvemento da sociedade democrática. Esta formación inclúe a adquisición de competencias sociais e cívicas - persoais, interpersoais e interculturais- para participar dunha maneira eficaz e construtiva en sociedades cada vez máis diversificadas.

A proposta desta área, formar ás persoas desde o inicio da educación primaria na reflexión e a vivencia de valores, responde á preocupación por mellorar a calidade da educación de todo o alumnado, fomentando o desenvolvemento de procesos educativos que potencien a participación individual para lograr fins colectivos. Deste xeito, enriquecécese as experiencias sociais dos alumnos e das alumnas, tendo en conta que viven en sociedade mentres se forman e que as vivencias compartidas na escola enriquecen as súas aprendizaxes.

A área incita á reflexión e propón aprendizaxes relativas á dignidade persoal, ao respecto aos demais e aos valores sociais na convivencia. En primeiro lugar, o propósito é que cada alumno e cada alumna adquira as competencias necesarias para construír un autoconcepto axustado e unha boa autoestima, para tomar iniciativas responsables e vivir con dignidade. Unha vez elaborada a súa identidade persoal, o neno e a nena están preparados para recoñecer o outro ou outra. Por iso, indúcese á empatía, ao respecto e á tolerancia das outras persoas e propóñense elementos relacionados coas habilidades necesarias para relacionarse e actuar de acordo cos dereitos e deberes humanos fundamentais.

Unha vez que as persoas somos quen de coñecernos e aceptarnos á vez que comprendemos e respectamos os demais, podemos asumir a complexidade da convivencia social. Neste momento, estímulanse actitudes que propician a interdependencia positiva, a cooperación e a solidariedade de acordo cos valores, dereitos e deberes do Estatuto de Autonomía de Galicia e da Constitución Española.

Neste sentido, favorécese a comprensión dos principios de xustiza, liberdade e seguridade, sobre os que se asenta a garantía da convivencia democrática, a promoción do progreso da cultura e da economía, así como o establecemento e a colaboración no fortalecemento dunhas relacións pacíficas e de eficaz cooperación entre todos os pobos da terra.

Desta maneira oriéntase aos alumnos e ás alumnas para comprender a realidade social, resolver conflitos de forma reflexiva, dialogar para mellorar, respectar os valores universais, crear un sistema de valores propios e participar activamente na vida cívica de forma pacífica e democrática.

Valores sociais e cívicos contribúe a que o alumnado mellore a súa competencia para aprender e ter iniciativa, estimulando a motivación, o esforzo e as capacidades de reflexión, síntese e estruturación. Axúdaos a enfrontarse aos problemas, experimentar e realizar proxectos en equipo, traballar de forma independente, tomar decisións e xerar alternativas persoais.

A metodoloxía na aula debe fundamentarse na relación entre o progreso persoal e o académico, porque equilibrio afectivo e aprendizaxe van unidos e fortalécense mutuamente.

O ensino da área require que o profesorado estimule a axuda mutua e o traballo cooperativo, co que a través da comunicación oral, o diálogo e a interacción entre o alumnado se contribuirá a desenvolver a competencia para participar activamente nun equipo, a análise e a reorganización das propias ideas, o respecto crítico a outros puntos de vista, o recoñecemento dos propios valores e limitacións, a adaptación ás necesidades colectivas e a solidariedade, a asunción de responsabilidades e o respecto ás normas acordadas.

Debe potenciar, ademais, o desenvolvemento de competencias que lles permitan aos alumnos e as alumnas considerarse valiosos e valiosas e axudar ás demais persoas, á vez que se senten recoñecidos e recoñecidas e se mostran receptivos e receptivas para recibir axuda na resolución de problemas.

Para facilitar a concreción curricular establécense tres bloques de contidos. Non obstante, deben entenderse como un conxunto e desenvolverse de forma global tendo en conta as conexións internas tanto a nivel de curso como ao longo da etapa.

As propostas metodolóxicas son decisivas para favorecer que se integren na súa vida cotiá o coñecemento de principios, valores e estratexias de regulación emocional, contribuíndo así á súa incorporación á vida adulta de maneira satisfactoria, desenvolvendo a capacidade de asumir os seus deberes e defender os seus dereitos, exercer a cidadanía activa e desenvolver unha aprendizaxe permanente ao longo da vida.

Polo tanto, necesariamente, haberá que partir das experiencias, problemas e intereses do alumnado —xa que todo o traballado nesta área ten un compoñente vivencial— para propiciar o

pensamento en perspectiva e a implicación emocional. Cumprirá deseñar tarefas e/ou proxectos de traballo en contextos auténticos que permitan levar a cabo estas vivencias e que potencien que cada rapaz e cada rapaza teñan os seus tempos e os seus espazos de protagonismo e o recoñecemento da súa valía persoal e das súas contribucións aos diferentes grupos nos que desenvolven a actividade. De aí a importancia de propoñer o traballo cooperativo para a realización das tarefas, que lles permite ás alumnas e aos alumnos a análise, a expresión e a interpretación de pensamentos, sentimentos e feitos en distintos contextos sociais e culturais, así como o uso da linguaxe para regular a conduta e relacionarse cos demais.

Finalmente, mediante a toma de decisións baseadas en xuízos morais e a resolución de problemas e conflitos en colaboración, contribúese á adquisición das competencias necesarias para seguir diversos procesos de pensamento, utilizar o razoamento lóxico e analizar e axuizar criticamente os problemas sociais e históricos.

ÁREA	VALORES SOCIAIS E CIVICOS		CURSO	SEGUNDO
Obxectivos	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
BLOQUE 1. A IDENTIDADE E A DIGNIDADE DA PERSOA				
m	B1.1. O autoconhecimento. A autopercepción. A imaxe dun mesmo/a. As calidades persoais. A percepción das emocións. O recoñecemento das emocións. A linguaxe emocional.	B1.1. Crear unha imaxe positiva dun mesmo/a en base ás autopercepcións e autodescripción de calidades.	VSCB1.1.1. Recoñece e describe verbalmente os seus estados de ánimo en composicións libres.	CSC CCL
a m	B1.2. As emocións. Identificación, recoñecemento, expresión e verbalización. Asociación pensamento-emoción. B1.3. O autocontrol. A regulación dos sentimentos. As estratexias de reestruturación cognitiva.	B1.2. Estructurar un pensamento efectivo empregando as emocións de forma positiva.	VSCB1.2.1. Detecta en si mesmo/a sentimentos negativos e emprega estratexias sinxelas para transformalos.	CSC CSIEE
			VSCB1.2.2. Motívase mediante estratexias sinxelas de pensamento en voz alta durante o traballo individual e grupal.	CSIEE CAA
			VSCB1.2.3. Realiza un adecuado recoñecemento e identificación das súas emocións.	CCL CSIEE
			VSCB1.2.4. Expresa, respondendo a preguntas de persoas adultas, os seus sentimentos, necesidades e dereitos, á vez que respecta os dos e das demais nas actividades cooperativas.	CCL CSC
b	B1.4. A responsabilidade. O sentido do compromiso respecto a un mesmo e ás demais persoas. A realización responsable das tarefas escolares. A motivación.	B1.3. Desenvolver o propio potencial, mantendo unha motivación extrínseca e esforzándose para o logro de éxitos individuais e compartidos.	VSCB1.3.1. Asume as súas responsabilidades durante a colaboración.	CSC CSIEE
			VSCB1.3.2. Realiza, respondendo a preguntas de persoas adultas, unha autoavaliación responsable da execución das tarefas.	CSC CAA
b m	B1.5. A autonomía persoal e a autoestima. Seguridade nun mesmo e nunha mesma, iniciativa, autonomía para a acción, confianza nas propias posibilidades. A toma de decisións persoal meditada. Tolerancia á frustración.	B1.4. Adquirir capacidades para tomar decisións, manexando as dificultades para superar frustracións e sentimentos negativos ante os problemas.	VSCB1.4.1. Utiliza o pensamento creativo na formulación de propostas de actuación.	CSC CSIEE
			VSCB1.4.2. Toma iniciativas de actuación durante a colaboración.	CSC CSIEE
a c	A B1.6. A iniciativa. A automotivación. A autoproposta de desafíos.	B1.5. Desenvolver a autonomía e a capacidade de emprendemento para conseguir logros persoais responsabilizándose do ben común.	VSCB1.5.1. Participa con interese na resolución de problemas escolares.	CSIEE CSC

			VSCB1.5.2. Define e formula claramente problemas de convivencia.	CSC CCL
BLOQUE 2. A COMPRESIÓN E O RESPECTO NAS RELACIÓNS INTERPERSOAIS				
m	B2.1. As habilidades de comunicación. A percepción e o emprego do espazo físico na comunicación. Os elementos da comunicación non verbal que favorecen o diálogo: ton de voz e maneira de falar. Adecuación a diferentes contextos.	B2.1. Expresar opinións, sentimentos e emocións, empregando coordinadamente o linguaxe verbal e non verbal.	VSCB2.1.1 Expresar con claridade sentimentos e emocións.	CCL CSC CSIEE
			VSCB2.1.2. Emprega a comunicación verbal en relación coa non verbal en exposicións orais para expresar opinións, sentimentos e emocións.	CAA CSIEE
			VSCB2.1.3. Emprega a linguaxe para comunicar afectos e emocións con amabilidade.	CCL CSC
m e	B2.2. A aserción. Exposición e defensa das ideas propias con argumentos fundados e razoables empregando estratexias de comunicación construtivas	B2.2. Empregar a aserción	VSCB2.2.1. Emprega a linguaxe positiva.	CCL CSC
c m	B2.3. A intelixencia interpersoal. A empatía: atención, escoita activa, observación e análise de comportamentos. O altruísmo.	B2.3. Establecer relacións interpersoais positivas empregando habilidades sociais.	VSCB2.3.1. Emprega diferentes habilidades sociais básicas	CSC
a	B2.4. O respecto, a tolerancia e a valoración das demais persoas. As diferenzas culturais. Análise de situacións na escola e fóra dela que producen sentimentos positivos ou negativos no alumnado. B2.5. A diversidade. Respecto polos costumes e modos de vida diferentes ao propio.	B2.4. Actuar con tolerancia comprendendo e aceptando as diferenzas.	VSCB2.4.1. Identifica distintas maneiras de ser e actuar.	CSC CSIEE
			VSC2.4.2. Identifica necesidades dos compañeiros e compañeiras, resalta as súas calidades e emite cumprimentos.	CSC CSIEE
c m	B2.6. As condutas solidarias. A disposición de apertura cara aos demais: compartir puntos de vista e sentimentos. As dinámicas de cohesión de grupo.	B2.5. Contribuír á mellora do clima do grupo amosando actitudes cooperativas e establecendo relacións respectuosas.	VSCB2.5.1. Forma parte activa das dinámicas do grupo.	CSC CSIEE
			VSCB2.5.2 Establece e mantén relacións emocionais amigables, baseadas no intercambio de afecto e a confianza mutua.	CSC CSIEE
BLOQUE 3. A CONVIVENCIA E OS VALORES SOCIAIS				
b m	B3.1. Aplicación dos valores cívicos en situacións de convivencia no contorno	B3.1. Resolver problemas en colaboración, poñendo de manifesto unha actitude aberta cara aos demais e compartindo puntos de vista e	VSCB3.1.1. Establece relacións de confianza cos iguais e as persoas adultas.	CSC CSIEE

	<p>inmediato (familia, centro escolar, grupo, amizades, localidade). Desenvolvemento de actitudes de comprensión e solidariedade. Valoración do diálogo para solucionar os conflitos de intereses en relación coas demais persoas.</p> <p>B3.2. Responsabilidade no exercicio dos dereitos e dos deberes individuais nos grupos nos que se integra e participación nas tarefas e decisións.</p>	sentimentos.	VSCB3.1.2. Pon de manifesto unha actitude aberta cara aos demais.	CSC CSIEE
b	<p>B3.3. A interdependencia e a cooperación. A interdependencia positiva e a participación equitativa. As condutas solidarias. A aceptación incondicional do outro. A resolución de problemas en colaboración. Compensación de carencias dos e das demais. A disposición de apertura cara ao outro, compartir puntos de vista e sentimentos.</p> <p>B3.4. Estruturas e técnicas da aprendizaxe cooperativa.</p>	<p>B3.2. Traballar en equipo favorecendo a interdependencia positiva e amosando condutas solidarias.</p>	<p>VSCB3.2.1. Amosa boa disposición a ofrecer e recibir axuda para a aprendizaxe.</p> <p>VSCB3.2.2. Respecta as regras durante o traballo en equipo.</p>	<p>CAA CSIEE CSC</p> <p>CSC</p>
a	<p>B3.5. Elaboración de normas de convivencia da aula e do centro positivas, facilitadoras e asumidas polo grupo e pola comunidade. Valoración da necesidade de normas compartidas que regulan a convivencia frutífera no ámbito social.</p>	<p>B3.3. Implicarse na elaboración e no respecto das normas da comunidade educativa, empregando o sistema de valores persoal que constrúe a partir dos valores universais.</p>	<p>VSCB3.3.1. Coñece e enumera as normas da aula.</p> <p>VSCB3.3.2. Pon en práctica procesos de razoamento sinxelos para valorar se determinadas condutas son acordes coas normas de convivencia escolares.</p> <p>VSCB3.3.3 Participa na elaboración das normas da aula</p> <p>VSCB3.3.4. Respecta as normas do centro escolar.</p>	<p>CCL CSC</p> <p>CSC CSIEE</p> <p>CCL CSC CSIEE</p> <p>CSC</p>
c	<p>B3.6. A resolución de conflitos. A linguaxe positiva na comunicación de pensamentos, intencións e posicionamentos persoais.</p>	<p>B3.4. Participar activamente na vida cívica de forma pacífica e democrática transformando o conflito en oportunidade e usando a linguaxe positiva na comunicación de pensamentos,</p>	<p>VSCB3.4.1. Resolve problemas persoais da vida escolar mantendo unha independencia adecuada á súa idade.</p>	<p>CSC CSIEE</p>

		intencións e posicionamentos persoais.	VSCB3.4.2. escoita as razóns das persoas coas que entra en conflito, compréndelas, na medida das súas posibilidades e exponas oralmente.	CCL CSIEE CSC
			VSCB3.4.3. Identifica as emocións e os sentimentos das partes en conflito.	CSC CSIEE
			VSCB3.4.4. Explica conflitos, causas e as súas posibles solucións, tendo en conta os sentimentos básicos das partes.	CSC CCL
a	B3.7. Os dereitos e deberes. A declaración dos Dereitos do Neno: alimentación, vivenda e xogo. Igualdade de dereitos dos nenos e nenas no xogo e no emprego dos xoguetes.	B3.5. Analizar, en relación coa experiencia de vida persoal, a necesidade de preservar os dereitos á alimentación, á vivenda e ao xogo de todos os nenos e nenas do mundo.	VSCB3.5.1. Representa plasticamente a necesidade da alimentación, a vivenda e o	CSC CCAC
			VSCB3.5.2. Explica as consecuencias para os nenos e para as nenas dunha mala alimentación, a falta de vivenda digna e a imposibilidade de xogar.	CSC CL CSIEE
			VSCB3.5.3. Respecta a igualdade de dereitos dos nenos e das nenas no xogo e no emprego dos xoguetes.	CSC
d m	B3.8. As diferenzas de sexo como un elemento enriquecedor. Análise das medidas que contribúen a un equilibrio de xénero e a unha auténtica igualdade de oportunidades. Valoración da igualdade de dereitos de homes e de mulleres na familia e no mundo laboral e social.	B3.6. Participar activamente na vida cívica valorando a igualdade de dereitos e a corresponsabilidade entre homes e mulleres.	VSCB3.6.1. Colabora con persoas do outro sexo en diferentes situacións escolares.	CSC CCL
			VSCB3.6.2. Realiza diferentes tipos de actividades independentemente do seu sexo.	CSC CSIEE
c k	B3.9. Hábitos de prevención de enfermidades e accidentes no ámbito escolar e doméstico. B3.10. Actitudes e estratexias de promoción de formas de vida saudable e de calidade.	B3.7. Tomar medidas preventivas, valorando a importancia de previr accidentes domésticos.	VSCB3.7.1. Valora a importancia do coidado do corpo e a saúde e de previr accidentes domésticos.	CSIEE
			VSCB3.7.2. Razona as repercusións de determinadas condutas de risco sobre a saúde e a calidade de vida.	CCL CSIEE
			VSCB3.7.3. Expresa as medidas preventivas dos accidentes domésticos máis frecuentes.	CCL CSC

CRITERIOS MÍNIMOS ESIXIBLES

BLOQUE 1. A IDENTIDADE E A DIGNIDADE DA PERSOA

B1.1. Crear unha imaxe positiva dun mesmo/a en base ás autopercepcións e autodescrición de calidades.

B1.5. Desenvolver a autonomía e a capacidade de emprendemento para conseguir logros persoais responsabilizándose do ben común.

BLOQUE 2. A COMPRENSIÓN E O RESPECTO NAS RELACIÓNS INTERPERSOAIS

B2.1. Expresar opinións, sentimentos e emocións, empregando coordinadamente a linguaxe verbal e non verbal.

B2.3. Establecer relacións interpersoais positivas empregando habilidades sociais.

B2.4. Actuar con tolerancia comprendendo e aceptando as diferenzas.

B2.5. Contribuír á mellora do clima do grupo amosando actitudes cooperativas e establecendo relacións respectuosas.

BLOQUE 3. A CONVIVENCIA E OS VALORES SOCIAIS

B3.1. Resolver problemas en colaboración, poñendo de manifesto unha actitude aberta cara aos demais e compartindo puntos de vista e sentimentos.

B3.6. Participar activamente na vida cívica valorando a igualdade de dereitos e corresponsabilidade entre homes e mulleres.

3.7.- EDUCACIÓN ARTÍSTICA (PLÁSTICA)

Á hora de abordar a Educación artística, que nesta etapa engloba a Educación musical e a Educación plástica, teremos en conta que as diferentes manifestacións artísticas teñen unha presenza constante no contorno e na vida das persoas formando parte de múltiples aspectos da súa socialización e da súa comunicación.

A Educación artística é de especial importancia, xa que o tratamento da información visual e musical na vida cotiá xera e precisa capacidades de pensamento crítico. A educación artística posibilita o desenvolvemento da creatividade, da imaxinación, da autonomía, a percepción, a motricidade, a sensibilidade estética, a expresión persoal, a capacidade comunicativa e a socialización etc., e todas elas están relacionadas co obxectivo de axudar a filtrar os nosos encontros cos produtos visuais e musicais.

Por outra banda, é de grande relevancia ensinar ao alumnado a interpretación e a análise crítica, para o facer consciente de que todas as formas de arte son expresión de ideas, sentimentos, crenzas e actitudes da persoa que, ademais de seren reveladoras da súa identidade, son un axente reconfigurador.

Nesta etapa, a área artística sitúase nun lugar privilexiado para a transversalidade, para a conexión natural con outras áreas do currículo, colaborando nunha comprensión da realidade e nunha satisfacción maiores. Permite, ademais, achegarse á mirada das demais persoas, á diversidade de maneiras de experimentar o mundo, que se manifestaron e se manifestan nos produtos da cultura musical e visual.

Xunto coa dimensión reflexiva darémoslle importancia tamén á produción de obras ou traballos por parte do alumnado, feito no que se centran algúns dos estándares deste currículo, xa que entendemos que o seu tratamento competencial só se pode desenvolver tendo como obxectivo que o alumnado sexa protagonista final dos produtos de aprendizaxe.

Xa que logo, para desenvolver este currículo tivemos en conta a total integración nel da aprendizaxe por competencias, de xeito que o profesorado poida utilizar este documento como guía e base da adquisición de competencias do seu alumnado, obxectivo primordial deste enfoque.

Para isto, é imprescindible que o proceso de ensino e aprendizaxe parta dunha planificación rigorosa, elixindo métodos didácticos que se axusten ao nivel inicial do alumno ou da alumna e ás súas condicións socioculturais. Estes métodos deben partir da perspectiva do persoal docente como orientador, promotor e facilitador do desenvolvemento competencial no alumnado, enfocándose á realización de tarefas ou situacións-problema, propostas cun obxectivo concreto, que o alumno ou a alumna deben resolver.

Así mesmo, deben ter en conta a atención á diversidade e o respecto polos distintos ritmos e estilos de aprendizaxe, mediante prácticas de traballo individual e cooperativo.

A aprendizaxe por competencias na que se basea o currículo require metodoloxías activas e contextualizadas, e propónse, por isto, introducir estratexias interactivas, proxectos colaborativos co uso das novas tecnoloxías e facendo fincapé na creación de produtos reais que teñan efecto na comunidade educativa.

Faise necesaria unha implicación do profesorado na creación de materiais adecuados a estes modelos de aprendizaxe, así como un compromiso co desenvolvemento destas metodoloxías na aula, feito que leva consigo un importante nivel de coordinación de todos os membros da comunidade educativa - en particular as familias-, unha reflexión e a avaliación dos resultados, para definir melloras posteriores.

- Bloque 1. Educación audiovisual. Está dedicado ao estudo da imaxe en todas as súas manifestacións, tanto visual como audiovisual. Neste bloque ten moita importancia a contribución que fan as tecnoloxías da información e da comunicación (TIC) ao mundo da imaxe.
- Bloque 2. Expresión artística. Este bloque recolle a exploración dos elementos propios da linguaxe plástica e visual, así como o tratamento dos materiais. Abrangue tamén as posibilidades para expresar o sentido e o percibido con creacións artísticas propias, despois da planificación.
- Bloque 3. Debuxo xeométrico. Atopamos aquí un desenvolvemento gráfico dos coñecementos adquiridos na área de matemáticas, no epígrafe de xeometría, polo que a competencia matemática e científico-tecnolóxica estará moi presente.

ÁREA	EDUCACIÓN ARTÍSTICA (EDUCACIÓN PLÁSTICA)		CURSO	SEGUNDO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
BLOQUE 1. EDUCACIÓN AUDIOVISUAL				
j e	B1.1. Exploración sensorial de elementos presentes no contorno natural (plantas, árbores, minerais, animais, auga etc.). B1.2. Observación de elementos plásticos do entorno artificial (edificios, mobiliario urbano, luminosos, sinais etc.).	B1.1. Identificar as diferentes materiais e formas de expresión plástica.	EPB1.1.1. Describe e identifica as calidades e as características dos materiais, dos obxectos e dos instrumentos presentes no contexto natural e artificial.	CCEC CCL
e j	B1.3. Observación comentario da obra plástica e visual no contexto, en exposicións e en museos. B1.4. Curiosidade por descubrir as posibilidades artísticas que ofrece o contexto. Identificación de nomes da profesión artística. B1.5. Descrición de imaxes presentes no contexto. B1.6. Exploración dos elementos plásticos nas imaxes (ilustracións, fotografías, cromos, carteis, logos etc.).	B1.2. Describir oralmente e de forma sinxela diferentes formas de expresión artística.	EPB1.2.1. Usa termos sinxelos e adecuados para comentar as obras plásticas observadas. EPB1.2.2. Describe con termos propios da linguaxe as características de feitos artísticos e os seus creadores presentes no contorno.	CCL CCEC CCL CCEC
j e	B1.7. Manipulación de obxectos cotiáns con diferentes texturas e formas. B1.8. Descrición verbal de sensacións e observacións.	B1.3. Identificar as formas básicas e diferentes tonalidades e texturas.	EPB1.3.1. Realiza debuxos e colorea con diferentes tonalidades. EPB1.3.2. Manexa en producións propias as posibilidades que adoptan as diferentes formas, cores e texturas.	CCL CCEC CCEC
j e	B1.9. Exploración de distancias, percorridos e situacións de obxectos e persoas en relación co espazo. B1.10. Observación de diferentes maneiras de representar o espazo (fotografía aérea, planos, maquetas, mapas etc.).	B1.4. Identificar, describir e representar o entorno natural e o entorno artificial.	EPB1.4.1. Identifica diferentes formas de representación do espazo. EPB1.4.2. Representa de diferentes maneiras o espazo.	CCL CCEC CCEC

j	B1.11. Experimentación con ferramentas nas actividades plásticas e con diversos soportes	B1.5. Manexar as actividades plásticas utilizando coa correspondente destreza diferentes ferramentas (recortar, pegar, encher, traballar con pincel, pegamentos etc.).	EPB1.5.1. Practica con precisión o recorte, o pegado, o pintado etc.	CCEC CAA
BLOQUE 2. EXPRESIÓN ARTÍSTICA				
j b	B2.1. Exploración de cores, mesturas e manchas de cor con diferentes tipos de pintura e sobre diversos soportes.	B2.1. Representar de forma persoal ideas, accións e situacións valéndose dos elementos que configuran a linguaxe visual.	EPB2.1.1. Manexa en producións propias as posibilidades que adoptan as cores.	CCEC CAA
			EPB2.1.2. Realiza correctamente mesturas de cores primarias.	CCEC CAA
			EPB2.1.3. Clasifica e ordena as cores primarias (maxenta, cian e amarelo) e secundarias (verde, violeta e vermello) no círculo cromático, e utilízalas con sentido nas súas obras. □	CCEC CAA
			EPB2.1.4. Coñece a simboloxía das cores frías e cálidas, e aplica estes coñecementos para transmitir diferentes sensacións nas composicións plásticas que realiza. □	CCEC CAA
j b	B2.2. Indagación sobre as posibilidades plásticas e expresivas dos elementos naturais e artificiais do entorno próximo.	B2.2. Identificar o entorno próximo e o imaxinario, explicándoo con linguaxe plástica adecuada ás súas características.	EPB2.2.1 Utiliza o punto, a liña e o plano ao representar o entorno próximo e o imaxinario.	CCEC
			EPB2.2.2. Realiza composicións plásticas que representan o mundo imaxinario, afectivo e social.	CCEC
j b	B2.3. Elaboración de debuxos, pinturas, colaxes, estampaxes, encartados, ilustracións etc. B2.4. Manipulación e transformación de obxectos para o seu uso noutras actividades escolares.	B2.3. Realizar composicións bidimensionais e tridimensionais segundo un desexo de expresión, coas técnicas aprendidas.	EPB2.3.1. Practica con precisión o recorte e o encartado para crear obras bidimensionais e tridimensionais.	CCEC CAA
			EP2.3.2. Utiliza a técnica de colaxe para realizar unha obra persoal con limpeza e precisión.	CCEC CAA

j g	B2.5. Experimentación con tipos de liñas (curva, recta, quebrada etc.). B2.6. Exploración das liñas que delimitan contornos e do espazo que delimita a forma aberta, pechada, plana e en volume.	B2.4. Utilizar nas súas representacións distintos tipos de liñas (curva, quebrada, recta etc.) e formas xeométricas.	EP2.4.1. Utiliza liñas e formas xeométricas nos debuxos.	CCEC CAA
			EP2.4.2. Emprega ferramentas básicas do debuxo (regra e escuadro) para realizar diferentes formas xeométricas.	CCEC CAA
			EP2.4.3. Manexa a cuadrícula para respectar as proporcións das formas.	CCEC CAA
j h	B2.7. Exploración visual e táctil da figura humana.	B2.5. Recoñecer as partes principais da figura humana.	EP2.5.1. Debuxa a figura humana e diferencia as principais partes.	CCEC CMCCT
j i	B2.8. Exploración de recursos dixitais para a creación de obras artísticas.	B2.6. Recoñecer, diferenciar e utilizar a expresividade de diversos materiais e soportes audiovisuais.	EP2.6.1. Elabora e representa imaxes despois dunha presentación audiovisual.	CCEC
			EP2.6.2. Deseña sinxelas creacións plásticas despois de recoller información por medios audiovisuais.	CCEC CD
a j	B2.9. Interese por usar axeitadamente e de maneira progresiva os instrumentos, os materiais e os espazos. B2.10. Satisfacción coa manipulación e a exploración dos materiais.	B2.7. Coidar, respectar e utilizar axeitadamente os materiais, os utensilios e os espazos.	EP2.7.1. Coida o material e respecta as normas preestablecidas.	CSC
a j c	B2.11. Interese polo traballo individual e colectivo confiando nas posibilidades da produción artística. B2.12. Respecto polas contribucións dos compañeiros e das compañeiras, e disposición para resolver as diferenzas.	B2.8. Elaborar os traballos individualmente e en grupo.	EP2.8.1. Aмосa interese polo traballo individual e colabora no grupo para a consecución dun fin colectivo.	CSC

CRITERIOS MÍNIMOS ESIXIBLES

- Realizar debuxos e colorear con diferentes tonalidades.
- Identificar diferentes formas de representación do espazo.
- Representar de diferentes maneiras o espazo.
- Practicar con precisión o recorte, o pegado, o pintado etc.
- Realizar correctamente mesturas de cores primarias.
- Clasificar e ordenar as cores primarias (maxenta, cian e amarelo) e secundarias (verde, violeta e vermello) no círculo cromático, e utilízalas con sentido nas súas obras.
- Coñecer a simboloxía das cores frías e cálidas, e aplica estes coñecementos para transmitir diferentes sensacións nas composicións plásticas que realiza.
- Utilizar o punto, a liña e o plano ao representar o entorno próximo e o imaxinario.
- Utilizar liñas e formas xeométricas nos debuxos.
- Empregar ferramentas básicas do debuxo (regra e escuadro) para realizar diferentes formas xeométricas.
- Manexar a cuadrícula para respectar as proporcións das formas.
- Debuxar a figura humana e diferencia as principais partes.

3.8.- LINGUA ESTRANXEIRA (INGLÉS)

CONTRIBUCIÓN DESTA ÁREA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

A materia de Lingua Estranxeira, en todas as súas modalidades, contribúe de xeito fundamental, ao desenvolvemento da **Competencia en Comunicación Lingüística (CCL)**, non só en segundas linguas senón tamén con respecto ás linguas maternas. Por un lado, a aprendizaxe dunha segunda lingua debe aproximarse ao proceso de adquisición das linguas maternas para producir uns resultados de carácter natural e directamente aplicables ao uso lingüístico no mundo real; conseguindo a funcionalidade que temos por obxectivo primordiais; por outro, a reflexión consciente e o desenvolvemento sistemático de competencias variadas que leva consigo a aprendizaxe de segundas linguas pode estenderse ás linguas maternas co fin de mellorar as competencias nestas para comprender, expresarse, interactuar e articular pensamentos e sentimentos sobre un mesmo, o outro, e o ámbito mental e físico no que se actúa e se constrúen as relacións como axente social.

Este proxecto desenvolve as destrezas de comunicación lingüística dos nenos en inglés dun xeito sistemático e comprensible.

Escoitando palabras, frases, contos, cancións, *chants* e rimas, diálogos curtos e textos, os nenos aprenden a distinguir sons e recoñecer modelos de ritmo e ton en inglés. Tamén desenvolven a habilidade de entender textos de forma global e de identificar e extraer a información relevante.

Os nenos aprenden a usar a linguaxe e o vocabulario axeitados e a falar con claridade e cunha pronunciación intelixible a través de xogos, diálogos e actividades personalizadas. Tamén aprenden a expresar os seus sentimentos e opinións, empregando métodos de comunicación lingüísticos e non lingüísticos. Así mesmo, aprenden a iniciar conversacións sinxelas e participar en diálogos interactivos nos contextos cotiáns de clase.

A través dunha introdución sistemática á lectura, aprenden a asociar a linguaxe oral/auditiva coa forma escrita. Usando o *Activity Book* que temos para este curso aprenden a ler frases e textos curtos e a apreciar o valor de ler para entender textos escritos. Tamén aprenden a escribir clara e ordenadamente, usando o vocabulario axeitado de xeito contextualizado.

Os nenos obteñen pracer e gozan escoitando, falando, lendo e escribindo en inglés grazas á ampla achega comunicativa e as actividades prácticas deste libro. Aprenden a apreciar o valor e a importancia de cada habilidade e a valorar e avaliar o seu progreso.

O carácter dinámico da lingua, tamén está presente nas **Competencias Clave en Ciencia e Tecnoloxía (CMCT)** e outras áreas de coñecemento, ás que a Lingua Estranxeira pode contribuír facilitando e expandindo o acceso a datos, procedementos e técnicas de investigación; facendo posible un intercambio máis directo e frutífero entre comunidades científicas, e propiciando a construción conxunta do saber humano.

Este proxecto desenvolve a **competencia matemática** dos nenos de distintas maneiras, tanto implícitas como explícitas. Dende o principio, aprenden a recoñecer e identificar os números das actividades do libro. Ao presentar o vocabulario novo da primeira lección, os nenos aprenden a asociar números ás palabras novas. Tamén empezan a utilizar os números de xeito secuencial e non secuencial en xogos de vocabulario iniciais.

Mediante actividades prácticas divertidas, desenvolven outros aspectos da competencia matemática, como o recoñecemento de formas de obxectos cotiáns, a observación visual e a diferenciación, en actividades como identificar debuxos iguais ou distintos, compoñer un crebacabezas, ou ordenar secuencias de imaxes.

Así mesmo, os nenos aprenden cuestións relacionadas coa ciencia e a tecnoloxía, xa que dispón de variados e divertidos xogos e actividades multisensoriais que involucran os nenos na exploración de parámetros do mundo físico. Grazas ás seccións de CLIL, os nenos desenvolven esta competencia de xeito interesante, animado e dinámico. Nelas trabállase a conciencia do ámbito natural e social, así como a importancia de levar un estilo de vida saudable. Cada unidade consta de dúas leccións de CLIL nas que os nenos desenvolven o entendemento de distintos aspectos do mundo físico - tanto natural como artificial- e a conciencia do modo no que eles interactúan e se relacionan co mundo.

Neste e en calquera outro ámbito, a actividade lingüística realízase en gran parte hoxe en día a través de medios tecnolóxicos. Estes medios están recollidos no currículo como soportes naturais dos textos orais ou escritos que o alumno haberá de producir, comprender e procesar, polo que a **Competencia dixital (CD)** se entende como parte substancial da competencia comunicativa.

O uso das tecnoloxías da información e a comunicación debe ter importantes repercusións no xeito en que as linguas estranxeiras ensinan e se aprenden, e as necesarias innovacións neste campo han de basearse nun novo concepto da lingua, que non é algo que meramente se sabe, senón, fundamentalmente, algo que a persoa fai.

Grazas aos recursos dixitais e multimedia do curso, os nenos afaranse usar as tecnoloxías da información e comunicación como ferramentas esenciais para aprender e comunicarse, e mostrarán que con frecuencia teñen iniciativa para usar os materiais dixitais e para buscar e comunicar información de xeito independente. Tamén se familiarizarán co vocabulario básico para falar de informática en inglés.

Neste proxecto os nenos familiarízanse coas tecnoloxías por medio da integración de recursos dixitais e multimedia. Grazas ao uso independente dos materiais online tamén desenvolven a iniciativa na utilización autónoma destes recursos.

No proceso mesmo de aprendizaxe desenvólvese outra competencia clave, a de **Aprender a aprender (CAA)**, polo que o currículo incide no carácter procedimental de todos os seus elementos constituíntes e das súas relacións. Os contidos necesarios para alcanzar os estándares de aprendizaxe, o grao de adquisición do cal se valora aplicando os criterios de avaliación descritos así mesmo como accións, son considerados como contidos *competenciais*, isto é todo aquilo que o alumno debe, simultaneamente, saber, saber utilizar e saber incorporar o seu perfil de competencias. O currículo axuda ao alumno a desenvolver a capacidade de aprender a aprender comezando por establecer de xeito transparente e coherente os obxectivos ou resultados pretendidos, que teñen que facer os estudantes como falantes da lingua estranxeira mediante o seu uso; determinando o que necesitan aprender para alcanzar eses obxectivos, e indicando as estratexias que poden aplicar para conseguilo.

Marcarse obxectivos de diverso carácter segundo as necesidades de

construción do perfil persoal de competencias é, así mesmo, o primeiro paso para unha eficaz aprendizaxe autónoma e ao longo da vida.

Faremos un forte fincapé no desenvolvemento efectivo e autónomo dos alumnos establecendo bos hábitos de aprendizaxe, como poñer atención e planificar as actividades para optimizar a distribución do tempo. Así mesmo, anima aos nenos a ser estudantes responsables, conscientes de si mesmos, con vontade de reflexionar regularmente sobre a súa propia aprendizaxe.

Ao comezo de cada lección, conciénciase os nenos dos seus obxectivos de aprendizaxe, e ao final de cada unha, o profesor realiza un breve repaso para asegurarse de que estes obxectivos se cumpriron. Ao rematar as unidades de repaso do *Pupil 's Book*, e as unidades do *Activity Book*, os nenos avalían o seu traballo.

Ademais, ao finalizar cada unidade ánimoaos a completar o Picture Dictionary individualmente.

O uso efectivo de linguas estranxeiras supón necesariamente unha visión aberta e positiva destas relacións cos demais, visión que se materializa en actitudes de valoración e respecto cara a todas as linguas e culturas, cara a outras persoas os usos da cal, valores e crenzas difiren dos propios, así como na apreciación do carácter relativo de costumes, prácticas e ideas, circunstancia que debe entenderse como unha oportunidade única de enriquecemento mutuo e de evitación ou resolución de conflitos de xeito satisfactorio para todas as partes. As **Competencias Sociais e Cívicas (CSC)**, e a **conciencia e a expresión culturais (CCEC)**, tanto as circunscritas aos ámbitos máis inmediatos como as propias de ámbitos cada vez máis amplos de actuación, forman, así, parte das habilidades que comprende unha competencia intercultural integrada na aprendizaxe de linguas estranxeiras.

Tamén faremos forte fincapé nas competencias sociais e cívicas (**CSC**), grazas ao uso dunha metodoloxía que promove a participación activa, o respecto aos compañeiros, o bo comportamento, a cooperación e o traballo en equipo. Así como o respecto a outras culturas e modos de vida.

As destrezas sociais e cívicas trabállanse de xeito explícito na sección 'Tiger Values' que hai despois de cada conto. 'Tiger Values' amplía temas de estudio do conto que animan aos nenos a adoptar un comportamento axeitado en distintas situacións e a respectar e valorar as súas relacións cos demais e coa comunidade.

Por medio das seccións *Kids' Culture*, os nenos desenvolven interese na cultura británica. Aprenden a comparar distintos aspectos da súa cultura, como a comida que lles gusta, ou o que fan en vacacións, cos dos nenos británicos.

Isto desenvolve neles a conciencia e o entendemento das diferentes realidades sociais nas que vive a xente. Tamén reforza o sentido do seu propio valor, e fomenta a apreciación e o respecto cara ás diferenzas entre eles mesmos e os demais.

A **conciencia e a expresión culturais (CCEC)** supón ademais coñecer, comprender, apreciar e valorar criticamente diferentes manifestacións culturais e artísticas, utilízalas como fonte de enriquecemento e disfrute e consideralas como parte do patrimonio dos pobos.

Neste curso a conciencia e expresións culturais trabállanse a través de variados e divertidos contos, cancións, *chants*, música, teatro, bailes e actividades de manualidades. Isto fai que os nenos se involucren na aprendizaxe, e guíalos cara ao pracer e a curiosidade polo descubrimento de aspectos da cultura británica e cara ao desenvolvemento de destrezas interculturais.

En cada unidade, aprenden vocabulario novo . Tamén aprenden dúas cancións que consolidan e reforzan o vocabulario e as estruturas gramaticais clave do conto e das leccións de CLIL. Os nenos participan na representación dos contos grazas a unha divertida actividade plástica.

En *Kids' Culture*, preséntanselles diversas cancións auténticas, rimas e xogos do mundo anglosaxón. Tamén teñen a opción de ver nenos do Reino Unido representar ou xogar a estes xogos no compoñente dixital do curso.

O enfoque orientado a acción adoptado en currículo concéntrase no alumno, que é quen aprende, constrúe as súas competencias e utilízalas, tanto para levar a cabo as tarefas de aprendizaxe na aula como as que demanda a comunicación real. Polo tanto, a materia de Lingua Estranxeira contribúe decisivamente ao desenvolvemento do **sentido da iniciativa (SIE)**, en especial polo que respecta ás actividades de expresión e interacción oral e escrita, nas que, dende a súa mesma planificación, o alumno ha de tomar decisións sobre que dicir e como facelo, a través de que canle e con que medios, en que circunstancias e dependendo de que expectativas e reaccións dos interlocutores ou correspondentes, todo iso co fin de cumprir o propósito comunicativo que

perseguir co maior grao posible de éxito. A elección e aplicación consciente das estratexias de comunicación, de organización do discurso, de control sobre a súa execución e de reparación deste, preparan os alumnos para asumir as súas responsabilidades, atopar seguridade nas súas propias capacidades, reforzar a súa identidade e regular o seu comportamento.

A articulación clara e convincente de pensamentos e ideas e a capacidade de asumir riscos, xunto coa xestión axeitada da interacción e o estímulo que supón comunicarse noutras linguas para afrontar novos retos ou resolver problemas en escenarios complexos, é fundamentais no desenvolvemento do **espírito emprendedor**. As linguas estranxeiras son ademais a porta a un mundo de infinitas posibilidades no terreo laboral e profesional, e o currículo pretende fomentar o emprendemento como actitude ante a vida incorporando actividades concretas nas que o alumno aprende a ser crítico, creativo e comprometido tamén nestes contextos.

O desenvolvemento da iniciativa e o espírito emprendedor está estreitamente relacionado co de aprender a aprender. O enfoque da aprendizaxe e o uso de distintos compoñentes animan aos nenos a ter unha actitude responsable cara á súa propia aprendizaxe, para coñecerse e entenderse a si mesmos, e a ter a vontade de reflexionar sobre aprendizaxe e avaliar o seu propio progreso.

A autonomía e a iniciativa persoal trabállanse tamén regularmente mediante actividades personalizadas nas que se anima os nenos a expresar a súa opinión e o seu punto de vista. Foméntanse tamén en actividades nas que se anima os nenos a ser creativos e usar a imaxinación.

AS COMPETENCIAS CLAVE E OS OBXECTIVOS DA ETAPA

- As competencias clave deberán estar estreitamente vinculadas aos obxectivos definidos para a Educación Primaria.
- A relación das competencias clave cos obxectivos da etapa fai necesario deseñar estratexias para favorecer a incorporación dos alumnos á vida adulta e servir de alicerce para a súa aprendizaxe ao longo da súa vida.
- A adquisición eficaz das competencias clave por parte do alumnado e a súa contribución ao logro dos obxectivos das etapas educativas, require do deseño de actividades de aprendizaxe integradas que permitan avanzar cara aos resultados de aprendizaxe de máis dunha competencia ao mesmo tempo.

SECUENCIA DE CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
BLOQUE 1: COMPRENSIÓN DE TEXTOS ORAIS		
<p>Estratexias de comprensión de textos orais:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mobilización de expectativas, identificación de claves e inferencias, comprobación e reformulación de hipótese. <p>Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: convencións sociais, normas de cortesía; linguaxe non verbal.</p> <p>Funcións comunicativas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saúdos e presentacións. - Expresión do acordo ou desacordo. 	<ul style="list-style-type: none"> - Coñecer e saber aplicar as estratexias básicas máis axeitadas para a comprensión do sentido xeral, a información esencial ou os puntos principais do texto. - Identificar aspectos socioculturais e sociolingüísticos básicos, concretos e significativos, sobre vida cotiá (hábitos, horarios, actividades, celebración), e convencións sociais (normas de cortesía), e aplicar os coñecementos adquiridos sobre estes a unha comprensión axeitada do texto. - Identificar o sentido xeral e un repertorio limitado de vocabulario e de expresións en textos orais moi breves e sinxelos, con predominio de estruturas simples e léxico de uso moi frecuente, articulados con claridade e moi lentamente e transmitidos de viva voz ou por medios 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Entende o que se lle di en transaccións habituais sinxelas (rutinas diarias, peticións, etc...) 2. Entende a información esencial en conversacións breves e moi sinxelas nas que participa, que traten sobre temas familiares como, por exemplo, un mesmo, a familia, a escola, as súas mascotas, descrición moi básica de obxectos. 3. Recoñece patróns, rítmicos e de ton básicos en diferentes contextos comunicativos.

<p>- Descrición de persoas e obxectos.</p> <p>- Petición e ofrecemento de información, axuda, obxectos, permiso.</p> <p>Establecemento e mantemento da comunicación.</p> <p>Estruturas sintáctico- discursivas</p> <p>Léxico oral de alta frecuencia (recepción)</p> <p>Patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de ton.</p>	<p>técnicos, sobre temas relacionados coas propias experiencias,</p> <p>necesidades e intereses en contactos cotiáns moi predecibles sempre que se conte con apoio visual, posibilidade de repetición. e cunha importante referencia contextual.</p> <p>- Distinguir a función comunicativa principal do texto (p. e. unha demanda de información, unha orde, ou un ofrecemento), e un repertorio limitado dos seus exponentes máis habituais, así como os patróns discursivos básicos (p. e. inicio e peche conversacional, ou os puntos dunha narración esquemática).</p> <p>- Recoñecer un repertorio limitado de léxico oral de alta frecuencia relativo a situacións cotiás e temas habituais e concretos relacionados coas propias experiencias, necesidades e intereses.</p>	<p>4. Comprende o sentido xeral e o esencial das narracións orais axeitadas ao seu nivel.</p> <p>5. Comprende polo contexto debuxos animados con narracións moi sinxelas.</p>
---	---	---

	<p>- Discriminar patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de ton básicos e recoñecer os significados e intencións comunicativas xenerais relacionados con estes.</p>	
<p>BLOQUE 2: PRODUCCIÓN DE TEXTOS ORAIS: EXPRESIÓN E INTERACCIÓN</p>		
<p>Estratexias de produción de textos orais:</p> <p>- Planificación, execución e control mediante procedementos lingüísticos, paralingüísticos e paratextuais.</p> <p>Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: convencións sociais, normas de cortesía; linguaxe non verbal.</p> <p>Funcións comunicativas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saúdos e presentacións. - Expresión do acordo ou desacordo. - Descrición de persoas e obxectos. 	<p>- Coñecer e saber aplicar as estratexias básicas para producir textos orais monolóxicos ou dialóxicos moi breves e sinxelos, utilizando, p. e., fórmulas e linguaxe prefabricada ou expresións memorizadas, ou apoiando con xestos o que se quere expresar.</p> <p>- Coñecer aspectos socioculturais e sociolingüísticos básicos, concretos e significativos, e aplicar os coñecementos adquiridos sobre estes a unha produción oral adecuada ao contexto, respectando as convencións comunicativas máis elementais.</p> <p>- Interactuar de xeito moi básico, utilizando técnicas moi simples, lingüísticas ou non verbais (p. e. xestos ou contacto físico) para iniciar, manter ou concluír unha breve conversación cumprindo a función comunicativa principal do</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reproduce as expresións do docente ou das gravacións utilizadas na aula. 2. Fai presentacións moi breves e sinxelas, previamente preparadas e ensaiadas, sobre temas cotiáns ou do seu interese (presentarse e presentar outras persoas; dar información básica sobre si mesmo, a súa familia e a súa clase; describir brevemente de xeito sinxelo o aspecto

<p>- Petición e ofrecemento de información, axuda, obxectos, permiso.</p> <p>- Establecemento e mantemento da comunicación.</p> <p>Estruturas sintáctico- discursivas</p> <p>Léxico oral de alta frecuencia (produción)</p> <p>Patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de ton.</p>	<p>texto. (p.e. un saúdo, unha felicitación).</p> <p>- Producir textos orais monolóxicos ou dialóxicos moi breves e sinxelos, utilizando p. e., expresións memorizadas, ou apoiando con xestos o que se quere expresar.</p> <p>- Participar de forma moi básica en conversacións moi breves e moi simples que requiran un intercambio directo de información sobre temas que lle son moi familiares, utilizando maioritariamente expresións e frases illadas moi sinxelas de uso moi frecuente, sendo indispensable a repetición e cooperación do interlocutor para manter a conversación.</p> <p>- Manexar estruturas sintácticas básicas (p.e. enlazar palabras ou grupos de palabras con conectores básicos como “e”) aínda que se sigan cometendo erros básicos de xeito sistemático.</p> <p>- Coñecer e utilizar un repertorio limitado de léxico oral de alta frecuencia relativo a situacións cotiás e temas habituais</p>	<p>exterior dun obxecto; dicir o que lle gusta e non lle gusta) usando estruturas moi sinxelas.</p> <p>3. Dramatiza situación cotiás simples utilizando expresións moi sinxelas (p.e. xogo simbólico representando unha tenda).</p> <p>4. Respecta as normas que rexen a interacción oral.</p> <p>5. Responde axeitadamente en situacións de comunicación (saúdo, preguntas moi sinxelas sobre si mesmo, petición ou ofrecemento de obxectos, expresión do que lle gusta e non lle gusta, etc.).</p> <p>6. Coñece e utiliza expresións</p>
--	---	--

	<p>e concretos relacionados cos propios intereses, experiencias e necesidades.</p> <p>- Imitar un repertorio moi limitado de patróns sonoros, acentuais, rítmicos e de ton básicos.</p>	<p>relacionadas coas celebracións familiares ou culturais.</p> <p>7. Participa en conversacións cara a cara ou por medios técnicos que permitan ver a cara ou os xestos do interlocutor, nas que se establece contacto social (saudar e despedirse, presentarse, felicitar a alguén, dar as grazas...) e intercámbiase información persoal (nome, idade, etc...)</p>
--	---	---

BLOQUE 3: COMPRENSIÓN DE TEXTOS ESCRITOS

<p>Estratexias de comprensión de textos escritos:</p> <p>Mobilización de expectativas, identificación de claves e inferencias,</p>	<p>- Coñecer e saber aplicar as estratexias básicas máis axeitadas para a comprensión do sentido xeral, a información esencial ou os puntos principais do texto.</p> <p>- Identificar aspectos socioculturais e sociolingüísticos básicos, concretos e significativos sobre vida cotiá</p>	<p>1. Comprende indicacións e información básica en letreiros e carteis habituais na clase e no colexio.</p> <p>2. Comprende correspondencia</p>
--	--	--

<p>comprobación e reformulación de hipótese.</p> <p>Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: convencións sociais, normas de cortesía; linguaxe non verbal.</p> <p>Funcións comunicativas:</p> <p>Saúdos e presentacións.</p> <p>Expresión do acordo ou desacordo.</p> <p>Descrición de persoas e obxectos.</p> <p>Petición e ofrecemento de información, axuda, obxectos, permiso.</p> <p>Establecemento e mantemento da comunicación.</p> <p>Estruturas sintáctico- discursivas</p> <p>Léxico escrito de alta frecuencia (recepción)</p>	<p>(hábitos, actividades...) e convencións sociais (normas de cortesía) e aplicar os coñecementos adquiridos sobre estes a unha comprensión axeitada do texto.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificar o tema e sentido xeral en textos, tanto impresos como dixitais, moi breves e sinxelos, con predominio de estruturas sinxelas e léxico de moi alta frecuencia, sobre temas moi coñecidos e cotiáns, sendo indispensable a relectura, algunhas aclaracións e a presenza dun forte apoio visual e contextual. - Recoñecer os símbolos de uso frecuente (p. e., 😊@, £, etc.) e identificar os significados e intencións comunicativas xerais relacionados con estes. - Distinguir a función ou funcións comunicativas principais do texto (p. e. unha felicitación, unha demanda de información, ou un ofrecemento) e un repertorio limitado dos seus expoñentes máis habituais, así como os patróns discursivos básicos (p. e. inicio e peche dunha carta, ou os puntos dunha descrición esquemática). 	<p>(postais e tarxetas) moi breve e moi sinxela que trate sobre temas familiares como, por exemplo un mesmo, a familia, etc...</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Le palabras coñecidas no material visual utilizado para as rutinas (calendario, expresións sobre o tempo atmosférico) ou nos libros de clase. 4. Formula hipótese sobre o contido a partir de ilustracións, o título e outros elementos gráficos. 5. Comprende textos escritos relativos a palabras e expresións traballadas. 6. Utiliza as tecnoloxías da
---	--	---

<p>Patróns gráficos e convencións ortográficas básicas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Recoñecer un repertorio limitado de léxico escrito de alta frecuencia a situacións cotiás e temas habituais e concretos relacionados cos seus propios intereses, experiencias e necesidades. - Recoñecer os signos ortográficos básicos (p.e. punto, coma, consulta, exclamación...) relativo 	<p>información e a comunicación para ler.</p>
--	--	---

BLOQUE 4: PRODUCCIÓN DE TEXTOS ESCRITOS: EXPRESIÓN E INTERACCIÓN

<p>Estratexias de produción de textos escritos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Planificación, execución e control mediante procedementos lingüísticos, paralingüísticos e paratextuais <p>Aspectos socioculturais e sociolingüísticos: convencións sociais, normas de cortesía; linguaxe non verbal.</p> <p>Funcións comunicativas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saúdos e presentacións. - Expresión do acordo ou desacordo. 	<ul style="list-style-type: none"> - Coñecer e aplicar as estratexias básicas para producir textos escritos moi breves e sinxelos, p.e. copiando palabras e frases moi usuais para realizar as funcións comunicativas que se perseguen. - Coñecer aspectos socioculturais e sociolingüísticos básicos concretos e significativos e aplicarlos a unha produción escrita axeitada ao contexto, respectando as normas de cortesía básicas. - Construír textos moi curtos e sinxelos, compostos de frases simples illadas, para falar de si mesmo ou do seu ámbito máis inmediato, utilizando un repertorio de códigos 	<ol style="list-style-type: none"> 1. É capaz de construír textos sinxelos partindo de modelos moi estruturados. 2. Redacta postais e outras formas de correspondencia sinxela seguindo un modelo e utilizando algunhas convencións básicas de inicio e peche de texto. 3. Completa formularios marcando opción e completando datos ou outro tipo de información persoal (p.e.
--	---	---

<p>Descrición de persoas e obxectos.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Petición e ofrecemento de información, axuda, obxectos, permiso. - Establecemento e mantemento da comunicación. <p>Estruturas sintáctico-discursivas</p> <p>Léxico escrito de alta frecuencia (producción)</p> <p>Patróns gráficos e convencións ortográficas</p>	<p>principalmente icónicos para a súa función comunicativa.</p> <p>Manexar estruturas sintácticas básicas (p.e. enlazar palabras ou grupos de palabras con conectores básicos como “e”) aínda que sigan cometendo erros básicos de xeito sistemático.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Coñecer e utilizar un repertorio limitado de léxico escrito de alta frecuencia relativo a situacións cotiás e temas habituais e concretos relacionados cos propios intereses, experiencias e necesidades. <p>Respectar algúns patróns gráficos e convencións ortográficas básicas.</p>	<p>gustos, título</p> <p>dun conto lido, etc.</p>
--	--	---

ESTRUTURAS SINTÁCTICAS E LÉXICO DE ALTA FRECUENCIA

ESTRUTURAS SINTÁCTICO-DISCURSIVAS

- *Expresión de relacións lóxicas: conxunción (and).*
- *Afirmación (affirmative sentences; Yes (+ tag))*
- *Exclamación: (e. g. I love salad!).*
- *Negación (negative sentences with not), No (+ negative tag)).*
- *Consulta (What, how many...).*
- *Expresión do tempo: presente (simple present); futuro (going to).*
- *Expresión do aspecto: puntual (simple tenses).*
- *Expresión da modalidade: capacidade (can); obriga (have (got) to; imperative); permiso (can).*
- *Expresión da existencia (there is/are); a entidade (nouns and pronouns, articles, demonstratives); a calidade ((very +) Adj.).*
- *Expresión da cantidade (singular/plural; cardinal numerals up to two digits; ordinal numerals up to one digit. Quantity: many, some, more. Degree: very).*
- *Expresión do espazo (prepositions and adverbs of location, position) Here, there, on, in, under.*
- *Expresión do tempo divisions (e. g., summer).*
- *Expresión do modo (Adv. of manner, e. g. slowly, well).*

LÉXICO DE ALTA FRECUENCIA

- Identificación persoal, xénero, partes do corpo
- Pezas de vestir
- Familia e amigos
- O colexio e a clase
- Mascotas e outros animais
- Actividades da vida diaria
- A casa, dependencias e obxectos
- Xogo
- Clima
- Tecnoloxías da Información e a Comunicación

ACTIVIDADES

As actividades que desenvolveremos ao longo do curso serán seleccionadas tendo en conta a gradación respecto á dificultade formulada, o grado de abstracción que necesitan, a adaptación aos obxectivos previstos, a atención á diversidade, a posibilidade de relacionar aprendizaxes, que motiven a participación, esperten interese e atendan ao ritmo do alumnado: fichas fotocopiáveis, fichas de reforzo/ampliación, xogos, dramatizacións....

Seleccionaremos diferentes tipos de actividades: de motivación, de avaliación, actividades de reforzo e ampliación... para poder dar resposta á diversidade do alumnado que temos nas aulas.

Ao longo do curso escolar realizaránse todas aquelas saídas que vaian xurdindo e que potencien o proceso de ensino-aprendizaxe.

A principios de curso celébrase o “English T-shirt Day”. O alumnado ten que vestir durante este día unha camiseta cun rótulo en inglés. Unha actividade moi motivadora para todos eles e na que tamén participa o profesorado.

Estableceranse actividades para as celebracións anuais, tales coma: Halloween, Christmas, Peace Day, Easter ...

Para as **Tarefas escolares realizadas na casa** teremos en conta os obxectivos e criterios acordados polo centro

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS

Considéranse actividades complementarias as organizadas durante o horario escolar polos centros, de acordo co seu proxecto curricular e que teñen un carácter diferenciado das propiamente lectivas, polo momento, espazo ou recursos que utiliza.

Trataremos de levar a cabo algunha obra de teatro en lingua inglesa organizada por algunha entidade, como é o caso de Abanca ou o mesmo Concello. Tamén algún contacontos organizado polas editoriais ou polo mesmo equipo de linguas estranxeiras.

Un ano máis celebraremos o día da “English T-shirt day”. Nesta celebración todos os nenos e nenas do colexio traerán unha camiseta ou suadoiro cunha mensaxe ou palabra en lingua inglesa. O principal obxectivo desta actividade é que os nosos alumnos e alumnas sexan conscientes da presenza do inglés ben preto de nós. Tamén é un xeito de ampliar o seu vocabulario e a súa gramática posto que traballaremos na aula os diferentes contidos. Adornaremos os corredores facendo alusión a esta nova actividade.

Para facer partícipes ás familias enviaráselle unha nota informativa, na que se lles convida a participar de forma activa.

PROGRAMAS DE REFORZO E AMPLIACIÓN (ACTIVIDADES DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE)

- ⇒ Nesta etapa porase especial énfase na **atención á diversidade** do alumnado, na atención individualizada, na prevención das dificultades de aprendizaxe e na posta en práctica de mecanismos de reforzo tan pronto como se detecten estas dificultades.
- ⇒ Co fin de fomentar o **hábito da lectura** dedicarase un tempo diario a esta.(Hora de Ler)
- ⇒ Prestarase especial atención durante a etapa á atención personalizada dos alumnos e alumnas, á realización de **diagnósticos precoces** e ao establecemento de **mecanismos de reforzo** para lograr o éxito escolar.
- ⇒ A acción titorial orientará o proceso educativo individual e colectivo do alumnado. O profesor titor coordinará a **intervención educativa** do conxunto do profesorado do alumnado ao que titoriza de acordo co que estableza a Administración educativa correspondente, e manterá unha relación permanente coa familia, co fin de facilitar o exercicio dos dereitos recoñecidos no artigo 4.1.d) e g) da Lei Orgánica 8/1985, do 3 de xullo, reguladora do Dereito á Educación.

- ⇒ A intervención educativa debe contemplar como principio a **diversidade do alumnado**, entendendo que deste modo se garante o desenvolvemento de todos eles á vez que unha atención personalizada en función das necesidades de cada un.
- ⇒ Os **mecanismos de reforzo** que deberán poñerse en práctica tan pronto como se detecten dificultades de aprendizaxe poderán ser tanto organizativos como curriculares. Entre estas medidas poderán considerarse o apoio no grupo ordinario, os agrupamentos flexibles ou as adaptacións do currículo.

Actividades específicas de reforzo e ampliación

Teremos en conta os diferentes estilos de aprendizaxe dos nenos e nenas e proporcionarlles a oportunidade de desenvolver e satisfacer o seu potencial de acordo cos seus puntos fortes, aptitudes e preferencias individuais. O equilibrio e a variedade dos distintos tipos de actividades de cada lección e unidade atenderán ás intelixencias múltiples (lingüística, lóxico- matemática, cinestético-corporal, espacial, musical, interpersonal, intrapersonal, naturalista) e á énfase en aprender a aprender e nas destrezas de pensamento, habilita os nenos para reflexionar e converterse en mellores estudantes.

TEMPORALIZACIÓN

1ª AVALIACIÓN	2ª AVALIACIÓN	3ª AVALIACIÓN
Unit 1,2	Unit 3,4	Unit 5,6

MÍNIMOS ESIXIBLES

- Identificar, memorizar e nomear o vocabulario básico
- Ler e entender textos escritos sinxelos .
- Captar o sentido global en textos orais sobre temas familiares e de interese.
- Escribir textos sinxelos e cortos sobre situación propias e cercanas ás súas experiencias a partires de modelos dados.
- Interactuar de maneira oral en conversacións sobre temas cercanos ao alumno ou alumna.
- Discriminar, identificar e pronunciar aspectos propios da lingua inglesa.
- Aмосa unha actitude positiva polo uso da lingua estranxeira nas diferentes situacións comunicativas.

PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

A avaliación dos procesos de aprendizaxe do alumnado será continua e global e terá en conta o seu progreso no conxunto das áreas.

Os **Criterios de avaliación** son o referente específico para avaliar a aprendizaxe do alumnado. Describen aquilo que se quere valorar e que o alumnado debe lograr, tanto en coñecementos coma en competencias; responden ao que se pretende conseguir en cada materia.

Estes criterios de avaliación concrétanse a través dos **Estándares de aprendizaxe**, que permiten definir os resultados de aprendizaxe, e que especifican os coñecementos que o alumno debe alcanzar en cada caso.

Os **instrumentos de avaliación** que imos utilizar son moi variados, de modo que permitan avaliar os distintos tipos de capacidades e contidos curriculares

Servirannos para dar información concreta do que se pretende avaliar sen introducir variables que distorsionen os datos. Ademais de utilizar distintos códigos (verbais, icónicos, gráficos, numéricos, audiovisuais...) de modo que se adecúen ás distintas aptitudes sen que o código obstaculice o contido que se pretende avaliar. Tamén serán aplicables en situacións estruturadas da actividade escolar e permitirannos avaliar a transferencia das aprendizaxes a distintos contextos.

A avaliación será diagnóstica, formativa e sumativa:

- **Avaliación inicial (diagnóstica):** Ao comezo de cada curso, durante o mes de setembro, levaremos a cabo unha avaliación inicial do alumnado, que nos permitirá adoptar as decisións e tomar as medidas pertinentes de reforzo e de recuperación.
- **Avaliación continua (formativa):** A avaliación continua terá un carácter formativo. Terá a finalidade de orientarnos e axudar ao alumnado nos procesos de ensino e aprendizaxe, e adoptar as decisións que axuden a superar as posibles dificultades atopadas
- **Avaliación final (sumativa):** Ao final de cada curso levaremos a cabo a avaliación final dos resultados alcanzados polos alumnos e alumnas do grupo. A valoración dos resultados consignarase nos documentos de avaliación coas cualificacións, tanto positivas como negativas.

O profesor valorará o grao de consecución dos obxectivos previstos aplicando a metodoloxía, tendo en conta a adquisición das competencias, os criterios de avaliación e utilizando os distintos instrumentos de avaliación.

A cualificación establecerase a partir da análise da aprendizaxe e do progreso nas actividades e tarefas realizadas por parte do alumnado. Para iso, o profesor terá en conta e cualificará os diferentes aspectos tratados segundo os acordos do centro para este nivel..

ELEMENTOS AVALIABLES	PUNTUACIÓN MÁXIMA
<ul style="list-style-type: none"> - Atención, interese e aplicación do aprendido - Tarefas realizadas na aula - Tarefas realizadas na casa (libretas...) - Actitude na aula (preguntas e respostas na aula, cumprimento das normas...) 	80%
<ul style="list-style-type: none"> - Probas escritas ou orais 	20%

DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS A ADOPTAR EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS

A avaliación inicial é unha das catro avaliacións mínimas que hai que levar a cabo co alumnado.

Empezaremos por analizar os resultados acadados polo grupo o curso anterior, os informes individuais baseados no grao de adquisición dos estándares imprescindibles.

As dúas primeiras semanas dedicarémolas a repasar o vocabulario e as estruturas do curso pasado de forma lúdica. Despois pasarémoslles unha proba escrita, proba de relacionar baseada nos coñecementos previos que o alumno/a se supón que ten.

Faremos, sobre todo, unha interacción oral para coñecer non só o que sabe, senón tamén a súa actitude, ánimo e disposición para o presente curso.

Non podemos esquecer que na nosa área, e, nestas idades, é moi importante a interacción e a participación activa.

Se os resultados non son os esperados deberemos realizar unha adaptación curricular non significativa temporal, que supón modificar algún elemento pero sen modificar os criterios de avaliación correspondentes.

Tamén realizaremos actividades que favorezan un ambiente máis seguro e acoledor facilitando a participación educativa do grupo clase. Pois un ambiente ameno e distendido facilita enormemente o proceso de ensino-aprendizaxe.

METODOLOXÍA DIDÁCTICA

A metodoloxía didáctica que imos seguir baséase nos seguintes principios:

- Partir do nivel de desenvolvemento do alumno e os coñecementos previos.
- Partir sempre dos intereses dos alumnos.
- Dotar ás actividades de ensinanza – aprendizaxe dun carácter lúdico, facendo gratificante e estimulante a aprendizaxe do alumno.
- Favorecer a aprendizaxe autónoma, dotando aos alumnos dos mecanismos necesarios que lles permitan levar a cabo un aprendizaxe significativo por si mesmos. Globalizar as ensinanzas e os contidos de aprendizaxe, co fin de favorecer a súa adquisicióne garantir a súa funcionalidade, posto que a funcionalidade é o fin último de calquera aprendizaxe de lingua estranxeira.
- Empregar métodos visuais de comunicación que sirvan de soporte á información que se transmite por vía oral (ordenador, CDs, internet, debuxos, murais...)
- Garantir a participación dos pais e nais para posibilitar unha continuidade no traballo.

De xeito xeral, podemos establecer que se desenvolverá unha metodoloxía integradora na que participe toda a Comunidade Educativa, mediante unha labor preventiva, e detectaranse posibles lagoas, aplicando todos os recursos dos que dispomos no centro.

INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

Para avaliar o proceso de ensino basearémonos nos seguintes indicadores:

- Tratamento á diversidade
- Actividades de aula
- Programación
- Avaliación

Tratamento á diversidade:

1. Adaptouse ben a programación ás necesidades e características do neno/a?
2. Fomentei a interactividade e o traballo en grupo?
3. Sentín que estaban motivados, que tiñan ganas de aprender?

Actividades da aula:

1. Son diversas, fan pensar e permiten o uso de diversos recursos?

2. Teñen clara a súa finalidade?
3. Está ben organizado o tempo?
4. Están ben clasificadas as actividades en individual, parellas ou grupais?

Programación:

- 1.- Acadei os obxectivos?
- 2.-Os recursos eran axeitados ou houbo que modificalos?
- 3.-Valorei todos os aspectos que hai que ter en conta?
- 4.- Foron suficientes os métodos para desenvolver as competencias clave?

Avaliación:

- 1.- Uso os diferentes instrumentos de avaliación?
- 2.- Son suficientes e efectivos?
- 3.- Tomo nota no meu caderno de:
  - * actividades ben e mal feitas?
  - * participación?
  - * competencias clave?
  - * exames?
- * traballos?

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

USAREMOS COMO LIBRO DE TEXTO *ALL ABOUT US 2*

- **Pupil 's Book**

Consta dunha unidade de apertura; seis unidades didácticas baseadas en contos, cada unha co seu recortable; tres unidades de repaso; tres festividades (*Halloween*, Nadal e Entroido), e unha dobre páxina con adhesivos de debuxos e de palabras. Cada unidade contén práctica de vocabulario, un conto a dobre páxina, actividades sobre o conto, de fonética, orais, dúas leccións de CLIL que inclúen a personalización e unha lección de repaso. Ao final de cada unidade hai tamén dúas seccións chamadas “*About me*” e “*My project*”, con algunhas actividades baseadas en si mesmos.

- **Activity Book**

Traballáremolo conxuntamente co *Pupil 's Book* no desenvolvemento da escritura, así como reforzo e ampliación o vocabulario e as estruturas gramaticais básicas presentados no *Pupil 's Book*. A organización do *Activity Book* reproduce a secuencia de leccións do *Pupil 's Book*, incluíndo as unidades de repaso e as festividades. Tamén contén recortables.

- **Teacher 's Book**

Contén a Programación, unha Introducción ao libro de texto, un *Activities Bank*, unha *Vista Rápida* e un *Plan detallado* de cada lección con notas didácticas moi breves, e actividades fotocopiáveis. As notas mostran os obxectivos de aprendizaxe de cada lección, os materiais necesarios, as rutinas de clase, actividades de repaso, a transcripción das gravacións e as respostas.

- **Progress Booklet**

É un instrumento de autoavaliación no que os alumnos poden facer un resumo mediante dibuxos e frases cortas do que van vendo no *Class Book*. Tamén contén adhesivos útiles para autoavaluarse á súa maneira.

Recursos materiais dispoñibles no centro

TV e DVD

Reprodutor de CD

Ordenadores

PDI (Pizarra Dixital Interactiva)

ADAPTACIÓN COVID-19

A programación do curso 21/22 podería ser aplicada de igual xeito, chegado o caso de que a situación sanitaria do momento fixese necesario seguir co presente curso de xeito semipresencial ou non presencial, por confinamento ou suspensión temporal das clases.

No tocante a contidos, obxectivos e criterios de avaliación, estes desenvolveríanse do mesmo xeito que ata o momento da suspensión das clases, pero pasando a unha metodoloxía de base telemática.

Recursos para unha adaptación metodoloxía nas modalidades de curso non presencial ou semipresencial.

A continuación citaremos unha serie de recursos que empregaremos de se dar o caso do citado anteriormente:

- **Aula virtual.** É unha plataforma dixital en liña, de libre acceso para alumnos e familias do centro onde se verterán os contidos necesarios a traballar así como, diversas actividades para reforzar ditos contidos.
- **Espazo Abalar.** É outra plataforma virtual na cal se fomenta a comunicación entre os diferentes ámbitos da comunidade educativa e, na que chegado o caso de paso a modalidade semipresencial ou non presencial, poderíanse establecer canles de comunicación directa con familias e alumnos (*resolución de dúbidas, entrevistas, información xeral...*)
- **Correo electrónico.** É un servizo de mensaxería de dobre vía que nos permite dun xeito rápido e eficaz o envío de informacións, documentos, correccións e calquera notificación...
- **CiscoWebex.** É a plataforma de encontro virtual, recomendada pola Consellería de Educación e Ordenación Universitaria. Esta permite a realización de xuntanzas virtuais entre o propio claustro así como con alumnos e familias. É un xeito moi eficaz para a realización de clases en liña, titorías etc...
- **Chamadas telefónicas.** As chamadas telefónicas entre os mestres e as familias son outra vía de comunicación moi eficaz pola súa inmediatez a hora de solventar dúbidas, proporcionar información...mantendo así unha comunicación aberta coas familias.
- **Blogue de nivel.** É unha plataforma dixital na cal os titores e especialistas empregarán para reforzar todos aqueles aspectos de carácter xeral das distintas áreas nos diversos cursos.
- **Blogue de especialidade.** É unha plataforma dixital na cal os diferentes especialistas desenvolven os contidos máis específicos da súa materia. No tocante á especialidade de inglés, estes estarían relacionados co desenvolvemento natural das catro habilidades básicas (*listening, speaking, reading and writing*) nese mesmo orde e mantendo sempre un enfoque comunicativo orientado de cara á parte máis lúdica e polo tanto, motivadora.

Recursos Web: Ademais do exposto anteriormente, hoxe en día temos unha ampla variedade de recursos en liña que nos serán de gran utilidade no caso de transcorrer o curso dun xeito telemático: **páxinas web das editoriais dos textos de referencia de cada nivel** (*de libre acceso para alumnado e familias á partires dos códigos proporcionados pola editorial*), **páxinas web gratuitas especializadas en actividades multimedia** (*worksheets, webquests, games...*) para o ensino de inglés así como enlaces procedentes de diversas fontes como por exemplo Youtube.

3.9.- RELIXIÓN CATÓLICA

1.- CONTRIBUCIÓN DESDE A ÁREA DE RELIXIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

O desenvolvemento desta competencia contribúe á valoración ética do uso da ciencia e da tecnoloxía. Á súa vez, apoia e dá sentido ás habilidades e ás destrezas relacionadas coa ecoloxía que se adquiren desde a devandita competencia.

Esta área posibilitáanos iluminar as respostas e as solucións aos problemas que xorden na interacción do ser humano con todo o relacionado co ámbito da ciencia e a tecnoloxía.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Interactuar co contorno natural de xeito respectuoso.
- Respetar e preservar a vida dos seres vivos do seu contorno.
- Tomar conciencia dos cambios producidos polo home no contorno natural e as repercusións para a vida futura.
- Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico.
- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.
- Identificar e manipular con precisión elementos matemáticos (números, datos, elementos xeométricos...) en situación cotiás.
- Aplicar os coñecementos matemáticos para a resolución de situacións problemáticas en contextos reais e en calquera materia.
- Aplicar as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática.

Comunicación lingüística

O ensino relixioso católico achega elementos básicos en canto ao logro da competencia en comunicación lingüística pois sérvese da linguaxe académica, daquelas linguaxes que conforman a cultura que se transmite na área de relixión, así como das linguaxes do propio ensino relixioso.

Os descritores que utilizaremos serán:

- Captar o sentido das expresións orais: ordes, explicacións, indicacións, relatos...
- Comprender o sentido dos textos escritos.
- Gozar coa lectura.

- Expresar oralmente de xeito ordenado e clara calquera tipo de información.
- Compoñer distintos tipos de textos creativamente con sentido literario.
- Respetar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor,...
- Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros en diversas situacións comunicativas.
- Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos en calquera situación.

Competencia dixital

Nesta área posibilitarásenos manexar ferramentas desde un sentido ético e de responsabilidade para poder acceder ás distintas fontes que nos faciliten coñecer e afondar nesta materia. Será fundamental traballar desde fontes fiables que favorezan a claridade de contidos para crear no alumnado unha base sólida e cheguen a xerar os seus propios criterios sobre diferentes contextos nos que se poidan desenvolver.

Na área de Relixión Católica adestraremos os seguintes descritores:

- Empregar distintas fontes para a busca de información.
- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos.
- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.
- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

Conciencia e expresións culturais

Esta competencia relaciónase cos seus aspectos de coñecemento e valoración de toda a expresión artística, simbólica, histórica, de costumes, ritos, festas, valores, modos de vida... O alumnado verase enriquecido cos valores que leva consigo o feito relixioso en toda a súa expresión artística, cultural e estética, teolóxica e vivencial. Con iso contribúe á conservación e á valoración do patrimonio cultural.

Os descritores que adestraremos nesta competencia son:

- Mostrar respecto cara ás obras máis importantes do patrimonio cultural no ámbito mundial.

- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e no cotián.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas

Esta competencia recolle todas as formas de comportamento que preparan as persoas para participar dunha forma eficaz e construtiva na vida social e profesional; por iso, dotaremos o alumnado de ferramentas que favorezan e fomenten os valores de respecto, cooperación, solidariedade, xustiza, non violencia, compromiso e participación como piares para a súa formación. Estes valores para fomentar teñen a súa fundamentación e referencias cristiás na filiación no amor a Deus.

Os indicadores desta competencia poden facilitar o adestramento de cada un dos descritores que enunciámos a continuación:

- Coñecer e aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
- Desenvolver a capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.
- Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.
- Recoñecer a riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades.
- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

É fundamental que o alumnado descubra a súa identidade persoal a través dunha apertura ao significado último e global da súa existencia humana. A súa iniciativa persoal dependerá sempre que adentren un autocoñecemento, en explorar as súas potencialidades, en buscar o sentido a cada unha das cousas que acontecen na súa vida.

O espírito emprendedor do alumno formarase a partir da disposición e actitude que poida dispoñer. Será dotado de destrezas e habilidades para que a transformación social do mundo no que vivimos sexa unha realidade grazas ao espírito de emprendemento do alumno.

Neste caso, os descritores que cumpriría adestrar serían:

- Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.
- Ser constante no traballo superando as dificultades.
- Xestionar o traballo do grupo coordinando tarefas e tempos.
- Contaxiar entusiasmo pola tarefa e a confianza nas posibilidades de alcanzar obxectivos.
- Priorizar a consecución de obxectivosgrupais a intereses persoais.
- Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.
- Atopar posibilidades no contorno que outros non ven.
- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.

Aprender a aprender

A competencia de aprender a aprender nesta área pode axudar ao alumnado a ser protagonista do seu propio proceso de ensinanza-aprendizaxe como resposta á vontade de Deus de que o ser humano colabore de modo activo e libremente segundo o plan establecido por El.

Nesta área será decisivo o impulso do traballo en equipo polo seu intrínseco sentido comunitario propoñendo un marco de referencia aceptado voluntariamente segundo as súas conviccións, que ha de ser lúcido na busca da verdade e do ben.

Os descritores que utilizaremos para adestrar esta competencia serían:

- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...
- Desenvolver as distintas intelixencias múltiples.
- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Planificar recursos necesarios e pasos a realizar no proceso de aprendizaxe.
- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.

- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.

Competencias específicas na área de Relixión e Moral Católica

O ensino relixioso católico estrutúrase a partir de catro dimensións que fundamentan as competencias específicas do ensino relixioso católico.

- Dimensión cultural e histórica. Está presente no ensino relixioso, dado que o patrimonio cultural, histórico e antropolóxico-axiolóxico que gran parte das sociedades recibe do pasado está vertebrado por contidos relixiosos.
- Dimensión ético-moral. Esta dimensión fai posible a maduración na responsabilidade, o exercicio da solidariedade e da caridade. Todo iso fundamentado na Palabra e nos feitos de Xesucristo.
- Dimensión humanizadora. Faculta o alumno para dar resposta as súas interrogantes máis radicais, facendo á súa vez posible a formación de homes e mulleres conscientes, críticos, libres e creadores.
- Dimensión epistemolóxica. Os seus contidos son saberes cunha fundamentación e cunha metodoloxía científica propia, implantados con rigor e tradición no noso contorno cultural.

2. OBXECTIVOS DA ÁREA

1. Buscar a felicidade na vida recoñecendo a incapacidade de alcanzala por si sós.
2. Recoñecer a bondade de Deus Pai ao crear o home para que sexa feliz.
3. Comprender a amizade de Deus coa humanidade a través do Paraíso.
4. Recoñecer e identificar nos relatos bíblicos a acción de Deus na historia
5. Ver en Deus Pai a vida dos Patriarcas: protección, coidado e acompañamento.
6. Valorar na figura de Deus a busca da salvación do home.
7. Recoñecer a resposta de María a Deus e valorala.
8. Comprender o que significa o tempo Advento.
9. Afondar no sentido do Nadal.
10. Identificar o Bautismo como a vía de entrada na Igrexa.
11. Recoñecer e identificar os signos do Bautismo.
12. Identificar o Pai como figura de unidade na Igrexa.
13. Afondar no coñecemento dos tempos litúrxicos.

3. ORGANIZACIÓN E SECUENCIACIÓN DE CONTIDOS

Bloque 1. O sentido relixioso do home

- Deus, pai da humanidade, quere a nosa felicidade.
- Deus crea o home para ser o seu amigo. O Paraíso como signo de amizade.

Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia

- A Biblia narra o que Deus fixo na historia.
- Deus actúa na historia. A amizade de Deus cos Patriarcas.
- Deus propón ao home un camiño de encontro con El.

Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación

- Deus elixe a María para que o seu fillo se faga home.
- O Advento, espera do cumprimento da promesa de salvación.
- O Nadal: nacemento do Salvador.

Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa

- O Bautismo: incorporación á Igrexa.
- A unidade eclesial: fillos dun mesmo Pai.
- Xesucristo santifica o tempo: o ano litúrxico.

4. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

Bloque 1. O sentido relixioso do home

- 1.1. Toma conciencia e expresa os momentos e as cousas que o fan feliz a el e ás persoas do seu contorno.
- 2.1. Descubre e nomea situacións nas que necesita as persoas, e sobre todo a Deus, para vivir.
- 3.1. Valora e agradece que Deus o creou para ser feliz.
- 4.1. Le e comprende o relato bíblico do Paraíso.
- 4.2. Identifica e representa graficamente os dons que lle Deus fai ao home na creación.
- 4.3. Expressa, oral e xestualmente, de forma sinxela, a gratitude a Deus pola súa amizade.

Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia

- 1.1. Coñece, memoriza e reconstrúe relatos bíblicos da acción de Deus na historia.

- 1.2. Selecciona e representa distintas escenas bíblicas da acción de Deus na historia.
- 2.1. Asocia expresións e comportamentos dos Patriarcas nos relatos bíblicos a través de recursos interactivos.
- 2.2. Dramatiza momentos da vida dos Patriarcas onde se exprese a protección, o coidado e o acompañamento de Deus.
- 3.1. escoita e describe coas súas palabras momentos nos que Deus axuda o pobo de Israel.

Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación

- 1.1. Le e expresa, verbal ou graficamente, o relato da Anunciación.
- 1.2. Dramatiza a misión dos personaxes que interveñen na Anunciación.
- 2.1. Identifica os signos de Advento como tempo de espera.
- 2.2. Recoñece e valora a necesidade da espera como actitude cotiá da vida.
- 3.1. Coñece o relato do nacemento de Xesús e descobre na actitude e palabras dos personaxes o valor profundo do Nadal.

Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa

- 1.1. Coñece e explica coas súas palabras o sentido do Bautismo.
- 1.2. Identifica os pais, padriños, presbíteros, bautizados como pobo xerado por Xesús.
- 2.1. Asocia os elementos materiais da auga, a luz e o óleo co seu significado sacramental.
- 3.1. Relaciona a unidade da Igrexa coa unidade dos órganos do seu propio corpo.
- 3.2. Sinala en diferentes expresións artísticas a representación de Deus como pai de todos.
- 4.1. Constrúe un calendario onde sitúa os diferentes tempos litúrxicos.

5. ACTIVIDADES.

Realizaremos os exercicios do libro que se propoñen para cada unidade didáctica. Dependendo das características do curso poderemos realizar uns ou outros. Ademais utilizaremos fichas elaboradas polas profesoras para completar e afianzar coñecementos.

Veremos breves películas para afianzar os contidos traballados.

Non está previsto realizar ningunha actividade complementaria nesta materia.

6. TEMPORALIZACIÓN

1º TRIMESTRE

- Setembro: 6 sesións das que 3 sesións as adicaremos a:
  - Repaso xeral do traballado en infantil
  - Actividades de repaso
  - A última semana empezaremos a unidade 1 “ Queres que sexa feliz”.
- Outubro: 8 sesións, continuaremos co tema 1 e as dúas últimas semanas comenzaremos o tema 2 “Regálame o teu amor”.
- Novembro: 8 sesións, a primeira semana seguiremos co tema 2 e as demais sesións comenzaremos o tema 3 “Espero a túa chegada con alegría”.
- Decembro: 6 sesións, remataremos o tema 3 e celebraremos o festival de NADAL. Neste último tema imos construír tambores con material reciclado para cantar panxoliñas e coñecer algunhas curiosidades as panxoliñas a través do xornal de relixión que faremos entre todos.

2º TRIMESTRE

- Xaneiro: 7 sesións, Tema 4 “Fálame da Biblia”.
- Febreiro: 8 sesións, 6 sesións para o tema 5 “ formo parte da túa familia” , e as dúas últimas sesións empezaremos o tema 6 “ Un gran xesto de amor”.
- Marzo: 6 sesións para rematar o tema 6. Neste último tema imos construír un mural sobre a paz e seguir co xornal escolar para traballar algunhas curiosidades sobre o Neno Xesús..

3º TRIMESTRE

- Abril: 8 sesións, 6 para traballar o tema 7 “ Descubro a túa gran familia” e as 2 últimas para empezar o tema 8 “Quero a miña Nai do ceo”.
- Maio :9 sesións, 4 sesións para rematar o tema 8 e as outras 5 para empezar o tema 9 “Celebro as festas do calendario”.
- Xuño:5 sesións para rematar o tema 9. Neste último tema imos construír unha alfombra para celebrar a festa do Corpus Christi e completaremos o xornal de relixión traballando algunhas curiosidades sobre o mes de maio, tamén chamado “mes das flores”, é o mes de María.

7. CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Bloque 1. O sentido relixioso do home

1. Identificar na propia vida o desexo de ser feliz.
2. Recoñecer a incapacidade da persoa para alcanzar por si mesmo a felicidade.
3. Apreciar a bondade de Deus Pai que creou ao home con este desexo de felicidade.
4. Entender o Paraíso como expresión da amizade de Deus coa humanidade.

Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia

1. Identificar a acción de Deus na historia en relatos bíblicos.
2. Coñecer e valorar na vida dos Patriarcas os trazos de Deus Pai: protección, coidado e acompañamento.
3. Recoñecer e apreciar que Deus busca sempre a salvación do home.

Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación

1. Coñecer e valorar a resposta de María a Deus.
2. Aprender o significado do tempo de Advento.
3. Identificar o significado profundo do Nadal.

Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa

1. Recoñecer o Bautismo como medio para formar parte da Igrexa.
2. Observar e comprender os signos presentes na liturxia bautismal.
3. Tomar conciencia de que o Pai xera a unidade da Igrexa.
4. Coñecer o ano litúrxico e os seus tempos.

8. MÍNIMOS EXIXIBLES PARA O LOGRO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Bloque 1. O sentido relixioso do home

- 1.1. Toma conciencia e expresa os momentos e as cousas que o fan feliz a el e ás persoas do seu contorno.
- 2.1. Descubre e nomea situacións nas que necesita as persoas, e sobre todo a Deus, para vivir.
- 3.1. Valora e agradece que Deus o creou para ser feliz.
- 4.1. Le e comprende o relato bíblico do Paraíso.

- 4.2. Identifica e representa graficamente os dons que lle Deus fai ao home na creación.
- 4.3. Expresa, oral e xestualmente, de forma sinxela, a gratitude a Deus pola súa amizade.

Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia

- 1.1. Coñece, memoriza e reconstrúe relatos bíblicos da acción de Deus na historia.
- 1.2. Selecciona e representa distintas escenas bíblicas da acción de Deus na historia.
- 2.1. Asocia expresións e comportamentos dos Patriarcas nos relatos bíblicos a través de recursos interactivos.
- 2.2. Dramatiza momentos da vida dos Patriarcas onde se exprese a protección, o coidado e o acompañamento de Deus.
- 3.1. escoita e describe coas súas palabras momentos nos que Deus axuda o pobo de Israel.

Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación

- 1.1. Le e expresa, verbal ou graficamente, o relato da Anunciación.
- 1.2. Dramatiza a misión dos personaxes que interveñen na Anunciación.
- 2.1. Identifica os signos de Advento como tempo de espera.
- 2.2. Recoñece e valora a necesidade da espera como actitude cotiá da vida.
- 3.1. Coñece o relato do nacemento de Xesús e descobre na actitude e palabras dos personaxes o valor profundo do Nadal.

Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa

- 1.1. Coñece e explica coas súas palabras o sentido do Bautismo.
- 1.2. Identifica os pais, padriños, presbíteros, bautizados como pobo xerado por Xesús.
- 2.1. Asocia os elementos materiais da auga, a luz e o óleo coseu significado sacramental.
- 3.1. Relaciona a unidade da Igrexa coa unidade dos órganos do seu propio corpo.
- 3.2. Sinala en diferentes expresións artísticas a representación de Deus como pai de todos.
- 4.1. Constrúe un calendario onde sitúa os diferentes tempos litúrxicos.

9. PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN.

- As probas escritas: 80%
- Libretas: 20%

10. INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

- Exercicios do libro ou da guía que traballen sobre os estándares definidos na unidade que terán que recoller na libreta do alumno.
- Probas escritas que recollan os estándares de aprendizaxe, aínda que procuraremos non facelas.
- Fichas con actividades sobre o tema.
- Debuxos que representen aquilo que aprenderon.

11. DIRECTRICES E INSTRUMENTOS PARA A REALIZACIÓN DA AVALIACIÓN INICIAL

Aplicaremos as probas que a editorial Anaya ten para tal fin .

Non se terán en conta á hora de cualificar o trimestre, nin se porá nota . Servirán para que o profesorado coñeza a situación de partida de cada clase e saiba que coñecementos teñen xa adquiridos e en cales hai que facer fincapé.

12. ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN E REFORZO

O alumnado que necesite recuperar unha avaliación terá que entregar ao profesorado as fichas e traballos que para tal fin determine a profesora. As fichas serán as que a editorial nos achega para tal fin. Co alumnado que necesite reforzo, a profesora realizará un seguimento e acompañamento individualizado.

13.METODOLOXÍA DIDÁCTICA, CONSIDERANDO AS COMPETENCIAS BÁSICAS COMO ELEMENTO ORGANIZADOR

Os alumnos deben comprender a mensaxe cristiá, o cal fundamenta e motiva os valores e as actitudes básicas e favorece os hábitos de comportamento. Con todo, preténdese que o alumno adquira as competencias axeitadas á súa idade e ao tempo de cada etapa.

Non pode existir unha formación integral e, polo tanto, unha educación de calidade, se non se desenvolven todas as capacidades inherentes ao ser humano, entre as cales se encontra constitutivamente a capacidade transcendente; por iso, debemos ter en conta que cada alumno parte dunhas fortalezas individuais que serán base para construír a súa identidade e a dos outros.

Na materia de Relixión Católica utilizaremos unha metodoloxía que respectará os seguintes principios:

Recoñecemento do rol do docente. O docente é peza clave na elaboración e implementación de actividades de aula axustadas ao grupo concreto ao que está ensinado. A súa formación resulta, polo tanto, fundamental á hora de garantir o éxito do proceso de aprendizaxe.

Adaptación ao ámbito emocional e cognitivo dos estudantes respectando o desenvolvemento psicoevolutivo propio de cada etapa. Esta atención permitirá combinar de xeito adecuado o concreto e o abstracto, o traballo individual e o grupal, o manipulativo, experiencial e visual cos aspectos conceptuais.

Respecto polos ritmos e estilos de aprendizaxe dos estudantes. Non todos os estudantes son iguais, non todos aprenden á mesma velocidade nin utilizan as mesmas estratexias. A atención á diversidade e o desenvolvemento da inclusión comeza na asunción deste principio fundamental.

Consideración da dimensión humanista. Todas as aprendizaxes estarán ao servizo da formación humana. A materia de relixión, desde a súa clave personalizadora, require que todo tipo de aprendizaxes, instrumentais, cognitivas, actitudinais, socioafectivas non sexan consideradas fin en si mesmos senón que estean ao servizo da formación integral do ser humano.

Cada unha das fortalezas individuais do alumnado axudarannos a definir a predominancia de cada unha das súas intelixencias, polo que as tarefas que cómpre realizar estarán pensadas desde a teoría das intelixencias múltiples como posibilidade para que todo o alumnado chegue a adquirir todos aqueles aspectos que necesitan para poder desenvolver unha aprendizaxe permanente ao longo da vida.

Nesta área, os alumnos iníciáanse no desenvolvemento da busca do sentido último da vida enraizada no máis profundo do ser, o alumno vai descubríndoa nos símbolos e signos do seu contorno, no progreso e a humanización do propio ser humano, na linguaxe narrativa da Biblia, nos modelos cristiáns de identificación, e de forma máis concreta, na persoa de Xesucristo e a súa presenza na comunidade cristiá. Por todo iso, deberán manexar diferentes destrezas que impliquen o traballo en grupo colaborador como unha forma de vivenciar e experimentar todo o que fai referencia ao sentido da vida, á dimensión crente vivida desde un sentido comunitario.

Os contidos da área de Relixión Católica están organizados arredor duns conceptos fundamentais vinculados a un contexto real; será importante traballar a parte competencial de forma que o coñecemento se transforme en acción, en experiencia, en vivencia, e aplícalo na medida do posible a contextos próximos aos alumnos.

14. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Utilizaremos o libro de texto de 2º da Editorial Anaya. En algúns casos utilizaremos o libro multimedia , xa que todas as aulas de primaria teñen pizarra dixital.

Os seguintes materiais de apoio poden reforzar e ampliar o estudo dos contidos da área de Plástica:

- Lapis, goma de borrar, lapis de cores, ceras brandas, rotuladores, témperas, regra, compás, tesoiras, cola, pinceis, plastilina.
- Material reciclado: teas, tetrabrik, papel de aluminio e macarróns.
- Material reciclado: revistas, xornais, clips, cartón, papel de aluminio, papel de cores, chapas, tapóns, teas...

15. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Descrición do grupo despois da avaliación inicial

Número de alumnos:

Funcionamento do grupo (falan moito, cambian con facilidade de actividade...):

Que fortalezas identificas no grupo en canto ao desenvolvemento de obxectivos curriculares?

Que necesidades identificas e como as vas abordar? (Planificación de estratexias metodolóxicas, xestión de aula, estratexias de seguimento da eficacia de medidas...).

Que fortalezas identificas no grupo en canto a aspectos competenciais?

Necesidades individuais

Cales son os alumnos que necesitan un maior seguimento ou personalización de estratexias no seu proceso de aprendizaxe? (Ter en conta os alumnos con necesidades educativas, con altas capacidades, e outros con necesidades non diagnosticadas, pero que requiran atención específica por estar en risco, pola súa historia familiar...).

Que medidas organizativas vas adoptar? (Planificación de reforzos, situación de espazos, xestión de tempos grupais para favorecer a intervención individual).

Que medidas curriculares vas adoptar? Que recursos vas empregar?

Que modelo de seguimento vas utilizar con cada un deles?

- Nesta etapa porase especial énfase na atención á diversidade do alumnado, na atención individualizada, na prevención das dificultades de aprendizaxe e na posta en práctica de mecanismos de reforzo tan pronto como se detecten estas dificultades.
- Co fin de fomentar o hábito da lectura dedicarase un tempo diario a esta.
- Prestarase especial atención durante a etapa á atención personalizada dos alumnos e alumnas, á realización de diagnósticos precoces e ao establecemento de mecanismos de reforzo para lograr o éxito escolar.
- A acción tutorial orientará o proceso educativo individual e colectivo do alumnado. O profesor tutor coordinará a intervención educativa do conxunto do profesorado do alumnado ao que tutoriza de acordo co que estableza a Administración educativa correspondente, e manterá unha relación permanente coa familia, co fin de facilitar o exercicio dos dereitos recoñecidos no artigo 4.1.d) e g) da Lei Orgánica 8/1985, do 3 de xullo, reguladora do Dereito á Educación.
- A intervención educativa debe contemplar como principio a diversidade do alumnado, entendendo que deste modo se garante o desenvolvemento de todos eles á vez que unha atención personalizada en función das necesidades de cada un.
- Os mecanismos de reforzo que deberán poñerse en práctica tan pronto como se detecten dificultades de aprendizaxe poderán ser tanto organizativos como curriculares. Entre estas medidas poderán considerarse o apoio no grupo ordinario, os agrupamentos flexibles ou as adaptacións do currículo.

16. PROGRAMACIÓN DA EDUCACIÓN EN VALORES

De acordo co Real Decreto 126/2014, do 28 de febreiro, establécese que:

- A educación cívica e constitucional traballarase en todas as materias.
- Fomentarase a igualdade de oportunidades e non discriminación por razón de minusvalidez.
- Fomentarase o desenvolvemento dos valores que fomenten a igualdade efectiva entre homes e mulleres e a prevención da violencia de xénero.
- Fomentarase a aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia.
- Fomentarase a prevención da violencia de xénero, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia.

- Evitaranse os comportamentos e contidos sexistas e estereotipos que supoñan discriminación.
- Fomentarase o desenvolvemento sostible e a protección do medio, alertarase dos riscos de explotación e abuso sexual, previrase os alumnos sobre as situacións de risco derivadas da utilización das Tecnoloxías da Información e a Comunicación, así como promoverase a protección ante emerxencias e catástrofes.
- Fomentarase o desenvolvemento e afianzamento do espírito emprendedor.
- Adoptaranse medidas para que a actividade física e a dieta equilibrada formen parte do comportamento infantil.
- Fomentarase a educación e a seguridade vial.

17. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LECTOR

Nas clases de relixión de despois do recreo realizamos a Hora de Ler. O alumnado le durante 15 ou 20 minutos de maneira individual a lectura que prefira.

Nas clases realizamos lecturas de distintos tipos de textos: ao principio de cada unidade lectura de banda deseñada, lectura do texto, lectura de artigos de xornais. O centro está apuntado ao programa da Voz na Escola e recibimos cada mércores os xornais da “Voz de Galicia”, que son distribuídos á aula á que lle corresponda. Desde a clase de relixión apoiamos calquera actividade proposta pola biblioteca colaborando cos titores, e ás veces sen eles na súa realización. A lectura é unha ferramenta fundamental do desenvolvemento da personalidade, pero tamén o é de socialización como elemento esencial para convivir en democracia e desenvolverse na sociedade da información. Para iso é preciso que os alumnos adquiran habilidades que lles permitan o seguinte:

- Comprensión de textos literarios sinxelos, adaptados á idade e a os intereses dos alumnos (textos narrativos e poéticos).
- Introducción ao uso da biblioteca escolar
- Participación en representacións, memorización e recitación de poemas, cantar cancións, contar contos, etc.

18. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC

En canto a este apartado, non podemos traballar todo o que nos gustaría as novas tecnoloxías xa que este é un colexio que soamente conta cunha aula de informática, polo que o profesorado que

non sexa titor ten moi difícil o acceso aos ordenadores para o alumnado. O que si podemos usar e a pizarra dixital , xa que hai unha en todas as aulas de primaria.

Unha das características máis interesantes é que contamos cun curso dixital completamente integrado e mellorado. É ideal para o seu uso en lousas interactivas ou mesturando ordenador e proxector. Promovemos a aprendizaxe esperta a través de distintas ferramentas e contidos deseñados especialmente para abordar situacións reais do ensino.

Na área de Relixión Católica adestraremos os seguintes descritores:

- o CD de audio e cancións.
- o CD que acompaña a proposta didáctica con recursos fotocopiáveis
- o Murais
- o Películas

19. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA

- Colaborar co departamento de Orientación en todas as medidas preventivas, organizativas e de intervención que se desenvolven no centro (acolida ao profesorado novo, ao alumnado novo e ao alumnado estranxeiro no instituto, información e comunicación coas familias, control de faltas de asistencia e puntualidade do alumnado, actuación nos casos de absentismo, actuación nos casos de acoso escolar, uso da aula de convivencia e atención educativa, mediación escolar, igualdade de oportunidades, prevención de consumo de tabaco, alcol e drogas, e fomento de hábitos saudables...)
- Desenvolver actividades acerca da dignidade e dereitos da persoa para concienciar e sensibilizar ao alumnado sobre o maltrato entre iguais, especialmente sobre o acoso escolar.
- Propoñer a mediación cando xurda un conflito entre os alumnos/as tanto na aula como no centro e non poida resolverse doutro xeito.
- Promover a igualdade de oportunidades nas súas actividades e achegamento ao alumnado, aproveitando días conmemorativos, como o día da muller traballadora, violencia de xénero, etc, e desde una perspectiva transversal a través dos contidos da materia.
- Colaboración co centro nas actividades, festas, visitas didácticas e viaxes que entre outros obxectivos fomentan a integración, a participación e a convivencia do alumnado e profesorado.
- Respetar, difundir, e recordar ao alumnado o Regulamento de Réxime Interno do centro.

20. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Na materia de Relixión non se realizan saídas extraescolares, pero estamos dispostas a acompañar nas saídas aos titores se así o necesitan.

21. PROCEDIMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

Neste apartado pretendemos promover a reflexión docente e a autoavaliación da realización e o desenvolvemento de programación didáctica. Para iso, ao finalizar cada unidade didáctica propónse unha secuencia de preguntas que permitan ao docente avaliar o funcionamento do programado na aula e establecer estratexias de mellora para a propia unidade.

De igual modo propoñemos unha ferramenta para a avaliación da programación didáctica no seu conxunto, pódese realizar ao final de cada trimestre para recoller as melloras no seguinte.

3.10.- EDUCACIÓN ARTÍSTICA (MÚSICA)

Contribución da área de Educación Musical á adquisición de competencias clave

Analizando o perfil competencial da área de Educación Musical apréciase a súa especial contribución ao desenvolvemento da Conciencia e Expresións Culturais, a través do desenvolvemento da creatividade, do coñecemento de códigos musicais, cancións didácticas e populares, audicións clásicas, etc. Ademais aporta unha incidencia notable ao resto das competencias:

- **CCL:** Adquirindo o vocabulario específico; desenvolvendo capacidades de dicción, articulación e respiración a través do canto e da prosodia rítmica; apoiando a aprendizaxe musical con textos, palabras e frases que se poidan relacionar cos elementos da música.
- **CMCT:** Coñecemento das figuras musicais, ritmo e compases; analizando a forma musical dunha peza; utilizando o pentagrama; experimentando cos compases.
- **CD:** Utilizando a tecnoloxía para mostrar procesos relacionados coa música; dominando o funcionamento de distintos aparellos electrónicos (encerado dixital, tableta, mp3...).
- **CAA:** Mostrando curiosidade polo resultado final dunha actividade; utilizando os coñecementos adquiridos en outras situacións; aumentando a capacidade de observación; utilizando a música como medio de expresión de vivencias, que contribúan á resolución de situacións novas e espontáneas.
- **CSC:** Coidando e conservando os materiais e instrumentos musicais; traballando en grupo e asumindo responsabilidades; seguindo as normas da aula de música; interpretando en grupo cunha actitude de respecto e escoita cara ó que outros tocan; axudando a aceptar as limitacións e as críticas; cantando e bailando de forma grupal para chegar a un logro común.
- **CSIEE:** Desenvolvendo iniciativas e solucións diversas; adquirindo coñecementos a partir da exploración; traballando con autonomía escollendo entre diversas posibilidades a solución máis adecuada; traballando de forma cooperativa en pequeno grupo, aportando ideas; creando obras musicais propias.

Obxectivos xerais

Dentro dos obxectivos da educación primaria, a educación musical contribúe a traballar especialmente os seguintes:

- Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.
- Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza en si mesmo/a, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe, e espírito emprendedor.
- Coñecer, comprender e respectar as diferentes culturas e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación de persoas con discapacidade nin por outros motivos.
- Coñecer e utilizar de xeito apropiado a lingua galega e a lingua castelá, e desenvolver hábitos de lectura en ambas as linguas.
- Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas e iniciarse na construción de propostas visuais e audiovisuais.
- Coñecer, apreciar e valorar as singularidades culturais, lingüísticas, físicas e sociais de Galicia, poñendo de relevancia as mulleres e homes que realizaron achegas importantes á cultura e á sociedade galegas.

Obxectivos específicos

- Discriminar os parámetros do son en audicións de sons do ámbito.
- Identificar e describir o son das distintas voces e instrumentos.
- Vocalizar, respirar e articular correctamente nas interpretacións vocais.
- Utilizar a voz como medio de expresión.
- Explorar as calidades sonoras de instrumentos de pequena percusión e de instrumentos de láminas.

- Discriminar a duración, figuras musicais, notas, acentos e silencios na interpretación de partituras.
- Gozar coa música e todo o que a rodea nas interpretacións musicais.
- Utilizar o corpo como instrumento adecuando os seus movementos ao ritmo, ao espazo e á coordinación.

Secuenciación de contidos e temporalización.

PRIMEIRA AVALIACIÓN					
Bloque	UNIDADES DIDÁCTICAS			Temporalización	
	Contidos			Mes	Sesións
Bloque1:Escoita / Bloque 2: Interpretación musical / Bloque 3: A música, o movemento e a danza	B1.1	As calidades do son: timbre, duración, altura e intensidade.		Oct/Nov	5
	B1.7	Audición de pezas vocais e instrumentais.			
	B1.12	Normas básicas de comportamento en concertos e outras representacións musicais.			
	B1.13	Elementos da música: tempo (adagio, andante e allegro), dinámica e carácter.			
	B1.17	Pulso e acento. Compás binario.			
	B2.1	Exploración das posibilidades sonoras da voz, o corpo e os obxectos.			
	B2.4	Práctica de xogos de relaxación, respiración, dicción e coordinación			
	B2.5	Imitación de fórmulas melódicas.			
	B2.7	Imitación de fórmulas rítmicas.			
	B2.11	Selección e combinación de ostinatos rítmicos e efectos sonoros para o acompañamento de recitacións, cancións e pezas instrumentais.			
	B3.1	Práctica de técnicas básicas do movemento: mobilización funcional, movementos fundamentais de locomoción e deseños no espazo.		Nov/Dec	5
B1.3	Representación corporal e gráfica de sons de diferentes características.				

	B1.8	Audición activa e recoñecemento dunha selección de pezas musicais breves, de culturas e de estilos diferentes.		
	B1.9	Audición activa dalgunha peza do repertorio tradicional galego.		
	B1.11	Comunicación oral das impresións que causa a música escoitada.		
	B1.15	Forma musical: repetición e contraste.		
	B2.2	Construción de instrumentos musicais sinxelos con obxectos de uso cotián.		
	B2.3	Iniciación á frauta doce. O xilófono e o metalófono.		
	B2.6	Interpretación e memorización de ladaíñas e cancións ao unísono.		
	B2.10	Utilización da percusión corporal e os instrumentos como recursos para o acompañamento de textos, cancións e danzas.		
	B3.2	Práctica de xogos motores acompañados de secuencias sonoras, cancións e pezas musicais, e interpretación de danzas sinxelas.		

SEGUNDA AVALIACIÓN

Bloque	UNIDADES DIDÁCTICAS		Temporalización	
	Contidos		Mes	Sesións
Bloque1:Escoita / Bloque 2: Interpretación musical / Bloque 3: A música, o movemento e a danza	B1. 1	As calidades do son: timbre, duración, altura e intensidade.	Xan/Feb	4
	B1.5.	Audición de pezas vocais e identificación de voces femininas, masculinas e infantís		
	B1.7.	Audición de pezas vocais e instrumentais.		
	B1.13.	Elementos da música: tempo (adagio, andante e allegro), dinámica e carácter.		
	B2.1.	Exploración das posibilidades sonoras da voz, o corpo e os obxectos.		
	B2.3.	Iniciación á frauta doce. O xilófono e o metalófono.		
	B2.5.	Imitación de fórmulas melódicas.		
	B3.1.	Práctica de técnicas básicas do movemento: mobilización funcional, movementos fundamentais de locomoción e deseños no espazo.		
	B1.4.	Utilización de xogos e aplicacións informáticas educativas sinxelas para a discriminación auditiva.	Feb/Mar	5
	B1.8.	Audición activa e recoñecemento dunha selección de pezas musicais breves, de culturas e de estilos diferentes.		
	B1.9.	Audición activa dalgunha peza do repertorio tradicional galego.		
	B1.12.	Normas básicas de comportamento en concertos e outras representacións musicais.		
	B1.14.	Distinción e representación corporal ou gráfica dalgúns elementos da música escoitada.		
	B1.18.	As familias de instrumentos: vento, corda e percusión.		
	B2.2.	Construción de instrumentos musicais sinxelos con obxectos de uso cotián.		

	B2.6.	Interpretación e memorización de ladañas e cancións ao unísono.		
	B2.12.	Selección de sons vocais, obxectos e instrumentos para a sonorización de situacións, relatos breves e imaxes.		
	B3.4.	Improvisación de movementos en resposta a diferentes estímulos sonoros.		

TERCEIRA AVALIACIÓN					
Bloque	UNIDADES DIDÁCTICAS			Temporalización	
	Contidos			Mes	Sesións
Bloque 1: Escrita / Bloque 2: Interpretación musical / Bloque 3: A música, o movemento e a danza	B1.1.	As calidades do son: timbre, duración, altura e intensidade.		Mar/Abr	5
	B1.4.	Utilización de xogos e aplicacións informáticas educativas sinxelas para a discriminación auditiva. - Curiosidade por descubrir os sons do contexto e as súas características.			
	B1.15.	Forma musical: repetición e contraste.			
	B1.18.	As familias de instrumentos: vento, corda e percusión.			
	B2.7.	Imitación de fórmulas rítmicas.			
	B2.8.	Lectura e interpretación de partituras sinxelas con grafías non convencionais e de esquemas rítmicos e melódicos elementais con notación tradicional			
	B2.11.	Selección e combinación de ostinatos rítmicos e efectos sonoros para o acompañamento de recitacións, cancións e pezas instrumentais.			
	B2.13.	Improvisación de esquemas rítmicos e melódicos mediante o procedemento de pregunta-			

		resposta.		
B3.1.		Práctica de técnicas básicas do movemento: mobilización funcional, movementos fundamentais de locomoción e deseños no espazo.		
B1.2.		Identificación de trazos distintivos de sons do contexto natural e social.		
B1.6.		Recoñecemento visual e auditivo, e denominación dalgúns instrumentos musicais da aula e da música escoitada e interpretada no contexto do alumnado.	Maio/Xuñ	5
B1.8.		Audición activa e recoñecemento dunha selección de pezas musicais breves, de culturas e de estilos diferentes.		
B1.10.		Identificación das principais profesións relacionados coa música e da actividade que desenvolven (composición, dirección, instrumentista e público).		
B1.11.		Comunicación oral das impresións que causa a música escoitada.		
B1.14.		Distinción e representación corporal ou gráfica dalgúns elementos da música escoitada.		
B2.6.		Interpretación e memorización de ladaíñas e cancións ao unísono.		
B2.7.		Imitación de fórmulas rítmicas.		
B2.9.		Notación musical e grafías non convencionais como medio de representación da música. Colocación dalgunha nota no pentagrama.		
B3.3.		Práctica dalgunha danza tradicional galega.		

Critérios e avaliación, estándares de aprendizaxe e mínimos esixibles

Indicadores / estándares	Indicador de logro (grao mínimo)	Peso (%)
2º-EMB1.1.5-Identifica voces masculinas, femininas e infantís.	70% É quen de diferenciar entre voces masculinas e femininas.	5 %
2º-EMB3.1.2-Interactúa adecuadamente cos compañeiros e coas compañeiras, amosando interese e respectando as normas e as intervencións das demais persoas.	70% É quen de interactuar cos compañeiros amosando respecto.	5 %
2º-EMB1.1.3-Recoñece e discrimina os sons do seu contexto.	60% Discrimina con facilidade sons da súa contorna.	4 %
2º-EMB1.2.1-Respecta os tempos de silencio para o bo estudo dos sons e a escoita das audicións.	60% Mantén unha actitude de respecto ante as audicións, gardando os silencios e cumprindo as normas.	4 %
2º-EMB1.4.3-Coñece e respecta as normas de comportamento básicas en concertos e outras representacións musicais.	60% Mostra respecto e bo comportamento ante as interpretacións musicais dos demais.	4 %
2º-EMB2.3.1-Interpreta individualmente ou en grupo un pequeno repertorio de cancións sinxelas.	60% É quen de interpretar cancións sinxelas de forma individual e grupal.	4 %
2º-EMB2.3.2-Realiza pequenas improvisacións melódicas sobre algunha base dada.	60% Amosa creatividade e interese nas realizacións melódicas.	4 %
2º-EMB2.3.3-Fai de xeito consciente o proceso da respiración.	50% Vivencia a respiración diafragmática	4 %
2º-EMB3.2.3-Identifica e utiliza o corpo como instrumento para a expresión de sentimentos e emocións.	50% É quen de empregar o seu corpo como instrumento para expresar sentimentos.	4 %
2º-EMB1.1.1-Manipula e explora as calidades sonoras do corpo, dos instrumentos, dos obxectos, dos animais e da voz.	50% Ten facilidade para realizar exercicios vogais instrumentais.	3 %

2º-EMB1.3.1-Coñece algunhas persoas compositoras e relaciónaaas coas súas obras.	50% Recoñece aos compositores traballados e relaciónaaas coas súas obras.	3 %
2º-EMB1.4.2-Emprega vocabulario básico musical adaptado ao seu nivel.	50% Ten un coñecemento básico sobre os instrumentos máis comúns.	3 %
2º-EMB1.5.1-Coñece, identifica e representa elementos básicos da linguaxe musical: pulsación, longo, curto, rápido, lento, forte, piano, son, silencio, agudo, grave, pentagrama (liñas e espazos), clave de sol, branca, negra e parella de corcheas.	50% É quen de identificar elementos da linguaxe musical como pulsación, longo, curto, agudo, grave, son, silencio, etc.	3 %
2º-EMB1.5.2-Utiliza notación non convencional para representar elementos do son.	50% Fai ditados rítmicos simples.	3 %
2º-EMB1.6.1-Recoñece e identifica algúns instrumentos, e clasifícaos por familias.	60% É quen de distinguir entre instrumentos de vento, madeira e percusión.	3 %
2º-EMB2.1.1-Repite esquemas rítmicos escoitados.	60% Ten facilidade para repetir algún esquema rítmico previamente escoitado.	3 %
2º-EMB2.2.1-Consegue tocar algún fragmento melódico ou rítmico, ou acompañamento sinxelo, coa fruta e dos instrumentos da aula.	60% Toca algún fragmento melódico coa fruta ou outro instrumento.	3 %
2º-EMB2.3.4-Le e interpreta con ritmo ladaíñas e cancións ao unísono.	60% Ten facilidade para interpretar algunha canción ao mesmo ritmo ca os seus compañeiros.	3 %
2º-EMB2.4.1-Acompaña cancións, danzas e textos con fórmulas rítmicas básicas.	50% É quen de acompañar cancións con danzas simples.	3 %
2º-EMB2.4.2-Identifica a pregunta-resposta con motivos melódicos e rítmicos	50% Diferenza as partes dunha frase musical.	3 %
2º-EMB2.4.3-Le e crea pequenos esquemas rítmico-melódicos con brancas, negras e silencio de negra, engadindo a clave de sol.	40% Le pequenos esquemas rítmicos.	3 %

2º-EMB2.4.5-Elixe e combina sons vocais, obxectos e instrumentos para a sonorización de situacións, relatos breves e imaxes, con identificación da súa grafía.	50% Ten facilidade para combinar sons vocais, instrumentos, ...	3 %
2º-EMB3.1.1-Realiza pequenas coreografías en grupo, adecuando o movemento corporal coa música.	50% Baila en grupo respectando as normas.	3 %
2º-EMB3.2.1-Responde co seu corpo a estímulos sonoros.	50%Responde axeitadamente a estímulos sonoros variando os movementos en función dos estímulos.	3 %
2º-EMB3.2.2-Coordina extremidades superiores e inferiores nos desprazamentos coa música.	60% Ten facilidade para moverse coordinadamente ao ritmo da música.	3 %
2º-EMB1.1.2-Representa graficamente ou corporalmente estas calidades: son curto, longo, ascendente e descendente, forte, piano, agudo e grave.	50% Realiza ditados rítmicos simples.	2 %
2º-EMB1.1.4-Utiliza aplicacións informáticas e xogos para a discriminación auditiva das calidades traballadas.	50% Emprega con facilidade algunha aplicación informática relacionada coa discriminación auditiva	2 %
2º-EMB1.3.2-Coñece as figuras de compositor/ora, director/ora de orquestra, instrumentista e público, así como as súas funcións, respectando e valorando os seus respectivos traballos.	40% É quen de diferenciar aos distintos instrumentistas e sabe o papel que desempeña o director da orquestra valorando o seu traballo.	2 %
2º-EMB1.4.1-Representa mediante diferentes técnicas os aspectos básicos dunha audición e os sentimentos que suscitou.	40% É quen de representar mediante musicogramas sinxelos, algunha audición.	2 %
2º-EMB1.5.3-Utiliza aplicacións informáticas sinxelas para realizar actividades musicais.	30% Usa algún programa informático relacionado con actividades musicais.	2 %
2º-EMB2.1.2-Crea pequenos instrumentos con materiais de reciclaxe.	50% É quen de elaborar con axuda algún instrumento empregando materiais de reciclaxe.	2 %

2º-EMB2.4.4-Elixe e combina ostinatos rítmicos e efectos sonoros para o acompañamento de recitacións, cancións e pezas instrumentais, con identificación da súa grafía.	50% É quen de combinar ostinatos para acompañar algunha canción.	2 %
---	--	-----

Procedementos e instrumentos de avaliación

A cualificación de cada avaliación virá dada polos dos seguintes aspectos:

- Traballo diario: 40%.
- Comportamento e actitude: 20%.
- Respostas orais e escritas ás preguntas: 10 %.
- Interpretación musical: 20%.
- Limpeza e coidado do material, coas actividades ordenadas e rematadas: 10%.

Os instrumentos de avaliación serán os seguintes:

- Observación: a través de listas de control para avaliar aspectos coma o desenvolvemento afectivo ou psicomotor, dificilmente medibles con outro tipo de técnica.
- Diarios de clase: Anotando aspectos máis relevantes dos alumnos de cara á posterior intervención educativa.
- Resolución de problemas: Consiste en solicitar ó alumno a resolución dun problema relacionado coas súas habilidades.
- Intercambios orais cos alumnos: diálogos, asembleas...
- Análise das producións dos nenos, orais ou escritas.
- Rúbricas: Utilizadas para medir os logros derivados da consecución das competencias, xa que garanten unha avaliación obxectiva.

Directrices e instrumentos para a realización da avaliación inicial

A avaliación inicial ten especial importancia para a planificación da programación, especialmente na secuenciación do material e a programación, das necesidades específicas e, polo tanto, para o éxito da acción educativa. Non ten por que ser unha actividade especial, senón que se realizará nas primeiras sesións de traballo co alumnado. Ao longo dos meses de setembro e outubro recolleranse datos sobre os coñecementos que posúe o alumnado. A avaliación inicial levarase a cabo a través de:

- Observación diaria do traballo do alumno na aula.
- Proba oral de contidos do nivel correspondente para ver os coñecementos previos sobre a materia.

Nesta avaliación inicial imos obter información sobre: coñecementos musicais e experiencias anteriores dos nenos, co fin de que a aprendizaxe sexa verdadeiramente significativa; gustos e intereses; capacidades e aptitudes...

Este proceso cobra especial importancia con respecto ó ANEAE, xa que permitirá establecer o tipo de actividades que faciliten a aprendizaxe segundo as dificultades presentadas. Os alumnos que precisen recibirán reforzo educativo para axudarlles a mellorar o seu rendemento.

Actividades de recuperación e reforzo para lograr dita recuperación

Nos casos nos que non se acaden os mínimos esixibles ou sexa necesario levar a cabo un reforzo educativo na aula, se utilizarán materiais didácticos complementarios que permitan axustar o proceso de ensino-aprendizaxe (cancións con contidos similares aos traballados, xogos de repaso, actividades no encerado dixital, fichas de reforzo, etc.).

Metodoloxía didáctica

A aprendizaxe será global, integradora, encamiñada a formar cidadáns e cidadás capaces de moverse no mundo actual con liberdade, respecto e responsabilidade, capaces de enfrontarse a

novas situacións solucionando os problemas que podan xurdir e capaces de aprender de cada unha destas situacións. A liña metodolóxica será:

- Global.
- Integradora e constructiva.
- Activa e participativa.
- Adaptada á diversidade, capacidades e intereses do alumnado.

Tratamento didáctico dos bloques de contidos

Os diferentes bloques de contidos serán traballados de forma combinada en todas as sesións. O mestre será o encargado de organizar os contidos para que isto sexa posible.

- **Bloque 1. escoita:** Os contidos teñen como obxectivo o desenvolvemento da percepción auditiva en tódalas fórmulas sonoras e musicais que forman parte intrínseca do feito musical. Nos procedementos inclúense a audicións de obras musicais, tanto como recurso para introducir diferentes contidos da linguaxe musical como un medio para esperta-lo interese artístico musical dos alumnos. Tamén se contempla a aprendizaxe significativa dos elementos da lectura e escritura musicais, como un paso posterior ás experiencias prácticas e experiencias auditivas.
- **Bloque 2. Interpretación musical:** Este bloque fai referencia tanto á expresión instrumental como vocal. Con respecto á expresión instrumental, agrúpanse os contidos que poden contribuír ó desenvolvemento de habilidades motrices e de comprensión do fenómeno sonoro. A selección dos instrumentos debe adaptarse ás posibilidades do alumnado e medios dispoñibles. Con respecto á expresión vocal a finalidade é educar, coñecer e potenciar as posibilidades da voz, tanto como medio de expresión, creación e interpretación, como o coñecemento de cancións de diversas culturas e épocas. O desenvolvemento do canto e da canción proporciona unha vía de acceso directo á comprensión dos elementos da linguaxe musical e promove as habilidades lingüísticas. Esixe ademais unha participación

activa, traballo cooperativo e actitude de respecto por parte de todo o grupo, polo que en ningún caso deberá seleccionarse ós alumnos por razóns de aptitudes específicas.

- Bloque 3. A música, o movemento e a danza: A través deste bloque preténdese que os alumnos desenvolvan a súa capacidade de expresión e creatividade a través do propio corpo e da danza, desenvolvendo a súa psicomotricidade e axudándolles a organiza-las necesidades de expresión e comunicación que toda educación estética necesita.

Materiais e recursos didácticos

Ordenador, equipo de son, discos, instrumentos de pequena percusión, frutas doces, instrumentos de láminas, tubos sonoros, musicogramas, contos, encerado branco e pentagramado, etc.

4. TEMPORALIZACIÓN DAS MATERIAS IMPARTIDAS POLOS TITORES

	1ª AVALIACIÓN	2ª AVALIACIÓN	3ª AVALIACIÓN
CIENCIAS SOCIAIS	Unidades 1 e 2	Unidades 3 e 4	Unidades 5 e 6
CIENCIAS DA NATUREZA	Unidades 1 e 2	Unidades 3 e 4	Unidades 5 e 6
MATEMÁTICAS	Unidades 1, 2, 3 e 4	Unidades 5, 6, 7 e 8	Unidades 9,10, 11 e 12
LINGUA CASTELÁ	Unidades 1, 2, 3 e 4	Unidades 5, 6, 7 e 8	Unidades 9,10, 11 e 12
LINGUA GALEGA	Unidades 1, 2, 3 e 4	Unidades 5, 6, 7 e 8	Unidades 9,10, 11 e 12
VALORES SOCIAIS E CÍVICOS	Bloque 1	Bloque 2	Bloque 3

5.- PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN NAS MATERIAS IMPARTIDAS POLOS TITORES

PROCEDIMENTOS DE AVALIACIÓN

- Observación directa do traballo diario.
- Análise e valoración de tarefas especialmente creadas para a avaliación.
- Valoración cuantitativa do avance individual (cualificacións).
- Valoración cualitativa do avance individual (anotacións e puntualizacións).

INSTRUMENTOS PARA A AVALIACIÓN

- Observación directa. Táboas de seguimento.
- Avaliación de contidos, probas correspondentes á unidade.
- Avaliación por competencias.
- Probas de avaliación externa.
- Outros documentos gráficos ou textuais.

6.- DIRECTRICES E INSTRUMENTOS PARA A REALIZACIÓN DA AVALIACIÓN INICIAL

A avaliación inicial ten especial importancia para a planificación da programación, especialmente na secuenciación do material e a programación, das necesidades específicas e, polo tanto, para o éxito da acción educativa. Non ten por que ser unha actividade especial, senón que se realizará nas primeiras sesións de traballo co alumnado. Ao longo do mes de setembro recolleranse datos sobre os coñecementos que posúe o alumnado. A avaliación inicial levarase a cabo a través de:

- Observación diaria do traballo do alumno na aula.
- Probas orais e escritas de contidos do nivel correspondente para ver os coñecementos previos sobre a materia.

Este proceso cobra especial importancia con respecto ó ANEAE, xa que permitirá establecer o tipo de actividades que faciliten a aprendizaxe segundo as dificultades presentadas. Os alumnos que o precisen recibirán reforzo educativo para axudarlles a mellorar o seu rendemento.

7.- ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN E REFORZO PARA LOGRAR DITA RECUPERACIÓN

Nos casos nos que non se acaden os mínimos esixibles ou sexa necesario levar a cabo un reforzo educativo na aula, se utilizarán materiais didácticos complementarios que permitan axustar o proceso de ensino-aprendizaxe. Usaremos:

- Fichas de mellora do Libro de recursos.
- Actividades de reforzo propostas no Libro de recursos.
- Atención individualizada a todo o alumnado en especial dos que precisan reforzo educativo
- Modificación da metodoloxía se fose preciso
- Explicación de diversas formas dos contidos
- Respetar o ritmo de aprendizaxe do alumnado
- Adaptar a linguaxe o nivel do alumnado

8.- METODOLOXÍA DIDÁCTICA

A metodoloxía está enfocada para contribuír a desenvolver as competencias educativas. Pretendemos que os alumnos/as participen activamente no seu aprendizaxe, adquirindo así conciencia das súas propias capacidades, xestionando os seus propios coñecementos e optimizando a súa aprendizaxe. A aprendizaxe será global, integradora, encamiñada a formar cidadáns e cidadás capaces de moverse no mundo actual con liberdade, respecto e responsabilidade, capaces de enfrontarse a novas situacións solucionando os problemas que podan xurdir e capaces de aprender de cada unha destas situacións. A liña metodolóxica será:

- Global.
- Integradora e constructiva.
- Activa e participativa.
- Adaptada á diversidade, capacidades e intereses do alumnado.

Mentres que, as principais estratexias metodolóxicas son as seguintes:

- Partir dos coñecementos previos dos nenos/as e do seu nivel de desenvolvemento.

- Potenciar a aprendizaxe significativa.
- Traballar dende unha perspectiva globalizadora.
- Favorecer a aprendizaxe activa.
- A consideración do xogo como a actividade propia desta etapa.
- Favorecer a creatividade, a capacidade de expresión, o interese e a individualización e socialización.
- Crear un clima de seguridade e confianza.
- O rol que debe asumir o profesorado.
- A coordinación entre todos os profesionais que interveñen.
- Favorecer a participación e colaboración coas familias

9.- MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Os libros que se usan no 2º nivel nas áreas de matemáticas, linguas e ciencias son da Editorial Santillana.

Outros recursos

- Libros, contos, material manipulativo...
- Xogos: puzzles, construcións, xogos de letras...
- Impresos: cadernos, fichas, láminas, murais...
- Funxible: pegamentos, temperas, lápices de cores, materiais naturais , material de escritura...
- Audiovisuais: ordenador, radio-cd, proxector...

10.- CRITERIOS DE PROMOCIÓN DO ALUMNADO

Para valorar o grao de consecución dos obxectivos previstos aplicando a metodoloxía, tendo en conta a adquisición das competencias, os criterios de avaliación e utilizando os distintos instrumentos de avaliación.

A cualificación establecerase a partir da análise da aprendizaxe e do progreso nas actividades e tarefas realizadas por parte do alumnado. Para iso, o profesor terá en conta e cualificará os diferentes aspectos tratados.

Instrumentos de avaliación	%	Observacións
Avaliación informal	60%	Preguntas e respostas na clase. Atención, interese e aplicación do aprendido. Tarefas realizadas na aula, participacións orais, saída á pizarra, actitude, tarefas realizadas na aula. Traballo individual e traballo en grupo. Coidado do material. Cumprimento das normas.
Avaliación formal	40%	Probas orais e escritas

*** Cualificación final: A cualificación final das distintas materias será o resultado da media entre a avaliación informal e a avaliación formal.

11.- INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁTICA DOCENTE

Para avaliar o proceso de ensino basearémonos nos seguintes indicadores:

- Tratamento á diversidade
- Actividades de aula
- Programación
- Avaliación

Tratamento á diversidade:

- 1.- Adapto use ben a programación ás necesidades e características do neno/a?
- 2.- Fomentei a interactividade e o traballo en grupo?
- 3.- Sentín que estaban motivados, que tiñan ganas de aprender?

Actividades da aula:

- 1.- Son diversas, fan pensar e permiten o uso de diversos recursos?
- 2.- Teñen clara a súa finalidade?
- 3.- Está ben organizado o tempo?
- 4.- Están ben clasificadas as actividades en individual, parellas ou grupais?

Programación:

- 1.- Acadei os obxectivos?
- 2.- Os recursos eran axeitados ou houbo que modificalos?
- 3.- Valorei todos os aspectos que hai que ter en conta?
- 4.- Foron suficientes os métodos para desenvolver as competencias clave?

Avaliación:

- 1.- Uso os diferentes instrumentos de avaliación?
- 2.- Son suficientes e efectivos?
- 3.- Tomo nota no meu caderno de:
  - actividades ben e mal feitas.

- participación.
- exames.
- traballos.

Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica en función dos resultados e procesos de mellora

A fin de realizar a avaliación de todo o proceso, avaliaranse os seguintes indicadores:

- Desenvolvemento na clase da programación.
- Relación entre obxectivos e contidos.
- Adecuación de obxectivos e contidos coas necesidades reais.
- Adecuación de medios e metodoloxía coas necesidades reais.

12.- MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

A intervención educativa na etapa de primaria atenderá á diversidade do alumnado, é dicir, centrarse nas actuacións educativas dirixidas a dar resposta ás diferentes capacidades, ritmos e estilos de aprendizaxe. Ademais, porá énfase na detección temperá do alumnado que requira unha atención educativa diferente á ordinaria, por presentar necesidades educativas especiais, por dificultades específicas da aprendizaxe, polas súas altas capacidades intelectuais, por incorporarse tardiamente ao sistema educativo, ou por condicións persoais ou de historia familiar.

O obxectivo final que perseguimos é a integración total do alumnado, a igualdade, referíndose tanto a igualdade de oportunidades coma a igualdade real e efectiva entre homes e mulleres. Para poder facer realidade este obxectivo realizaranse as adaptacións de acceso ao currículo así como dos elementos curriculares que sexan precisos para atender as necesidades de todo o alumnado.

Finalmente, hai que ter en conta que a atención á diversidade refírese ás necesidades de todos os alumnos/as, non só dos que presentan necesidades de atención específica de apoio educativo, xa que cada alumno/a é único e ten necesidades que o diferencian dos demais. Faise, por tanto, necesario o emprego de estratexias, polo que levaremos a cabo unha serie de pautas referidas a:

Un contexto da aula no que se levará a cabo unha atención individualizada e personalizada, atendendo aos ritmos e necesidades de cada un dos alumnos/as para previr posibles problemas e dificultades. Esta atención será realizada polo titor ou titora e tamén, en diversos casos, por profesorado con dispoñibilidade horaria. Estes reforzos na aula realizaranse tanto con material específico que proporciona a editorial coa que se traballa como de elaboración propia adecuándose en cada momento ás necesidades do alumnado.

Unha organización de tempos, espazos e materiais, que faciliten o aprendizaxe significativo, por medio da exploración, a manipulación, a observación...

Unha metodoloxía adaptada ao contexto da aula na que prime o fomento da innovación e a investigación, recunchos, talleres, centros de interese... Realizaranse tamén actividades que reforcen as aprendizaxes duns e actividades que amplíen as de outros.

Unha actitude positiva por parte do profesorado.

Unha boa coordinación de tódolos axentes implicados no proceso educativo, cooperación coas institucións e as administracións públicas, e ao mesmo tempo, coas familias, nun clima de confianza e entendemento mutuo.

13.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Como actividades complementarias celebraranse no centro o Magosto, o Samaín, o festival do Nadal, o Entroido, o día do libro, o día das Letras Galegas .

Está previsto realizar algunha saída de carácter didáctico ao longo do curso e unha saída no mes de xuño para celebrar o final do curso que á vez que sexa lúdica, tamén teña interese pedagóxico.

Teremos en conta as actividades ofertadas polo Concello e outros organismos.

A través de estas actividades pretendemos ampliar e reforzar os contidos impartidos na aula así como fomentar a motivación do alumnado.

14.- MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA ANTE A SITUACIÓN DO COVID-19.

En caso de que algún alumno/a ou todo o grupo aula, ou centro escolar, quedase en situación de confinamento; a metodoloxía a seguir sería a seguinte:

Facilitaráselle ás familias, mediante unha mensaxe Abalar, o link para acceder á páxina web do centro, blog de segundo de primaria, plataforma Padlet, aplicación Symbaloo, e fichas interactivas na plataforma Liveworksheets. No recurso do Padlet é onde estarán colgadas as actividades diarias de tódalas materias.

Recibimos e rexistramos as entregas das tarefas de este alumnado.

Se a situación de confinamento fose moi prolongada no tempo os mecanismos de avaliación e cualificación serían os seguintes:

Como procedementos de avaliación empregariamos a previsión e recollida de actividades vía telemática a través de abalar e correo electrónico: producións escritas, fichas interactivas, producións artísticas, vídeos ...

Empregariamos como instrumentos de avaliación rexistros e listas de control nos que se recollen datos sobre a consecución de determinadas tarefas, producións escritas, xogos interactivos e fichas interactivas.

En canto ao procedemento para obter a cualificación será o resultado das avaliacións anteriores (se as houberse), así como a implicación e realización de todas as tarefas, actividades telemáticamente propostas e desenvolvidas neste periodo, sempre favorecendo a súa cualificación final e nunca aminorando as súas cualificacións obtidas nas avaliacións anteriores. E tendo en conta as dificultades de conectividade dalgún alumnado.